

నాటకాలు

భక్తి, జ్ఞాన, పురాణ, జానపద

సుభద్రా కళ్యాణము

సదాశివ సమారంభం

గురు దక్షిణామూర్తి

గురు వేదవ్యాస మహర్షి

గురు కౌశిక మహర్షి

గురు నారద మహర్షి

గురు వాల్మీకి మహర్షి

గురు శిక్షపతి

శంకరాచార్య మధ్యమాం

గురు దత్తాత్రేయ

గురు బాలాచారి

గురు గౌరీమ బుద్ధ

గురు ఆదిశంకరాచార్య

గురు రామానుజాచార్యులు

గురు జ్ఞానేశ్వర్

గురు రవిదాస్

గురు కరీర్ దాస్

గురు వైరన్య మహా ప్రభువు

గురు నానక్

గురు రాఘవేంద్ర స్వామి

గురు వీరబ్రహ్మేంద్ర స్వామి

యోగి వేమన

అస్మదాచార్య పర్యంతం

గురు తిరిత్త స్వామి

గురు లాహిరీ మహాశయి

గురు రామకృష్ణ పరమహంస, అమ్మ శారదాదేవి

గురు వివేకానంద

గురు హాయి బాలా

గురు ఆరబింద్

గురు రమణ మహర్షి

గురు యోగానంద

గురు బ్రహ్మచారి ప్రభుపాద

గురు మళయాళస్వామి

గురు విద్యాప్రకాశానందగిరి

గురు చంద్రశేఖర పరమహార్య

వందే గురుపరంపరాం...

నన్ను “నేను” తెలుసుకోవటానికి

నన్ను “నేను” మార్చుకోవటానికి

“నేను” గా ఉండటానికి

మరియు అత్యుత్తమ జీవన విధానానికి

కావలసిన భక్తి,జ్ఞాన,కర్మ,ధర్మ సమాచారం ఒకేచోట తెలుగులో ఉచితంగా!

సాధారణంగా వేదాంతం తెలుసుకోవాలనే కోరిక వుంటుంది, కాని గ్రంథాలు అందుబాటులో లేవు. ఇంకొకరి దగ్గర గ్రంథాలు వుంటాయి, కాని జిజ్ఞాసువులకి ఎక్కడ ఉన్నవో తెలియదు. అలాగే కొన్ని లైబ్రరీ లో కొన్ని రకాల పుస్తకాలు మాత్రమే లభ్యం అవుతున్నాయి, అంతేగాక విలువైన గ్రంథాలు సరైన సంరక్షణ లేక కనుమరుగైపోతున్నాయి, కనుక మన అందరి కోసం భారత ప్రభుత్వం పురాతన ఆధ్యాత్మిక గ్రంథాలను సంరక్షించే నిమిత్తం ఎంతో శ్రమతో కంప్యూటరీకరణ ద్వారా ఒక చోట చేర్చుతూ ఆన్ లైన్ చేయటం జరిగింది. ఇటువంటి విలువైన జ్ఞాన సంపదను మరింత సులభంగా అందుబాటులోకి తీసుకురావటానికి సాయి రామ్ సేవక బృందం ఉడతా భక్తి గా ఇప్పటివరకే దాదాపు 5000 పుస్తకాలను వివిధ వర్గాలుగా విభజించి PDF(eBOOK) రూపంలో ఆన్ లైన్ లో ఉచితంగా అందించటం జరిగింది. కనుక ప్రతి ఒక్కరు ఈ సదవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకోగలరు. ఇందుకు సహాయం అందించిన భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్(డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా <http://www.new.dli.ernet.in>), ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్(<https://archive.org>), గూగుల్ వెబ్ సైట్(<https://www.google.co.in>), మైక్రోసాఫ్ట్ వెబ్ సైట్(<http://www.microsoft.com>) కు మేము ఋణపడివున్నాము.అలాగే ఇటువంటి బృహత్తర కార్యక్రమానికి పెద్ద మొత్తం లో గ్రంథాలను అందించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానమునకు కూడా మనం ఋణపడివున్నాము. సాయి రామ్ సేవక బృందం కోరుకొనేది ఒక్కటి, ప్రతి ఇల్లు ఆధ్యాత్మిక జ్ఞాన గ్రంథాలతో నిండిపోవాలన్నదే మా కోరిక.

ఈ గ్రంథాలను ఉచితంగా ఆన్ లైన్ లో చదువుటకు, దిగుమతి(డౌన్లోడ్) చేసుకొనుటకు గల మార్గాలు:

- 1) భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్: <http://www.new.dli.ernet.in> లేక <http://www.dli.ernet.in>
- 2) సాయి రామ్ వెబ్ సైట్: <http://www.sairealattitudemanagement.org>
- 3) సాయి రామ్ గూగుల్ సైట్: <https://sites.google.com/site/sairealattitudemanagement>
- 4) ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్: <https://archive.org/details/SaiRealAttitudeManagement>

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞం పై గల సలహాలు,సూచనలకు సేవక బృందాన్ని సంప్రదించుటకు: sairealattitudemgt@gmail.com

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సమాచారం: <https://www.facebook.com/SaiRealAttitudeManagement>

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సంబంధ వీడియోలు: <https://www.youtube.com/user/sairealattitudemgt>

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞంలో ప్రతి ఒక్కరు పాల్గొని, ఈ అవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకొని,మీరు సంతృప్తులైతే మరొక సాధకునికి, జిజ్ఞాసువులకు మార్గం చూపించగలరని ఆశిస్తున్నాము. మీరు చదువుకోవటంలో ఏమైనా ఇబ్బంది కలిగితే సేవక బృందంను సంప్రదించగలరు. ఒకవేళ మా సేవలో ఏమైన పొరపాటు వస్తే మన్నించగలరు.

ఈ గ్రంథపు భారత ప్రభుత్వ డిజిటల్ లైబ్రరీ గుర్తింపు సంఖ్య: 2030020025187

గమనిక: భక్తి,జ్ఞాన ప్రచారార్థం ఉచితంగా eBook రూపంలో భారత ప్రభుత్వపు సహాయంతో ఇవ్వడం జరిగింది. ఈ గ్రంథముపై వ్యాపార,ముద్రణ హక్కులు రచయిత,పబ్లిషర్స్ కి గలవు, కనుక వారిని సంప్రదించగలరని మనవి చేసుకొంటున్నాము.

SaiRealAttitudeManagement(SAI RAM) - సాయి నిజ వ్యక్తిత్వ నిర్వహణ(సాయి రామ్)

* సర్వం శ్రీ సాయినాథ పాద సమర్పణమస్తు *

భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్ - డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా

<http://www.new.dli.ernet.in>

Digital Library of India: Inc. X

www.new.dli.ernet.in

Digital Library of India

Hosted by: Indian Institute of Science, Bangalore in co-operation with
CMU, IIT-H, NSF, ERNET and MCIT for the Govt. of India and 21 major participating centres.

Home Vision Mission Goals Benefits Content Selection Current Status People Funding Copyright Policy FAQ RFP

Books Journals
Newspapers
Palm-Leaves (Manuscripts)

Title:

Author:

Year: to

Subject: Any Subject

Language:

Scanning Centre: Any Centre

[Presentations and Report](#)
[Statistics Report](#)
[Status Report](#)
[Feedback](#) | [Suggestions](#) |
[Problems](#) | [Missing links or](#)
[Books](#)

Click [here](#) for PDF collection
DLI MIRROR at IUCAA Data Center PUNE

For the first time in history, the Digital Library of India is digitizing all the significant works of Mankind.

[Click Here to know More about DLI](#) ^{New!}

Books	Journals	Newspapers	Manuscripts
<ul style="list-style-type: none"> Rashtrapati Bhavan CMU-Books Sanskrit TTD Tirupathi Kerala Sahitya Akademi	<ul style="list-style-type: none"> INSA	<ul style="list-style-type: none"> Times of India Indian Express The Hindu Deccan Herald Eenadu Vaartha	<ul style="list-style-type: none"> Tamil Heritage Foundation AnnaUniversity ^{New!}

Title Beginning with.

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z					
Author's Last Name																														
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z					
Year																														
1850-1900					1901-1910					1911-1920					1921-1930					1931-1940					1941-1950					1951-
Subject																														
Astrophysics	Biology	Chemistry	Education	Law	Mathematics	Mythology	Religion	For more subjects...																						
Language																														
Sanskrit	English	Bengali	Hindi	Kannada	Marathi	Tamil	Telugu	Urdu																						

అతి విశిష్టం ఈ దానం!

స్వామి వివేకానంద

“దానాలలోకెల్లా ఆధ్యాత్మిక విద్యాదానం చాలా శ్రేష్టమైంది! దాని తరువాతిది లౌకిక జ్ఞానదానం, ప్రాణదానం, అన్నదానం” అని వ్యాసమహర్షి చెప్పారు.

మన ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం భారతదేశ హద్దులలో నిలిచి పోకూడదు. లోకమంతటినీ ఆవరించాలి! ఇలా లోకవ్యాప్తమైన ధర్మప్రచారాన్ని మన పూర్వులు చేశారు. హైందవ వేదాంతం ఎన్నడూ ఈ దేశం దాటి పోలేదని చెప్పేవారూ, మతప్రచారార్థం తొలిసారిగా, పరదేశాలకు వెళ్ళిన సన్యాసిని నేనే అని చెప్పేవారూ, తమ జాతిచరిత్ర నెరుగని వారే! ఇలాంటి సంఘటనలు ఎన్నోసార్లు జరిగాయి. అవసరమైనప్పుడల్లా, భారతీయ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానప్రవాహం వెల్లువలా లోకాన్ని ముంచెత్తుతూ వచ్చింది.

రాజకీయ ప్రచారాన్ని రణగొణధ్వనులతో, యోధులతో సాగించవచ్చు. అగ్నిని కురిపించి, కత్తిని జళిపించి, లౌకిక జ్ఞానాన్నీ సంఘనిర్మాణ విజ్ఞానాన్నీ విరివిగా ప్రచారం చేయవచ్చు. కానీ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానదానం కళ్ళకు కనిపించకుండా, చెవులకు వినిపించకుండా కురుస్తూ, రోజూ పువ్వుల రాసుల్ని వికసింపజేసే మంచులాగా నిశ్శబ్దంగా జరగవలసి ఉంది. భారతదేశం నిరాడంబరంగా, లోకానికి మళ్ళీ మళ్ళీ చేస్తూ వచ్చిన దానమిదే!

మిత్రులారా! నేను అవలంబించే విధానాన్ని తెలియజేస్తాను వినండి. భారతదేశంలోనూ, ఇతర దేశాల్లోనూ మన పారమార్థిక ధర్మాలను బోధించడానికి తగినవారుగా మన యువకుల్ని తయారు చేయడానికై భారతదేశంలో కొన్ని సంస్థలను నెలకొల్పాలి! ఇప్పుడు మనకు కావలసింది బలిపూలు, జవసంపన్నులు, ఋజువర్తనులు, ఆత్మ విశ్వాసపరులు అయిన యువకులు. అలాంటి వారు నూరుమంది దొరికినా, ప్రపంచం పూర్తిగా పరివర్తన చెందగలుగుతుంది!!

ఇచ్చాశక్తి తక్కిన శక్తులన్నీ కన్నా బలవత్తరమైంది. అది సాక్షాత్తూ భగవంతుని దగ్గరి నుండి వచ్చేదే కాబట్టి దాని ముందు తక్కినదంతా లొంగిపోవలసిందే. నిర్మలం, బలిష్ఠం అయిన ‘ఇచ్చ’ (సంకల్పం) సర్వశక్తిమంతమైంది. దానిలో మీకు విశ్వాసం లేదా? ఉంటే మీ మతంలోని మహోన్నత ధర్మాలను ప్రపంచానికి బోధించడానికై కంకణం కట్టుకోండి. ప్రపంచం ఆ ధర్మాల కోసమై ఎదురుచూస్తోంది. అనేక శతాబ్దాలుగా ప్రజలకు క్షుద్రసిద్ధాంతాలు నేర్పడం జరిగింది. వారు వ్యర్థులని ప్రపంచమంతటా బోధలు జరిగాయి. ఎన్నో శతాబ్దాల నుండి వారు ఈ బోధనల వల్ల భయభ్రాంతులై, పశుప్రాయులైపోతున్నారు. తాము ఆత్మస్వరూపులమనే మాటను వినడానికైనా వారెన్నడూ నోచుకోలేదు. “నీచాతినీచుడిలో కూడా ఆత్మ ఉంది. అది అమృతం, పరమ పవిత్రం, సర్వశక్తిమంతం, సర్వవ్యాపకమైనది” అని వారికి ఆత్మను గురించి చెప్పండి. వారికి ఆత్మవిశ్వాసాన్ని ప్రసాదించండి. ❖

మూలం: శ్రీ రామకృష్ణ ప్రభ - ఫిబ్రవరి 2014

సుభద్రా కల్యాణము

(నాటకము)

రచయిత

బ్రహ్మశ్రీ ముదిగొండ నాగవీరయ్యశాస్త్రి.

శికింద్రాబాదు శివాజి ముద్రాక్షరశాలయందు

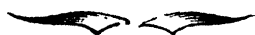
ముద్రింపబడియె.

రెండవ ఊర్పు 500 ప్రతులు.

1946

పీఠిక.

ఇప్పటికి సుమారు ముప్పదియైదేండ్ల క్రింద, అసంగ, "నేను గవన ముట్టమెర్రారంభించిన నెనువెంటనే యుక నాటకసమాజమువారిచేఁ బ్రేరేపబడి యీ నాటకము నేర్పఁ చాపలుమున వ్రాసితిని. అంతఁ గొన్నినాన్సకే కొందఱు మిత్రులద్దాని సచ్చసమఁదెచ్చి ముద్రిసింపిరి. కవనము పరిపాక దశనొందకమున్నే, యిద్దాని రచించుటచే నందఁడుఁ గవనంబుదొసంగులు పొసంగినవి. వీనితోఁ బాటచ్చతప్పలు మఱియు వెల్లివిరిసినవి. నేటికి శ్రీపరమేశ్వరానుగ్రహముచే రెండవ కూర్పు సంఘటించుటచే నిందుఁగవనంబు దొసంగులను సచ్చతప్పలను జాల భాగము నవరించి యుచ్చొత్తించితిని. ఇందుఁగూడగన్నులుఁగప్పి కొన్ని యచ్చతప్పలు చేరినవి. తొలినాటి కవనఁబగుటఁగవనంబు దొసంగులుగూడఁగొన్ని మిగిలి యున్నవేమో. పరిశీలన లాంసి యెఱింగించినఁ గృతజ్ఞతతో నవ్వాని మున్ముందు దిద్దుకొనియెదను. అచ్చతప్పలను శుద్ధపత్రికలో నవరించుచున్నాను.

ఇక నీనాటిక, అకారణకారుణిమై శ్రీమద్రాసు విశ్వవిద్యాల యమువారు వాత్సల్యముతో నీనాటకంబు నాంధ్రవిద్యత్పట్ట విద్యాపరి నీయ గ్రంథముగఁజేసి యనుగ్రహించినందులకు వారిక నేక కృతజ్ఞతా పూర్వకాభివందనంబుల నమర్పించుకొనుచున్నాను.

ఇట్లు

విద్యక్తివి విధేయుఁడ,

ముదిగొండ నాగవరయ్య శాస్త్రి.

శుద్ధ పత్రిక

పుటసంఖ్య	బంతి	తప్ప	ఒప్పు
5	10	ప్రవీణుడు	ప్రవీణుడు
13	7	కోరుట కోరుట	కోరుట
13	26	భజించు	భజించుమ
28	7	మోదుకొనుము	మోదుకొనును
29	24	సంఘములారా !	సంఘములార !
32	20	వాఱందరు	వారందఱు
38	6	చెల్లెసి	చెల్లెలి
41	4	గోడవా	గొడవా ?
43	4	సిత్రశాల	సత్రశాల
48	11	వెక్కడ	వెక్కిడ
67	6	నాలి	నాళి
77	3	పెరుగు	పెరుగుచు
85	6	సైని	సైనిక
9	13	పోషము	పోషకము
33	2	భాగ్యధనంబు	భాగ్యఫలంబు
43	5	భూభుజాగార	భూవరాగార
51	16	నరులనేల	నరులనేల
57	23	తంబుననే	తంబుననన
58	1	ను-	ను-భూ
73	6	విభముగ	విభవముగ
82	6	భేద	భేదా
92	14	చెలువొందుత	చెలువారుత
94	16	చ సాక్షిదినులన్	చక్షుస్సముఖులను

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః
 శ్రీమహాగణపతయేనమః
 శ్రీశారదాంబాయైనమః

సు భ ద్ర క ల్యాణ ము

ఉ॥ శ్రీమదఖండవిష్టపవి ♦ శిష్టభరావహుండయ్యు భిక్షుక
 గ్రామణియై నిరస్తసుమ ♦ కాంసుడునయ్యు మహీధరాత్మజా
 స్వామియునై సమస్తజన ♦ సన్నతులొందుచున్న రాజచూ
 డామణి సేయుగావుత దృ ♦ థంపు ముదంబుచు మీకునిచ్చుట॥

సూత్రధారుడు—(నాంద్యంతమునఁ బ్రవేశించి తెరలోపలి సంగీతము
 నాలకించుట నటించి) ఏమీ కలనాదము? సంగీతమా! నాశిష్యు
 లును శిష్యురాండ్రును జన్మత్రాత్రంబుల మేళగించి హాయిగఁబా
 డుచున్నారు.

ఉ॥ తంత్రులమేళగించి విహి ♦ తమ్ముగ గాత్రముతోడజన్మత్రము
 బొంతనచేసి రాగమున ♦ పూర్వముగా వెలయించితాళమ
 త్యంతముగ్రాలగీతకను ♦ హాయిగ గానముసేయుచుండ స
 ల్లంతదగ్గ గరంగెడుగ ♦ దా పుడమి బొలుపొప్పు రాలును॥
 వాణియు నీ సంగీతంబు నారసఘనంబగు సాహిత్యంబుతో దీటుగ
 నెంచియే తాఁ జనుగవగ ధరించినది.

సీ॥ రమణీయవల్లక్ష్మీ ♦ రాగచారుతరంబు, మృదులశయ్యాలుతా । మేళికంబు
 కమనీయకిన్నరీ ♦ గానాభిరామంబు, లలితరీతికిసాల ♦ విలసతంబు

సాంద్రఘనాల్లింగ్యః పటులతరనదంబు, సరసవృత్తికుసుమః సంకులంబు
తతసంగతక్రమః తాశచిస్తారంబు, మధురపాకమరందః మంజులంబు

తే॥ గీ॥ నైన సంగీతమును హృద్యః మైతనర్పు
నాయలంకృతిశాస్త్రము నానెసంగు।
గిరియుగంబును నిజపయో ధరయుగముగఁ।
దాల్చిరసములనిడు నల్వదముత, మహిత

కావుననే యీసంగీతమ్మున నిమ్మహాజనులిందుఁ జిత్రితప్రతిమల
భంగి నిశ్చలులై హాయి నొంది యున్నారు. (కలయఁజూచి) ఆహా
మహాజనభూయిష్ఠంబగు నీ సభాభ్యుదయంబు గణ్యంబు

తే॥ గీ॥ రాజతాజాత శాత్రవాః గ్రజయుతంబు
భవ్యయమభీమనరనేత్యః బంధురంబు
అర్హసుకలాధికవిశారః దార్యపాద
జాతమలరెను మిగుల స ధాతలంబు॥

ఇట్టియెడ నొక నూతననాటక ప్రదర్శనంబున నీ సభ్యులకుం బ్రమో
దము రచించి నేఁ గృతార్థుండ నయ్యెదను. (తెరవంకఁజూచి)
ఆర్యురాలా!

నటి—(ప్రవేశించి) ఆర్యపుత్ర! ఇదిగోవచ్చితిని. ఏమి సెలవు?

సూత్ర—నేఁడు మన రంగమందిరంబునకరుదెంచిన సభ్యులకొ
గాంచితివా?

నటి—(కలయఁజూచి) కాంచితి నందఱుఁ గవులును, బండితులునై
యున్నారు.

సూత్ర—వీరిని రంజించు నాటకంబొకటి యోజింపుము.

నటి—ఆర్యపుత్రా! మాయన్న విజయవర్మ తీర్థయాత్రాగతి విని మీ
ముద్దుచెల్లెలు భద్రాంగి తన పెండ్లి దూరంబయ్యెనని మిగులవగలఁ
బొగలియుండ విజయవర్మ సత్వరంబుగ రాఁగలఁడనియును ననోయ్య
స్వరక్తులగు మీ యిరువురకుఁ గల్యాణము తప్పక కాఁగలదని

యునుఁ జెప్పి నామేధనంతయు నుపయోగించి యామెం దేట్టివచ్చి
తిని, దాన నా మనము శ్రాంతంబగుట నించుక యోజించి

(అను అగ్లోక్షిహ్)

సూ—బుద్ధిమంతురాలా! ఇఁక నేమి యోజించెదవు ఉక్తాంశముననే
నాయభిమతంబును సూచించి నామనంబును గూడ దేట్టితివి. ఇఁక
నే నిపుడు నవరసభరితమగు సుభద్రాకల్యాణ నాటకంబును బ్రద
ర్శించెదను.

నటి—ఆ నాటకం బేకవి రచియించె?

సూ—ఉ॥ విశ్వజినీన పండితకవిస్తుత తిర్పతి వేంకటేశ సూ
రీశ్వర శిష్యుడు సరసహృద్యవచోరచనాప్రవీణుడు
శశ్వదుమామహేశపదసారససక్తుడైన నాగవీ
రేశ్వరశాస్త్రి దీనిఁగలిగివీరచించె బుధుల్ బలీయన॥

నటి—అత్యంతాధునికంబగు నిక్కవికృతి రసాస్వాదనిపుణులగు నీసభ్యు
లను రంజింపఁ గలదా?

సూ—క॥ ఆధునికమనఃజరింతన

సాధితమననే మిఁకొర ధ సమునకెయెందు
బ్రాధాన్యం బీకావ్యం
బాధారము నవరసముల ధ కరయఁగవలదే॥

అదియునుగాక

తే॥ గీ॥ “వరగుణాలంకృతులు రస ధ భరితకావ్య
రంజితములగు రసము స్ఫు ధ రత్నదార
విలసిలంబగు నవికీర్తి ధ విమలచరితు
నేతఁగాంచినఁ దముదామె ధ నెగడుఁగృతుల”॥

అనెడు కవిత్వజల యనుశాసనము చొప్పున నుత్తమనాయకప్రతి
పాదకంబగు నీ నాటకంబు రసజ్ఞులను రంజించుటకు సందియములేదు.
ఇఁక నొక్కింత నీ సంగీత కాశలంబుఁ జూపుము,

నటి—ఏముతువు ననుసరించి పాడవలయును!

సూ—కనులకుఁ గట్టినట్లగుపడుచున్న వసంతముతువుండ నొండొక దాని నేల?

నటి—తే॥ గీ॥ కాంచుమా ! సమవర్ణముల్ ♦ కాకపికము
 లైన కాకము హైన్యంబు ♦ నందఁబికము
 భారతీవై భవోద్దామ ♦ పాటవమునఁ
 బడసెగీర్తి సుభద్రాప్తి ♦ నొడికముగను॥

మఱియును,

ఉ॥ బాగుగ రాగసంపదవి ♦ భాసిలఁగాఁ జిగిరించి తావులన్
 మూఁగఁగఁజేయఁగా నెసఁగు ♦ మొగ్గలనుందగి పూచి భోగ్యలీ
 లాగరిమంబునందనరు ♦ లాలితమాలతి కర్ప శాఖసం
 యోగముఁ గూర్చు మాధవుని♦యోగ్యత శ్లాఘ్యముగాదెయేరికి॥
 సూ—చెలీ ! బాగుగఁ బాడితివి ఇఁక నాటక ప్రయోగంబునం దించు
 కేనిఁ బ్రమాదము కలుగకుండఁగా నాకుఁ దోడ్పడి యుండుము.
 బ్రమాదముఁ గొంటిమేని భరతవంశంబున కపయశంబునార్జింతుము
 సుమీ,

నటి—తే॥ గీ॥ వినుము భరతాన్వవాయము ♦ నిమలకిర్తి
 ఘనము నయశాస్త్రసంవిదా ♦ కరము సమయ
 సముచితకలాప్రయోగ కు ♦ శలము సఖుండ !
 దాని కపకీర్తి గల్గదు ♦ తగదుచింత॥
 (తెరలో)

కుశీలవసీమంత్రిని ♦ చక్కఁగ వక్కాణించితివి. ఇందునకే కదా.

చ॥ అపయశమించుకైన భర ♦ తాన్వయ మొందకయుండుఁగాకయం
 చపరిమితానురాగమున ♦ హయనకాలము తీగయాత్ర నే
 నిపు డొనరింపఁగాఁ గడగి ♦ యేకదత్తైరికవేష మొంది నీ
 తిపదులకగ్రజాతులకుఁ ♦ దెల్పఁగ బోవుచునుంటి నిట్టులన్॥

నూ—కాంతా! నీతమ్ముడవుడె యర్జున వేషంబు ధరించి సఖునితోఁ
బ్రవేశించుచున్నాఁడు. మన మింకఁ బోవుదము రమ్ము.

(నిష్క్రమింతురు.)

(అర్జునుడు యథోక్త వేషముగా మిత్రునితోఁ బ్రవేశించి)

మిత్రమా! విశారదా! వింటివికదా! కుశీలపులవచనంబులు లోకులకు
మనవంశమం దింత విశ్వాసంబుఁడిరపుడు మనమిట్లే దానినిఁ బోషింప
వలయునుగదా.

విశా—అవునిట్లే! లోకులకును నిట్టి మీ చరిత్రంబే యట్టి గట్టినమ్మిక
నిడుచున్నది.

తే॥ గీ॥ మీరలిటుధర్మమార్గంపు † సారమెఱిగి
యుంటచేగద జగమట్టి † యూహఁగొనుట
తండ్రియైననుదప్పుడు † దారిఁబోవు
వానిఁగనిరోయ రేయెందు † వసుమతీశ!॥

అర్జు—మిత్రమా! ఆ విశ్వాసమునకుఁ గారణభూతుఁడు మాయగ్రజుం
డని తెలియుము.

చ॥ కరము ప్రజానురంజకము † గా నిల నేలుచునున్న మేటియె
వ్వరికయినక రిపుండ నెడు † వాడునుగాంచని పుణ్యశాలి ద
బ్బుఱియిసుమంతయేనిఁ బొర † పాలున పైతము పల్కనట్టి ధ
ర్మరతుఁడు పాండవాగ్రిజుఁడు † రాజ్యము సేయఁగ వేటుదోచు నే॥

తే॥ గీ॥ కడుపు చల్లఁగనక్కుంతి † గాంచినట్టి
కానుపున నెవ్వఁడెక్కువ † యైనకీర్తిఁ
గాంచెనాధన్యుఁడాపుణ్య † గణ్యగుణుఁడు
భరతకులభూషణంబయి † పరఁగుఁగాదె॥

విశా—మిత్రమా! యిందింకఁ దక్కువవారెవ్వరు?

చ॥ రిపుజనభీముఁడొక్కఁడు మ † టిన్నటిశూరులమెప్పుఁగొన్న శౌ
ర్యపరుఁడు సవ్యసాచియొకఁ † డాహవ రంగయముల్ మఱిర్వురు

గృహకునిధానమైకడిది ♦ కీర్తిగీమయి రాజరాజులం

దపచిత్తిగొన్న పాండునకు ♦ నల్పులు పుత్రులుగాడనర్తురే॥

అర్జు—సఖా! మాయన్నగారు సోదరులతోఁ గొల్వొచ్చి యుందురు.
మినమిఁక సత్వరంబుగ నటకేగవలయును.

(పరిక్రమింతురు)

ధర్మరాజు—(భీమనకుల సహదేవులతోఁ గొల్వొచ్చియుండును.)
(తనలో)

మ॥ మనమా! దుష్టపథంబుఁగాంచకుమ! ర ♦ మూఢధర్మమా! పజ్జకెం
దుననై నక బోరపాటునొందకుమతీ! ♦ దుర్వాదమొక్కింతయున్
గొనకోనాలుక! రాజ్యనూమనుమ! యే ♦ గోరంబులులేక! నా
యసుజుల్ గూర్తురుగాక భారతులదీ ♦ వ్యతీర్ణకభ్యన్నతిన్॥

(కొలుపునుఁజూచి)

ఏమియిది తమ్ములలో నర్జునుఁడు గన్పట్టఁడు అతఁడు కొలఁది దిన
ములనుండియుఁ గొల్వొన నొక్కనిమేషంబేని నిల్వక మొకముఁజూపించి
పోవుచున్నాఁడు. ఈదినమున రాకయేమా నె, కారణమేమో గోచరము
గాదు, అకటా, తమ్ముఁడు రాకయున్నందున నీ సభ చాల వెలితిగా
నున్నది.

చ॥ మురిపపుమోములేనగవు ♦ మోసముసేయఁగఁజిన్ని వెన్నెలన్
సరసపుపల్కులాయమృత ♦ సారము సారెకుఁ గేరుచుండఁగాన్
సరయుచున త్తతిన్ గురుజ ♦ నాప్రతఁగాంచియుఁ జందమామన్
నిరసనసేయు నర్జునుఁడు ♦ నెక్కొనకుండిన గోష్ఠియొప్పునే॥
ఇఁక సోదరులయొక్కయు నాయొక్కయు విధంబు విచారింపనేల.

ఆ॥ వె॥ విజయలోకబంధు ♦ విప్రయోగాపన్న

పాండవాస్యపద్మ ♦ పంక్తియిటుల

వికసనంబుదక్కి ♦ వెల్లనై యుండుట

యద్భుతంబటంచు ♦ నరహరెందు॥

ఓహో, ఏమిది, తమ్ముం డెందులకో నేడు కొల్లునకు రాకయున్న మాత్రమునకే విప్రయుక్తస్మృతి నొందితిని. తమ్మున కెందేని బ్రయాణము కలుగదుకదా.

ఉ॥ రాజులనెల్ల నుగ్రసమ ధంబున గెల్వంగఁబూని సేనతో
నీ జగమెల్లడన్ దిరుగ ధంబుని ప్రియాణముఁజేయునో హరిన్
భ్రాతృసజ్జనున్ బరమ ధంధవుఁజూడఁగఁబోవునో యెటున్
యోజనసేయరాదిక గు ధంబు తమ్ము నానరు నారయన్వలె॥

అర్జు—[విశారదునితో సమీక్షించి ధర్మరాజ భీములను గాంచి] అగ్రజులకు జయము.

విశా—ప్రభువులకు జయము.

ధర్మ—[తనలో] పాండవమనంబులతోడ సభాలయంబు ప్రసన్నంబయ్యె.
(తేజీచూచి ప్రకాశముగా) తమ్ముడా! ఏమి యీవేషము?

అర్జు...కీర్తిపోషము.

ధర్మ...ఎట్లు?

అర్జు...అపధరింపుడు. గతదినంబునఁ జోరహృతధేనుండగు నొక బ్రాహ్మణుండొకతతో రాజమార్గంబుఁజేరి యీరీతి నెలుగెత్తిపల వింపఁదొడఁగె.

చ॥ చెనటులనెల్లరన్ వెదకి ధీక్షయొనర్చుచునున్న మేటులున్
గనుఁగొని సజ్జనావళినిఁ గాంచుచునున్న దయామయాత్ములున్
మునుకొని ధర్మమున్ బుడమిఁ బోషణసేయుచునున్న పుణ్యులొ
యనఘలు భారతున్! ద్విజుని ధర్మము గావఁగఁబూనరేకృపన్॥

ధ...[తనలో] భరతవంశ్యులకీర్తికె గళంకము రాకుండుఁగాక, [ప్రకాశముగా] అనంతరము.

అర్జు...అనంతరమా భూసురుడు రాజమార్గమునుండి యట్లే మొఱలి
డుచువచ్చి చేరువ చల్వచప్పరంబుననున్న నన్నాంచి పేరాస నాయు
దింటింటయు నెఱింగించి తుద కిట్టులనియె.

క॥ సంరంభంబునఁ దస్కరు
 సంరోధించి సురభిని నొ ♦ సంగు వరధను
 స్సంరావ “దుర్బలస్య బ
 లంరాజా” యన వినవె యి ♦ ల౯ విదితముగా౯॥

ధర్మ...(ఆతురతతో) అవుడు నీవేమి చేసితివి?

అర్జు...తస్కరుఁడు దవ్వేగుటఁగని యప్పాటున కథయంబొసంగి వేగ
 ముగఁ గొంచాలీ మందిరంబున కరిగి చాపంబుంగొనిచని యాదుష్టుం
 బాలియించి గోరత్నంబును గ్రమ్మట భూదేవున కొసంగితిని.

ధ...నయవేదివగు నీ కడి తగినదే.

అ...అయిన సనమయంబునఁ గృష్ణామందిరప్రవేశము పూర్వనియమ
 నిరోధకంబయ్యెఁగావునఁబ్రతిజ్ఞాప్రకారమొక్క వత్సరము తీర్థయా
 త్ర౯ జేయ నెంచితిని.

ధ...(తనలో) తెలియఁబడె. తీర్థయాత్ర సేయఁబూనిన తమ్ముని నివా
 రించుటయును పంపి వియోగము ననుభవించుటయును సమ
 కష్టములులే.

క॥ నయమెట్లులైనను దమ్ముని
 పయనంబున కనిపి పిదపఁ ♦ బ్రతుకం గలనే
 నయదూరులు పాండవులను
 నయశముఁ గొనఁగలనె యాత్ర ♦ నాఁగి హృదయమా॥

అయిన నిట్లు శాస్త్రరీతిఁ జెప్పెద. (ప్రకాశముగా) తమ్ముఁడా
 ఉ॥ ఇందియకాండమందు మనఃమే కరమెక్కుడు గామమోహయు
 క్తిందుప్రదాతృజాతవన ♦ తి౯ గ్రమమెంచక చేరరాదటం
 చుం ద్రిదశర్షి నారదుని ♦ చోదనఁజేసినబాసక్తిస్తు ని
 స్తంద్రనయిండు! నీదుకృతి ♦ తప్పగునే పరికించిన౯ మది౯.
 మఱియును

మ॥ కనఁగా గోపరిపాలనంబు సకలా ♦ ఘర్వసంకంబందు వి
 పునకుంగూడ మహాపకారకమునై ♦ పొల్పరునీయాకృతి౯

ఘనపుణ్యోదయమొందు దక్కనిచ నొ ధ క్కండుండు దోషంబునాఁ
జనునే! యీసుకృతంబు దోషశతమున్ ధ జక్కాడదే! యుక్కునన్॥
అట్లు... నేనీ మహావిద్యాంసుని నీతినచనంబుల మెప్పించుట దుర్లభము,
ఇక తాకికోర్తుల సెలవుఁ గాంచెద.

శా॥ నీతింబారముగా నెఱింగినఘనుల్ ధ నీబోటు లార్యోత్తముల్
చేతోమోదముగా భవద్వచనమున్ ధ స్వీకారమున్ జేతు ర
య్యా! తథ్యంబు నెఱుంగనట్టి జనులా ధ హా! పాండవుల్ పూర్వసం
కేతంబానల బాసఁ బాసిరని దు ధమ్మీర్తి బాసంగింపరే॥
కావున వేవేగ నానతియిడినఁ బ్రతినఁ జెల్లింపఁబూ నెద.

ధ—(తనలా) ఇక నేమిచెప్పినను బ్రయాణమును మానఁడు.
(ప్ర)కాశముగా)

ఉ॥ తమ్ముడ! నీవు పల్కినవి ధ ధమ్ముదలంచి భువిన్ జరింపనిన్
సమృతితోడఁబంప నెటు ధ సాధ్యము దూరతరంబు తెల్ల తీ
ర్థమ్ములు వానిసేవకగుఁ ధ దత్తయుఁ బ్రాద్దులు వానినేయుపా
యమ్మునఁ బన్నఁగాఁగలనొ ధ యారసిచెప్పగదయ్య! యొయ్యనన్॥

తే॥ గీ॥ భీమసేనుఁడు సకులుఁడు ధ పిన్నతమ్ముఁ
డమ్ముహాదేవి కుంతియు ధ యాజ్ఞ సేని
యును భవద్విరహంబును ధ నోర్వఁగలరె
భంబ తాహిత సముదాయ! ధ పాండవేయ!

భీ—తథ్యమే

ఉ॥ చిన్నతనంబునుండి పలు ధ చింతలవంతలఁ గుందికుంది యీ
మొన్నటినుండికాదె మది ధ పొందికఁ గంటిమొ లేదొనేటిని
పన్నికనారయన్ మరలఁ ధ బాల్పడఁగప్రమటంచుదోఁచెనే
పన్నిదమైన నిద్రెసలఁ ధ బాంబఁగఁజాలమనుంగుతమ్ముడన్॥

ఇక నెవరేని మనసీతివిక్రమం బెఱుంగక దురుక్తులాడుదురని తలఁ
చితివా? అప్పాపులగుండెలఁ బగులునుజుమీ, అప్పాపులఁగా నెవ్వరు?

మన కెన్నడలఁచువారా ధార్తరాష్ట్ర హతకులేగదా?

క॥ నీటంబడఁదోయించిరి

కూటవిషంబిడిరి కాల † కుండలితతులక

గాటులనొందించిరి కడుఁ

గాటపువగలక్కయిలును † గాల్చిరికట్టా॥

కానిమ్ము, కాలజవై గుణ్యంబున వారిం బరాధవింప లేకుందుమా,
ఇక నిపుడీపు కనికరంబు వీడి మమ్ము దిగనాడి తీర్థయాత్ర సల్పుదు
నన్నను.

క॥ రాకాసుధాంశుబింబ

శ్రీకరవదనా! సుధాంబు † నీకరవచనా!

మాకు నిను వీడశక్యము

కాకున్నది యేమిసేయఁ † గలవారమింక॥

అర్జు—అన్నా! నీకు నేను బదులు చెప్పఁగలనా?

తే॥ గీ॥ నీతిశాస్త్రార్థ వేదిని † నీపు ప్రతిప

బహులబుధసన్నిధిని జేయఁ † బడినది బహు

జనులు నయనూత్మనిర్ణయఁబడులు మార్గ

దర్శకులము మనము మదిఁ † దగవరయుమి॥

నకు—(వినయముతో) అన్నా! ధనంజయ!

క॥ వినుమా! యన్నల పల్కులఁ

గనుమా! శాస్త్రోక్తములను † గా వానిఁ గృపక

గొనుమా! తమ్ములయెడ మా

చనుమానము, దీర్పనిదియె † సమయంబు సుమా?

అర్జు—(తనలో) అకటా విద్యాబుద్ధులం బౌద్ధులైనను జిన్నతనమునను
నాయందలి చెలిమివలనను నను విడఁజాలని యీ నాతమ్ములనెట్లు
సమాధానపఱచెద, (నకులునిఁ జూచి ప్రేమతో)

ఉ॥ అన్నల పల్కులందెపు డ ♦ నాదరముండదు తమ్ముడా! నయం
బున్న తెఱంగునక మెలంగు ♦ టొప్పగు మెప్పగు నెందునన్నలక
నిన్నును జిన్నతమ్మనిని ♦ నే విడనోడుదునైన యాత్రగా
కున్న మనంబు సంతసము ♦ నొందదు పొందదు కొండలంబునక॥

సహ—(తనలో) హా యేమిసేయదు, వలదని తక్కిన నా యన్నలెల్ల
జెప్పినను వారలకుఁ దగురీతి నుత్తరంబు లొసంగి యాత్రఁజేయ సమ
కట్టియున్న నీ యనఘనకు నేనును యాత్ర మానుమని కోరుట
ఏమిటా ప్రయోజనం బావంతయులేక 'పిష్టపేషణం' బగును, అయినను
ఁదపఁ జింతింపకుండుటకుఁగా నిట్లర్థించెదను,

క॥ రాదా! దయ మాయెడ నిటు
వాదా! సోదరులతోడఁ ♦ బగతుఱకుఁ గడుక
గాదా! నగు మనయెడయిక
నీదాపుక ఁడఁజాల ? నేనిక ననఘా!

అర్జు—(సహదేవునిఁజూచి ప్రేమతో)

ఉ॥ ఒజ్జలకెందునీతి సమ ♦ యోచితరీతి నెఱుంగసేయదం
చిజ్జనులెల్ల నిన్ను గణి ♦ యింపఁగ నెప్పుడు విందుఁ దండ్రి! ము
న్నజ్జడదారిపంపున ర ♦ యంబునఁజేసిన బాసదాఁటినక
ముజ్జగమందు పాండవులు ♦ మోఱకులంచపకీర్తి పర్వదే॥
ఇంకఁబగతుఱు మనయెడఁబాటుఁగని హసించెదరందువా! వినుము,
తే॥ గీ॥ ధర్మశాస్త్రవధంబునఁ ♦ దనరువారిఁ
బగతుఱేకాక పెఱవారు ♦ పరిహసింప
రకట చెడుత్రోవవారల ♦ సకులుడక్క
నందఱిస్సీయనుచుఁ దూల ♦ నాడఁ గలరు॥

ధర్మ—

ఉ॥ మాటికి జెప్పటంత ఘన ♦ మా! చనుమా! కొని నీదు మిత్రులక
గాటపు పుణ్యభూములను ♦ గాంచి భజించు మించుకూర్చిమై,

హాటకము బురంబుల ధరామర వర్మలకిమ్మ! వేగ నీ
యేటినిఁబుచ్చిమ్మ! ముడఁమేర్పడ మామదులందుఁబొందుగఁ॥

అర్జు—దేవరయానతిని మాళిగదాల్చితిని మాన్యంబగు భీమన్నగారి
యానతినిఁ గాంచినఁగదా కృతార్థుఁడనగుదును.

భీ—

చ॥ తఱుచుగ దుండగంబుల ని ధ తాంతముగూర్చుచునుండుమార్తురై
త్తఱి నెల నేని మోసముల ధ దా కొనకుండగదయ్య! సుంతయే
మఱక సఖాళిగొల్వఁగ న ధ మస్తమహీతలపుణ్యభూములఁ
విజవిజఁజూచివచ్చి మముఁ ధ వీరులఁజేయఁగదయ్య! తమ్ముఁడా!

అర్జు—కృతార్థుఁడనైతి అన్నలారా! గురుజనాంతఃపురజనమ్మునకీ
ప్రయాణము నెఱింగించియే వచ్చితిని. అభివాదనం బొనరించెద.

ధ. భీ—కల్యాణమస్తు.

అ—(నకుల సహదేవులతో) తమ్ములారా! తీర్థయాత్రకీయకొనుఁడు.
న, న...చిత్తము.

వి...భర్తలకు నమస్కరించెద.

ధ. భీ...శుభమగుఁగాక.

ధ... (విశారదునితో) కుమారా! నిరతంబేమఱక విజయునకు సహకా
రివై యుండుము.

అ, వి... (పరిక్రమించుదురు)

ధ... తమ్ములారా! ఇఁక గొల్వఁజాలించి విజయయాత్రగతిచే వికలిత
స్వాంతయగు కుంతీమహాదేవి నూటడింతమురండు.

(ధర్మజ భీమ నకుల సహదేవులు నిష్క్రమింతురు)

అ... సఖా! మనచెలికాఁడు మైత్రేయుఁడు తడవేలచేసె.

వి... మనము చెఱువుదగ్గఱకు బోవునఱకతండు మన పరిజనముతోఁ
జేరరాఁగలఁడు.

అ... అట్లయిన మనము పోవుదము.

(తనలో) ఓనామనోబ్ధవాసిని! సుభద్రా!

ఉ॥ నీదుమనోజ్ఞ రేఖలను య నీదువిలాసవికాసభంగులన్
నీదులసత్తనూజ్వలత య నీదుకలాపవిపూర్ణచాతురిన్
నీదుగరిష్ఠశీలమును య నెయ్యుడు నాకొకఁడగ్నిమిత్రుఁడన్
భూదివిజుండు దెల్పికర య ముదనరించెదలఁపునీపయిన్॥
అది మొదలుకొని నేనతనుతాపంబునవేగుచు

చ॥ కలికి మిటా! నిన్నుఁ గను య గాటపు పేరిమి నేఁడొ రేపాయి
న్నలకడనానతిన్ గొని చ య నందగుద్వారకకంచు నెంచవా
టిలె నిటుపుణ్యభూమిగతి య నీపులకాకరమైన నీదుమేల్
గలకలనవృద్ధుల మొ య గంబుఁ గనుంగొనుభాగ్యమెన్నఁజో॥

చ॥ కరుణాపీఠీయ నిన్ను హలి య గోరెనటంచని విఁటిసీమనం
బరయఁడతండు పౌరజను య లంత సుభద్రకిరీటిలోలయం
చటిముఱిగావచింతురు ధ య గామరుఁడట్టులెచెప్పెనింక సుం
తఱముఱలేకనిచ్చినెద య నగ్గలికన్ సురలెత్తివచ్చినన్॥

ఇకను

తే॥ గీ॥ శైశవమునుండి నీయందుఁ య జనువునొంది
మరల భూసురముఖమున య మరులుఁ బొంది
గడియ మదిఁబాయకుండినఁగట్టిగాలి
ప్రతము ముగిసెడుదాక న య స్వదలుఁగాక॥

(ప్రకా) మిత్రమా! యాత్రారంభమందిష్టదేవతా ధ్యానం గావ
శ్యకము.

మ త్తకోకిల॥ గోపికానటనాభినందితు య గోపవేషవిరాజితున్
గోపతిస్తుతపూతవర్తను య గుత్తితోరగమర్తనున్
గావభంజన పాదపంకజుఁ య బాలితాళునుపయిన్
బ్రాహ్మగోరిభజింతు నే నుప య పన్నభద్రవిధాయకున్॥

(నిష్క్రమింతురు)

ఇది ప్రథమాంకము.

సు భ ద్ర క ల్యా ణ ము

ద్వితీయాంకము.

మైత్రేయుఁడు (కన్నులఁ దుడిచికొనుచు నా క్రోశముతోఁ బ్రవేశించి) ఓరీ! ఎవఁడురానిలుము! నిలుము! ఈబుడిచెంబుదెబ్బతో నీబుట్ట బద్దలుకావలసినదే, (నలుదిక్కులఁజూచి) ఎందుననులేడు, గానిసె కొడుకు పాటిపోయినాఁడు, అబ్బా యీతొత్తుకొడుకులతో నాకు జాపు వచ్చినది. మూడవజ్జామైన తిరుగలేదపుడె యొకతుంటరివచ్చి చెవి దగ్గఱ ధామ్మని కేకవేసి ప్రయాణమగుచున్నారు లెమ్ము లెమ్మని యాచి నానిద్దరఁ జెఱిచిపోయె కన్నులు తెఱవనిచ్చుటలేదు, ఒడలి యందు వాఁతఁబెట్టిన సగము మెల్కనెడు నేనీ యడవి పయనముఁ బట్టి పెద్దపులుల బెంగన మోటు నిద్దరం బోవకుండుటఁజేసి యిట్లు నిద్రా భంగంబు నొందితిని, ఇందులకై వీరల నెన్నితడవలు శిక్షించినను సిగ్గు లేక నన్ను మేల్కొలుప మానరు, ఒక మారొకనిని శునకంబువలె కఱచితిని మఱియొకనిని గాడిదెవలె నడుములు విఱుగునట్లు తన్నితిని వేఱొకనిని గోతినోలె తాల టువ్వితిని ప్రయోజనములేదు నెయ్యని కేని యీ నాతిప్పలు చెప్పిన సతఁడు నన్నే యెగతాళిసేయును గాని వారలను మందలింపఁడు ఈలాటి చెనఁటి పయనంబని యెఱిగియే బాబో నేను రాను కుయ్యో మెట్టోయని కేకలిడితిని ఇదిగో తొందరగా మరలవచ్చెదమని చెలికాడు తోడుకొనివచ్చె నేనేమి సేయుదును ఇక నీయరణ్యంబున నారోదనంబు వినువారెవ్వరు ఇపుడిటనుండి యీక నబడెడు గుళ్లుగోపురములుగల కాశికాపురినిఁజేరుదురట అవ్వీట

సుమారు నూఱుకోట్ల లింగంబులుండునట. దానిఁగాంచిన మానిసులకు దోసంబు వీసంబేని యుండదట పున్నెంబున నటఁ జచ్చినవారెవ్వరేని నిక్కంబుగ శివలింగంబులగుదురట చెలికానికట మూడునెలలు కాపు రంపాటచే నుండలేకనే నాసరికి లింగంబునగుటకు సందియంబేలేదట (తూఱ్ఱువంకఁజూచి) నిద్రామాంద్యంబున నేనికను రాతిరియున్నదను కొంటిని తెల్లవాఱువేళయైనదే.

తే॥ గీ॥ కాలపురుష సమాగమ † లీలఁదనిసి

యినుని గర్భమునందాల్చి † యెసఁగుపూర్వ

దిగ్వినిత చూలుచిన్నచే † డెల్లనయ్యె

ననఁగఁ దూఱుపు తెల్లనై † యతిశయించె.

ఇంతకు నాకీనాడు చీవాట్లు రావలసియున్నవి (తెరవంకఁజూచి బిగ్గరగా) ఓరీ వసంతకా! యజమానలు రాజమంత్రి లిపుఁజేమి సేయచున్నారురా! (వినుటనటించి) ఏమనుచున్నావు “మూఁసయ్య! అల్లరుగో బయలుదేరి నీకోస మెదురుసూచుచున్నార” నియా అదిగో చకారగుడులకారంభమైనదే. (తెరవంకఁజూచి) తొత్తుకొడుకా! నీకెంతకావరమున్నదిరా! నెమ్మదిగాఁ జెప్పలేవా! (వినుటనటించి) ఏమనుచున్నావు “నీవదరుటకేమిలే వేగిరముగా” రమ్మనియా! మొదలేయట్లు చెప్పరాదా వషట్కూరములతోఁగాని బుద్ధికలుగదు ఇదిగో చెలికాండ్లను గలిసికొనియెద.

(అర్జున విశారదులు ప్రవేశింతురు)

మై—(సమీపించి) జయమురాజమంత్రిలకు.

వి—(చిఱునవ్వుతో) మైత్రేయా! నిద్రా తెలిసినదా?

మై—ఇంకను బూర్తిగాఁ దెలియలేదు.

వి—నేనెవరినో చెప్పగలవా?

మై—చెప్పకేమి,

వి—ఏదీ! చెప్పము?

మై—నడ్డిముక్కునాగయ్యవుగావా! (నవ్వును)

వి—(నవ్వి) వదరుబోతువు.

అ— (మిత్రులతోఁ బరిక్రమించి) మిత్రములారా! ప్రభూతానందరాశి
యగు నిక్కాశింబవేశించితిమి. ఇక నిందు జూడుడు.

సీ॥ ఎచ్చోటఁగనిననేడేసియంతసులూ, పెద్ద చప్పరంబులుఁ పెంపుఁజూపు
ఏదిక్కుఁజూచిననీశ్వరాలయ హేమ, తుంగ శృంగంబులుఁ తరంగుఁగడగు
ఏవైపుఁగనుఁగొన్ననందుధరార్చనా, వస్తుకాలలు సుప్రశస్తిదనరు
ఏదిశఁగనగంగఁకేగి తీర్థములాడి, ఎచ్చు జనుల మ్రోతఁభక్తిఁగొలుపు
తే॥ గీ॥ ఎందువిన వేదనాదమిం ఁ కెందువినఁ

దారకధ్వనమెందు శౌఁ స్త్రీరవంబు
ఏడు జన్మంబులందునఁ ఁ గూడుఁకొనిన
పుణ్యఫలమునఁ గంటిమి ఁ మోక్షపురిని॥

(నిరూపించి) ఆహా !

ఉ॥ మేలికడానిపూతలును ఁ మేలగు మాక్తికతోరణంబులున్
నీలపు రత్న వేదికల ఁ నీటుగఁదీర్చిన విగ్రహంబులున్
జాలగనున్న యాత్రికుల ఁ సందడియుం దగు విశ్వనాథ దే
వాలయరాజ మల్లదియె ఁ హర్ష మెసంగఁగఁ జూడుఁడీ సఖుల్ !
(సమీపించి) సఖులారా! ఈయాలయద్వారంబున కొక్కమారు దండం
బిడి లోపలికిఁ బోవుదము.

(మిత్రులతోఁ బరిక్రమించి విశ్వనాథలింగంబుఁగాంచి సంతోషముతో)

అర్జు— శా॥ కాళీ యస్యసధర్మిణీ సకలలోకాళీ సమ్మద్భవినీ
స్కందోయస్య సుతస్సురేంద్రతనయూ నందాసు సంధాయకః
శేషోయస్య సహస్రహాళికిరణో నైషో లసద్బాహుః
సోయం విశ్వపత్నిర్హిమాంశుమకుటః గృహ్లాతునోపదనం
మందాకాంత వృత్తము.

విద్యుద్వర్ణాం విబుధవిసరత్రాణవిస్తారతూర్ణాం
తారాకారస్ఫురదురుమణిస్నిగ్ధతాటంకకర్ణాం
భక్తాభ్యర్ణాం పరశివతపోయోగతీర్ణా మపర్ణాం
పందే పూర్ణాం కువలయనభోగోశయో రన్నపూర్ణాం

మై—ఓ సామీ !

సీ॥ పుట్టెపెంకులలోన † బోనంబు నొనఁగూర్చి, పులితోలు వల్సఁగాఁ †
బొనఁగఁజేర్చి)

దయ్యాలమూఁకల † నెయ్యంబు నెలకొల్పి, కాటినిఁదగుబసఁగఁగనిల్పి
త్రాఁచుపామునుజన్ని † దంబు గామెడవైచి, జంకపిల్లనునొక † చేతనుంచి
వలచిమిన్నేటిజ † వ్వనినిఁదలనుజెంది † కాటిబూదినిమెండు † గానలంది

తే॥ గీ॥ వెలి ముసలియెద్దు మూపెక్కి † విసము మెక్కి

తివిరి యూరూరుఁ దిరుగుడుఁ † దిరిపమెత్తు

దొరపు నీచేతలెల్ల నా † కరిదిఁగొలుపు

వలయు దండాఁలఁగొనుమ నీ † వాడ వినుమ!

[నమస్కరింతురు]

ల—ఇఁకఁ బవిత్ర) జలవాహినియగు మందాకినిఁ జేరుదమురండు.

[మిత్రులతోఁ బరిక్రమించి గంగనుగాంచి]

చ॥ అలతటిసీవతంసఁగనుఁ † డబ్బకీరీటజటాపరిష్కృతఁ

జలదురుపీచికాజనితఁ † చారు సమీరకిశోరభూషితఁ

గలకలకృన్నదధ్రమరఁ † కాంతకు శేశఁయభూషితఁ సుసం

కులసురసిద్ధసాధ్య నరఁ † గుహ్యకనాగసుతాభిసేవితఁ ॥

[నాగకుమారికలగు నులూపియు నిపుణికయుం బ్రవేశింతురు.]

ని—చ॥ కలువలఁగోయుదానఁజెవి † కమ్మల జంటకుఁగా నులూపిరో!

ఉ— యలవిరితమ్మలం జదుపు † మమ్మరో! మారునిఁబూజసెయఁగాఁ

ని— గులుకునడల్దగఁ † బెడఁగుఁ † గుల్కెడు హంసలఁబొంచిపోదమా!

ఉ... జలమునముద్గి రత్నములఁ † జాలగఁదెచ్చితిఁ బూడునెచ్చెలీ!

ని... సఖీ! యిమ్మహోదయపర్వంబునఁ † భాగీరథిఁ గీర్థములాడ నేగు

దెంచిన నీమనుష్యుల చెయ్యులఁ † గాంచుదమిటురమ్మ.

ల... మైత్రేయా! యీసాగరమనోరమఁ † గాంచినకొలఁది నామనము

నమస్యాప్రవణం బగుచున్నది.

[గంగను నిరీక్షించి.]

అమ్మా! గంగా! నమస్కారము,

క॥ అంగజసూదనవిపులపి

శంగజటారంగ! చారు ♦ సాంద్రనినదచ

త్రాంగరథాంగవతంగా!

భంగము సేయుము! మదీయ ♦ భవములగంగా!

వి...తల్లీ! గంగా! నమస్కారము,

క॥ రంగారుచుందువహ సుత

రంగా! నవవికచపద్మరసలాలససా

రంగా! పరిసరవర్తికు

రంగా! వశవర్తివృషతురంగా! గంగా!

(అర్జునునితో) మిత్రమా! ఇటుకనుము.

ఉ॥ స్నానముఁజేయువారలును ♦ సంధ్యలవాఁత్రుడువారు భూరిగా

దానములిచ్చువారలును ♦ ధాకరశేఖరు పూజకై వడిం

బూనిజలంబు బిండియలఁ ♦ బొందుగఁజేకొని పోవువారు గం

గానుతులంచుఁ బద్యములఁ ♦ గౌతుక మొప్పఁ బరించువారలు

ఇంక నిటుఁగనుము.

తే॥ గీ॥ పూలఁ బూజించి గంగఁ గ ♦ ప్పరఁపు టార

తులను బట్టెడు పుణ్యస ♦ తులును మూసి

వాయనంబుల వృద్ధను ♦ వాసీనులకు

భక్తినిడి మ్రోక్కుచుండు సా ♦ భాగ్యవతులు॥

అ...మిత్రమా! యీగంగావై భవంబసామాస్యము,

(నాగకన్నియల నిరువురనుగాంచియందునులూపిని విస్మయముతోఁ

బడి చి) (శనయా)

క మొఱుపు దీపయయో! చం

దురుతేకయో! వేల్పుతేని ♦ తోట నమరుమేల్

విరిబంశియో! మేలిమిబం

గరుబామ్మయో! లేక దివ్య ♦ కాంతామణియో!

(నిరూపించి) నిక్కంబుగ నీమనోరమ రామయే ఏమియిది తెలికప్ర
తుండనగు నన్నీమనోహరాంగి యొకనిమేషములో భ్రమింపజేసినది ఏ
న్వ తెయో దీనిపేరెయ్యదియో ఇటకెందుండియరుదెంచినదియో పరికింప
నాకారంబున నాగజాతివనితయనితోచు కన్నియయో కాక వేటాకని
యిల్లాలో తారసించి యాతోడిబోటి నడుగుదునా. అటులమనీషుల తె
ఱుగుగాదు ఉల్లమా! యికమరలుము. యాత్రికుండను.

ఉ... (అర్జునునిగాంచి వెలుగుతో)

ఆహా దర్శకుఁగేణిసేయు నీరాజనందనునిఁగాంచినంత నేనాచిత్తంబు
మోహయత్తబయ్యె ఏలాకోయనిచిఱించిన నేనకాదెందునుందరులేని
నీయందకానిఁగనిఁగ్రందుగ మరులొందుటయందు సందియంబులేదని
తోచు.

శా॥ బంగారంబునఁ దావిసేకుటిసఁబో ధర్మవచ్చు నెమ్మేనితో
డంగందుఁగనకున్న రాజు సరిరాఁ డా? మోముతోఁబంకమం
దుంగన్నట్టకయున్నఁదామరలు క ధర్మయోదగఁబోలునా
సింగంబేగుహఁదాఁగకున్న సరివా ధర్మసింగంచు విక్రాంతితో॥

మున్నల దేవమునియగు నారదునిచే విజయుని యాకార రేఖల నాలకించి
యవ్వసుమతీకాంతు నాప్రాణకాంతునిఁగ నెంచి కామించి యుంటి. నేఁ
డు కనఁగ నీరాసుతునియం దా విభ్రమంబులన్నియు భాసిల్లు చున్నవి.
నాభాగ్యవశంబున నాతఁడే నేఁ డిట్లు తారసిల్లియుండు. అట్లు కాకున్న
నిర్మలంబగు నాయంతరంగంబు వేఱుకడ భ్రమఁ జెందదు. ఇక నేనీ
సమీపమునందయుండి వీరి పలుకులచే నిక్కంబరయుదాన.

(సఖితోఁ బరిక్రమించును)

అర్జు...మిత్రులారా! నేఁడు జన్మంబులుగల భాగ్యంబుఁగాంచితిమి

తే॥ గీ॥ విమలమోక్షైకనాథు శ్రీ ధర్మనాథు

సఖిలకల్యాణసంపూర్ణ ధర్మనాథు

సకలనిర్జరగణమాన్య ధర్మనాథు

గనుటకన్నను మేటిభా ధర్మంబు గలదె॥

విశా...మిత్రమా! యాత్రికుల నావరించుచున్న నీధాతీసురులనుగనుము
శారదాముఖుఁడు...(విసువుతోఁ బ్రవేశించి) అక్కటా

అ॥ నె॥ ఎంతపర్యమైన † నేమి వై దేశిక
జనుఁడనగుట నిచట † గొనఁగఁగలనె
యొక్కకాసు నేని † నూర నున్నట్టి పు
రోహితులవె కాక † రూకలెల్ల ॥

రిక్తుఁడనగుట నిచట నీ దినంబున నా కుటుంబమున కొక్కమాసపు
గ్రాసద్రవ్యంబు నార్జింపునునని వచ్చితిని, అదియంతయు నేఁడు పూర్ణా
నుస్వారంబైనది కానిమ్ము. దురితనాశనియగు నీజాహ్నువింగ్రుంకి యిమ్మ
హాదేవు నారాధించి జన్మంబును బవిత్రంబుఁ జేసికొంటినిగదా అందు
నకు సంతోషించెద. ఇతను గృహభువును నఖిలజగన్మాతయునగు నన్న
పూర్ణాంబ నిఖిలజనంబున కన్నంబిడి రక్షించును అంతకన్నఁ గావలసిన
దియేమి? పాడుబుద్ధి జన్మభూమిని విడనీయక యిట్లు గారించు చున్నది.

తే॥ గీ॥ జన్మభూవత్సలత యలఁసత యవిరత
కామినీసేవ భీరుత † ఘనరుగార్తి
కృతత మత్తత యనునాటాగీజగంబు
నందుశ్రేయఃపదవికి ద † వైదవర్పు

(దృష్టినించి) అట దూరంబున నిరువురు రాచకొమరులును వారల
తోడ నొక విప్రుండును గన్నట్టుచున్నారు వారిని సమీపించెద.

అ॥ వి...[విప్రునిఁగాంచి] అగ్రజన్మా! యభివాదనంబుఁ జేయుచున్నారము
శా...కల్యాణమస్తు. [అర్జునునిఁగని విశారదునితో] కనులపండుపుసే
యు నీరాజనందనుండే రాజర్షి గోత్రంబు నలంకరించె.

వి...నీ॥ ఎవ్వనిపేరిటఁగినిఖండమెక్కుడు, కాలమునుండి ప్రఖ్యాతిఁగాంచె
ఎవనిజన్మంబునఁగిందునంశమురాజముక్తాఫలాత్పత్తిమురువుదొరసె
ఎవనిపాండురకీర్తియే చక్రవాళాద్రి, కందరంబులఁజంద్రికనురచించె
ఎవనియజ్ఞకదంబఁమెల్లభూసురులకు, లేమిడిలేమిఁ గల్పించెజగతి

తే॥ గీ॥ అట్టి శాకుంతలుండు స * మస్తభూమి
రాజమాళిగభస్తి నీ * రాజతాంఘ్రి
భరతమూర్ధాభిషిక్తుడీ * నరనుతునకు
గోత్రకర్త యటం చెఱుం * గుము ద్విజేంద్ర॥

శా...[సంతోషముతో] మాన్యులగు భారతులకు మఱిమఱి విజయం బ
గుఁగాక. అటులే నీగుణోత్తముని స్వజనకనామంబుల నెఱింగింపుము
వి...ఉ॥ కుంతికే బాండుభూవరున * కుం గడు గారవపుం గొమారుండ
శ్రాంతజితాత్ముడౌ నలయ * జాతవిరోధియగుదమ్ముడౌ
క్రింత యనీతిమార్గమున * గీల్కననట్టి గుణాభిరాముండు
ద్దాంతుఁడెఱుంగు మర్జనుండు * దైవతసన్నిభబాడబాగ్రణీ॥
మేమీ నరేంద్రుని సఖులము. మమ్మందఱి నిక నిమ్మందాకిని * దీర్ఘ
ములాడింపుడు.

శా...[తనలో] ఏమి నాభాగ్యము. పురోహితులు చుట్టకమున్నె వీరి
సభిషేకింపఁజేసెద,

[మాధవదీక్షితుండు ప్రవేశించి]

మా...[అశ్రోశముతో] షేడెవ్వడో వై దేశికవిప్రుఁడొకఁడు వీరల స్నా
నమాడింప నెంచుచున్నాడు. వీడీ యూరి సాంప్రదాయము నె
ఱుంగఁడు కాబోలు.

మ॥ మదమో సాహసమో యెఱుంగవొయిట * మర్యాద లోభంబొ నె
మ్మదికిం బై త్యము యాతికోత్తముల ని * మ్మందాకినిం గృంకఁజే
సెదు మమ్మ * గణియింపకేఖల! నిను * శిక్షింపగాజేతు నెం
దదయుల్దోషులపట్లగానియుచు బాం * డ్యాల్ ధైర్యపాథోనిధుల్॥

ఓరీ! కాశీవాసులమగు మమ్ము నిరాకరించియే యాత్రీకుల స్నానమా
డింప నెంచితివా! దరిద్రుఁడా!

శా...(భయముతో) నే ననుకొన్నంతయే యైనది. తీర్థవాసుల నతిక్ర
మించి నే నిందుఁబ్రవేశించుట నాదితప్పు. ఇక నీతనితో నెదిరిమా

టాడితి నేని నొక్క పిడికిలి దెబ్బతో నివుడే నన్ను స్వర్గమునకుఁ బంపఁగలఁడు. కావున నెట్లేని నీతని బతిమాలి యిటనుండి తప్పించు కొని పోవుట కర్జము. (ప) అయ్యా! వీరలు నన్ను నిర్బంధించుటచే నే నిద్దానిఁ బూనితిని. నాకై నేను తలంపను. సైరింపుఁడు,

మా...వారు నిర్బంధింతురుగాక నీవేలుట్లు లోభంబున కొడిఁగట్టితివి?

శా...[తనలో]లోభంబునకే యొడిఁగట్టితిని. (ప) అయ్యా! తెలియ క పూనితిని.

మా...పసిపాపవా? ఏల తెలియదు. నాలుగుపుష్కరములవయసున్నదే!

శా...అయ్యా! క్షమాపణము గోరిన పిమ్మటఁగూడ నన్ను ధర్మింపుట తగవుగాదు.

మా...తగవులేదు నగవులేదు, నీకుప్రాయశ్చిత్తము కావలెను. పొగ రణఁగవలెను.

అ...పురోహితాగ్రేసరా! యీపేద బాఁపనితో నీకేల వివాదము. మే మే యీబాఁపనిఁ బిలిచితిమి, ఇపుడు నియమప్రకారము మీరే మమ్ముఁ దీర్థమాడింపుఁడు. మిమ్ముఁ బూజించిన పిమ్మట వారిని సత్కరించెదము.

మై...దీని సిగ దరగ నాకు మంత్రము జ్ఞాపకము లేకపోయినది. లేకున్న నాసానబ్రాహ్మణుఁడను. నేనుండఁగ మీకీదెబ్బలాటే లేకుండెడిది

మా—రాజాగ్రీణీ! కాశీవాసులమగు మేము దక్క నీ గంగాతీర్థంబు యాత్రికుల కభిషేకింపఁజేయ నింకొకరి కధికారములేదు. ఎవఁడేని నీ విప్రునిధంగి నీ నియమంబతిక్రమించినచో వాఁడు మాచే బాధ్యుఁ డగును. ఇందు స్నానాదిక ధనము మాయది గుడిలో నొసఁగెడు ద్రవ్యము దేవునిది. ఆవల మీరింక లక్షలు పంచిపెట్టుకొన్నను మాను కున్నను మాకు సంతోషమే. (శౌరదాముఖునితో) ఓయి! దరిద్రుఁ డా! నేటికిఁ బ్రతికి పోయితివి. ఇంక నెన్నఁడిట్టి యనుచితం బొన రింపకు. (విశౌరదాద్దునులతో) రాజసూనులారా మీరింక స్నానము నేయుఁడు పదఁడు.

అ—(శారదాముఖునితో) స్వామీ! తామును బోవకుండు. మిమ్మును
బూజించెద మిటనుండుండు.

(అర్జున విశారద మైత్రేయులు నిష్క్రమింతురు)

మా— కం॥ ఇమ్మందాకిని విమలజ

లమ్మల నీరాడి యదక ధి లవముం గొననా

కమ్మన నెక్కొను ధి బెక్కుయ

గమ్మలు మనుజుండు రత్న ధి గర్భాజానీ !

“సమస్తదోషనివారణార్థం గంగాస్నానం కరిష్యే” యనుండు.
ముక్కు చెవులను గన్నులను మూసికొని మూడు మునకలు వేయుండు.

(కృతస్నానలై అర్జున. విశారద, మైత్రేయులు ప్రవేశింపుచురు)

మా—మహారాజకుమారా! అసమానంబగు నీ గంగాజలాపగాహనం

బీవు గాంచితివి. ఇక నీ యసాధారణ వితరణం బేను గాంచవలెను.

మై...ఇవన్నియు డబ్బులాగేయెత్తులు.

అ...భూమినురాగ్రణీ! తామెద్దియేని గోరుండు. దాని నొసంగుదును.

మా...పదివేల నిష్కంబు లిమ్ము.

మై....మోతకూలి కెవరేనిఁ గావలయునా! పిచ్చిమాటలు తలపెట్టకు

మాయొద్ద నెక్కువ దొరకదు. మీకిద్దరికిఁ జెరియొక యేగాని నిష్పిం

చెదను ఇప్టమైనఁ బుచ్చుకొనుటయు లేకున్న మానుకొనుటయు.

మా...పానకములోఁబుడకవా !

మై...అవునట్లే! లేకున్నఁగొంపఁద్రవ్వి తెచ్చి తలకెత్తుమనెదవు.

[అర్జునుఁడొక ముద్రితపత్రంబు నీయ దీక్షితుండు చేకొని]

మా...చాలు సంతోషము కాశీమూతా సంపూర్ణఫలావా ప్తిరస్తు.

మై...నక్కను దొక్కివచ్చితివిపో మొదలఁదెలిసిన భాగమేనిఁ గుది

రించుకొని యుందును,

మా...రాజన్యకుమారా! ఇక నేఁ బోయివచ్చెదను. ఈవిప్రుఁగూడ

సత్కరింపుడు.

మై...ఉరకవచ్చిన నేనును నాకొడుకని గదా?

అ॥ వి...నమస్కారము.

మా...కల్యాణము.

మై...భట్టారకా! నమోనమః

మా...నమోనమః (మైత్రేయునిఁ గొంగిలించుకొనును.)

మై...నే బక్కవాడను పున్నెముఁ గట్టుకొనకు జాగ్రత్త.

మా...[నిష్క్రమించును.]

అ...(శారదాముఖునితో) భూసురచూడామణీ! ఇఁక మీయిష్టంబుఁ జెప్పఁడు.

శా...రాజన్యకుమారా! నే బీదబ్రాహ్మణుడను వేదాధ్యేతను బహు కుటుంబకుడను, నీ దయకుఁ బాత్రుడను.

అ...స్వామీ! నాభాగ్యవశంబునఁ దాము చేకూటితిరి. ఇప్పుడు తమ యభీష్టం బేదియేనిఁ గోరుఁడు అరమరలేక యిచ్చెదను.

మై...(శారదాముఖునితో) (జనాంతికముగా.) చెరిస గాయస్వాహా శా—(తనలో) భూదానమడిగెదను. దానివెనుక నే సకలము, సిరమైనది పారంపర్యముగా జరుగునది. (ప్రకాశముగా) రాజకులాలంకారా! నా పేదటికముక బాప నెంచితివేని. యొక యగ్రహారంబునిమ్ము.

(అర్జునుండొక ముదిరిత పత్రంబీయఁ గైకొని.)

శా...(తనలో) నెఱదాతయగు, నీనర నేతచే నాలేమిడితీతి కాశీపురంబు కాంక్షితప్రదంబని యెఱుంగకదూటితిని. (ప్ర)సార్వభౌమకుమారా! నాకిఁక సెలవిమ్ము.

అ॥ వి...వందనము.

శా॥ విజయోస్తు.

మై—ఏమిబాఁపఁడా! నీతస్సంగోయ నేనప్పుడు చెప్పలేదా? సగమిచ్చి కదలు [అని యడ్డపడును.]

శా...పాండ్వా కటాక్షించి విడిచిపోయినాఁడుగాని యీ గ్రహము నన్ను పదలునట్టు లేదే (ప్ర) అయ్యా; నీకేమి మహారాజసఖుడవు నీకీ బీదవానికిచ్చిన దానిలో భాగము కావలయునా.

మై...నీవెట్టిమొట్టిస్తుతులకు నే లొంగెడువాడను గాను. ఇచ్చి కడలు.

శా (భయముతో నర్జునుని మొగముఁ జూచును.)

అ...పుడమిదేవరా! మైత్రేయుని వాక్కుల లెక్కింపకుండు పొండు.

(నిష్క్రమించును)

అ—మిత్రులారా! ఇంక సీ భాగీరథియందొక్కింత విహరింతము రండు.

మై—నీవు నాయెముకలు గొరికినను నేనురాను. మన చాకచక్యాశ్రీ గంగముందట సాగవు. నీటిపాములు మొసళ్లుండి లోపలికి లాగికొని పోవఁగలవు. మీరునునామాటవిని యీత్రకు బోవకుండు.

అ—దొడ్డసలహా చెప్పితివి, నీవుపాటుండవుకావా.

(అ. వి. లు నిష్క్రమింతురు)

[ఉలు పి సఖతో సమీపించి సంతోషముతో]

ఆహా ఏమినాభాగ్యము.

శా॥ కంటిక్ గన్నుల కింపుగల్గఁ బ్రియు రా ధ కాపూర్ణచంద్రోపముక్ వింటిక్ వీనుల విందెసంగఁగను బృథ్వీ భీష్మాధు పల్కుల్ గనుం గొంటిక్ నోములపంట నింకఁ బ్రియుండఁ క్కుంజేర్చి నన్నేలిసక్ దంటక్ గానొకొ నాగకన్యకలలో ధైవంబు తోడుండినక్॥

సఖ! నిపుణికా! నా భాగ భేయమూర్తియగు నీ రాజసూతిక్ గాంచితివి కదా అలనాఁడు నారదమునిచేఁ దెలుపఁబడి లోకాంతరంబున నుండియే నామనోధనం బపహరించిన మోసగాఁ డీతఁడే.

ఉ॥ ఈతఁడె రాజులందఱు “బ ధి”యని మెచ్చఁగ మీనయంత్రమ త్యాతతశక్తిఁద్రుంచి ద్రుప ధ దాత్మజఁ గృష్ణవరించినట్టి తేఁ ‘డీతఁడె శౌర్యధైర్యముల ధ కిల్ల’ని పెలుగ నెల్లరన్నఁగా భ్యాశివహించినట్టి నరుఁ ధ డార్పుండు నాదయితండు నెచ్చెలీ॥

శా॥ బాల్యంబందుననుండి యీతనియెడఁక ధ బద్ధానురాగాత్మనై కల్యాణంబునుఁ గాంచకే దినములక్ ధ గాఁ బుచ్చితిక్ జత్తునై

రృత్యంబొప్పగ నేటిదాక ని ధ పుడి మాన్యుండుగన్నట్టెసా
శీల్యంబేర్పడవినఁగూర్చినను ర ధ క్షింపఁగడే నీవింకఁ॥

లేదేని నీ సఖ జీవింపదు.

ని—ఇంత! యింతచింతయేల! ఈ క నెడువారి కనులఁగప్పి నిముసములో

నీ రాపట్టిఁబట్టి నీ కేళిసాధంబుఁ జేర్చెద పదంపడి నీయిష్టం బీజేఱును
ఉ—సఖ! ప్రియమట్లైనఁ బోదము రమ్ము. (నిష్క్రమింతురు)

మై—(పరికించి)చెలికాడా! ఏమది యేమది. (ఉరమునుమోదుకొనుము)

వి—(త్వరతోఁబ్రవేశించి) మైత్రేయా! యేమట్లు భయంపడెదవు. తేఁ
డు వినోదంబుగ మునిగియుండు. ఈత రానివాఁడా?

మై—ఈత యేట్లో గలిసినది. కొంప మునిగినది. చెలికాని నే నీటి ద
య్యమోకొనిపోయినది. నీవు కానవు. బాబోచెలికాడా!

(మరలఁ బొట్టను బాదుకొనును.)

వి—అమంగళము శాంతమగుఁగాక. ఏమియిది నిక్కమా? మాటా
డక యాకస్మికముగ మునిగెనే! లేక మాకనులకు పైత్యభ్రమ క
మైనదా? (కనులఁదుడుచుకొని యొకమాటు మూసికొని తెరిచి
బిగ్గఱగా) మిత్రమా! మిత్రమా! (కలయఁ జూచి) ఇంకను గన్న
ట్టఁడే! మైత్రేయుని మాటయే నిజమైనది. హా పాండురాజనందనా!
యర్జునా! (మూర్ఛపోవును)

మై—ఇప్పుడు నేనేమి సేయుదును నాచెలికాని నొప్పగింపుమని యిటఁ
జాలుగ రుద్రాక్షపూసలఁ ద్రిప్పచుఁ గూర్చుండిన నీ బాంపలఁ బ
ట్టుకొని జేధింతునా!

వి—(మూర్ఛఁ దెలిసి) హా మిత్రరత్నమా! హా వయస్యా! హా భా
రతకులాభరణ!

ఉ॥ హా సకలావసరదుఃఖ ధ హా యభియాతినితానభీషణా!

హాసముదారపావన గుఠాభరణా! శరణార్థిరక్షణా!

హాసుయశోవదాతహరిఃదంతదలా! హతపాపమండలా!

హాసుమనోమనోంబురుహ ధ హర్షకరా! నరపాలశేఖరా॥

అక్కటా! ఇక నక్కడికేగిననా చెలికానిఁ గన్నులపండువుగఁ జూడఁ గందు, ఎవ్వరినడిగిన నాచెల్మికాని సేమం బుపదేశింతురు. హా కుంతీగ ర్భశుక్తిముక్తారత్నమా మిత్రమా! నీకిది మేరయగునా? నీ యనుంగునై నిన్నే ప్రాణధనమ్ముగ నమ్మియే ప్రొద్దు నీతోఁడిసిఁడవలె గాలంబుఁ గడపెడు నన్నీ పెన్నేటియందెడఁబాసి గాసిఁజెందించిన నేఁబ్రదుకఁగ లనా. ఏపాడు జలజంతువుల కాహారంబైతివో, నీ యటులకాదు నిరర్థ శ్శబ్దజర్గఘటవగు నిన్నేజంతువు లేమిసేయఁగలవు? సర్వసంహారుడగు పరమేశ్వరుండిట్లస్తమింపఁ జేయనోవు. కటకటా! ప్రాణపంచకం బే సోదరపంచకంబని తలఁచు నీ యన్నదమ్ముల కింక జీవించుతెఱంగడి. బాల్యమునుండియు నీ యందనురాగము నొంది నిన్ను జేపట్టం దలఁచి యున్న సుభద్ర కింకఁ దెరువేది. ప్రశయపారావార తుంగతరంగాను కారి యైనను, నీ మిత్రవియోగదుఃఖం బీ విశారదగాత్రంబునంతరింపఁ జేయదేమి. గంగాతటినీ! నీకుఁ గడుఁగూర్చు బంధువుడను నాకు మి త్తుఁడను నగు విజయని నీలో నణచుకొనుట నీకు న్యాయమా! లేక ప్రపాత్రుని రత్నంబుల సత్కరింప నీధర్మయగు రత్నాకరుణ జేర్చితివా! హా శరణాగతకల్పమహీరుహుడవగు విశ్వేశ్వరా! నీవు దయామయ హృదయుండవు! సజ్జన బాధాటవీకుతారుండవు! నీవేల యిట్లు కరుణ వీడి నాసఖుణ్ గాన్పింపవు. విశ్వాత్ముడవగు నీవాతని మంచి చెడ్డల నెఱుంగవా! మున్న నేకుల నిన్ను భజించిన యాపన్నులను గరుణించి రక్షింపవా! నేడట్లు నాసఖుని నా కర్పింపుము! ఓగిరులారా! తరులారా! జాహ్నువీతరంగ నికరములారా! మీరైన నాసఖుణ్ గనపఱచి వున్నెంబుణ్ గొనుడు.

ఉ॥ సారథసారపూర పరి ♦ సాంద్రసరోజమరందయోగ వి
స్తారితగంధవాహశిశు ♦ సంఘములారా! చలాచలార్చికా
వారచలన్మౌహూత్పల ని ♦ వారిత భృంగములారా! సుందరీ
మారుబిసప్రసూనసుకు ♦ మారు మహీంద్రీకుమారుఁ గానరే॥

హాభరింపజాల మిత్రవియోగదుఃఖాకులితమ్ములగు నీప్రాణ

మ్మల నిలిపి జీవించుటకన్న నీచంద్రహాసముఖమ్మైన నాసఖుననుగ
మించుటయే మేలని తోచుచున్నంత నే యాత్మహత్యాదోషస్మృతి యా
భాగ్యంబు నవులకు గెంటుచున్నది ఇంక నుపాయంబేది.

తే॥గీ॥ బ్రతికియుండుదునా యికఁ ♦ బ్రాణసఖునిఁ
బాసిసిగ్గటి జీవచ్ఛ ♦ సంబసగుచు
చత్తునా యాత్మహత్యదో ♦ షమునుగొనుచు
కటకటా విధి! యివ్విధిఁ ♦ గలఁపదగునె ॥

(తెరలో)

విశారదా! ఏలయుట్లు పలవించెదవు? నీమిత్రుఁడు కొండొకకారణం
బునఁ బాతాళమునకేగె తిరుగఁ గతిపయదినంబులలో నిటకు రాఁగలఁ
డు మానుమిశోకవేగము.

వి...పీయము పీయము నాసఖుఁడు పాతాళంబునకేగినాఁడా? ఆమా
టనిక్కమే. మరల కొలదిదినములకిటకు రాఁగలఁడా? అదియే యం
తనమ్మందగినదిగాఁ గన్నట్టదు. అయిన నీపీయము చెప్పినవారలె
వ్వరో వారి నెఱింగి పదంపడి విచారించెద.

(ఆకాశముఁజూచి) అయ్యా! నాయందనుక్రోశముతో నాసఖుని
సేమంబు నెఱింగించిన తామెవ్వరో తెలిపి నాసఖుఁడు పాతాళమునకేల
పోయెనో కరుణించి సెలవిచ్చెదరా?

(తెరలో)

నేనాకాశవాణిని నీసఖునివృత్తంబంతయుఁ ద్వరలోనతఁడువచ్చియే
నీకుఁ దెలుపఁగలఁడు.

వి...ఈవక్కాణించినది భగవతి గగనవాణియా! ఈమెవాక్కులు నిక్కు
వములు. ఇంక మేమిదానియుఁదొలఁగి యీయమ సెలవుప్రకారము
నాసఖుఁడిటకే తెంచెడునటకీ గం గాతీరంబుననే వసించెదము మై
త్రేయా! యిటురమ్ము.

(నిష్క్రమింతురు)

ఇది ద్వితీయాంకము.

సు భ ద్ర క ల్యా ణ ము

తృ తీ యాం క ము.

— \ —

[తె ర లో]

చ॥ పదఁడికఁ బోదమల్లదియె ♦ పౌర్వదిశఁ దెలవాలుచుండె నీ
యదనునఁ బోవకుండినఁ బ్ర ♦ యాణము తూఁగదుహాయికాదు లె
డిదిసమయంబు వేగనిటు ♦ లేనిదురించుచునుందురే! కనుం
డదె చనుచున్నవాఁడు సఖు ♦ లారసి మార్గముఁ జూపఁజేడును॥

(ఇదిచూళిక)

[యథోక్తముగా నర్జునుఁడు మిత్రులతోఁ బ్రవేశించును]

వి...చ॥ ముగిసెను బుణ్యతీర్థము ల ♦ మోఘతరవృత్త! వత్సరంబునుక
ముగిసెఁబ్రతిజ్ఞదీప్తి నిక ♦ ముందఱఁగన్నడుఁజూడు! ద్వారకా
నగరము దానిఁజేరి యట ♦ సందకుమారు భజించి కూర్మిమీ
ఱఁగ పరియింపుమా! సుగుణ ♦ రాసిని సమ్మృరవై రిసోదరిక॥

(కేలఁజూపుచు)

శ్లో॥ అల్లదె! ద్వారకానగర ♦ మయ్యదుపీరులకెల్ల యున్నిప
ట్లదె! కోట! దుర్గమము ♦ హయదె! గోవుర! మల్లవె! కడుక

జల్లనిపిల్లగాడ్పులను ♦ జాలఁగనోలిఁగఁ బంపుపుష్పితో
ద్యులవలీననోత్కరము ♦ లల్లవె! యాపులమందఱోసఖా!

అ...[సంతోషముతోఁగాంచి] తనలో

ఉ॥ బంగరుమై మెఱుంగులెల ♦ ప్రాయపుసోయగముల్ పిసాళివా
సింగనుమేల్ హూయల్ దనరు ♦ చిత్తజరాణియనఁ జెలంగు చి
త్రాంగదకేలుఁబట్టితిఁ గృ ♦ తార్థుడనై తినటంచు నెంచ మీ
తెంగద కృష్ణసోదరి వ ♦ రీత మహాద్భుతమోహవైకృతుల్॥

[ప్రకాశముగా] మిత్రీమా! మంచిదారిఁజూపితివి. ఇక నేనిందుఁజేరి
యెట్లులైన నక్కాంతాలలామం బరిగ్రహించి వుట్టుకకుఁదగిన మురు
వుఁగూర్చుట యుక్తము. ఆయిన నాకాత్రిలోకనుందరి యెట్లుచేకూ
రఁగలదు ?

మై— కం॥ బూటకములాడ నేటికి

పాటిగనిఁగాంచి నంత ♦ బాళిఁగొనిరా

బోటివలరాజుతూపులఁ

గాటులనొందు న్నిజంబు ♦ గాఁ జెలికాఁడా!

అ...(చిఱునవ్వుతో) మైత్రీయా! పరియాచకమాడెదవా.

మై...పరియాచకమేమున్నది. నేనును నీవలె నాట్యచారుని కూతును
వర్ణింపుచుండుటలేదా భగీరథయత్నమున నీకబెండ్లాడనా? ఆకన్నెకు
నేను మన్మథునిలాగునఁ గనబడుదునటనియును నాపై నాపె కన్నే
సినదనియును నిరుగు పొరుగు వాఁందరందురు.

వి...[ఎకసక్తముగా] నీవువలచినయామె యంతరూపవతియేమి?

మై...రూపవతియేమి నాకనులకుఁ బ్రత్యక్షరంభ.

అ...మైత్రీయా! మీరిరువురనురూపులై యుందురు. ఆ దేవకీతనయకు
ను నాకును జాల యంతరముగలదు.

తే॥ గీ॥ పరువమగుదొండపండఁట ♦ భామమోవి

విద్రుమఫలఱులులంట్ల య ♦ వ్యెలఁదిపదము

లల్లనే రేడుపండ్లంటు ♦ యతిశీకురులు
లలనలోకై కభాగ్యధ ♦ సంబుసఖుడ.

మై...అట్లేని మమ్మిద్దటినిఁ గురూపులనుగా నెంచితివా ?
అ...(నవ్వి) హరి హరీ ! అట్లుకాదు ఇర్వురు సుందరు లంటిని.
మై...అయిన మా యాపెను గుఱించి వినుము.

తే||గీ|| పసపురంగులుగల పెస ♦ ర్పప్పుచాయ
లమరు దేహంబు గలదంటు ♦ యందమైన
రాజనాలన్నపుం డాలు ♦ నోజఁదాలు
నగవుగలదంట యన్నాతిఁ ♦ బొగడఁ దర మె||

వి...[నవ్వి] అట్లయినఁ గోఁతికిఁ గొబ్బరికాయ దొరుకుటయే.
మై...హనుమంతునిఁ గొల్చుట లేదో.
వి...(అర్జునునిఁ జూచి)

చ॥ కలఁత పడంగ నేటికి న ♦ ఖా! వినుమా! యదురాజకన్యస
త్కలలకునాకరంబు హాయి ♦ కారిమెఱుంగు లెఱుంగు జాణ నీ
వలఘువిలాసవిక్రమ క ♦ శాంచితమూర్తి-వియకాట నీవయిన్
వలపుల నించెనంచు నుడు ♦ వన్ వినవో మునుమున్నె యెల్లరున్||

వెండియు నిఁక సర్వజ్ఞుండును దమకుఁ గడుఁగూర్చు బంధుమిత్రుఁడు
నగు శ్రీకృష్ణుండామెనుదమకుఁగాక వేటొక్కని కొనఁగఁడు నిక్కము
అ...మిత్రమా! లోకులవాకుల కేమిగాని నీవనినట్ల య్యాదవపట్టభద్రుఁ
డు నాకీ సాయముఁ జేయనోపు. అయినను సఖా! కురురాజమిత్రుఁ
డగు బలరాముఁడు ప్రతికూలించునని సందియమయ్యెడు.

మై...చెలికాఁడా! ఇందునకు నేనొక్క సలహా సెప్పెదవినుము. (చెవి
లోఁ జెప్పి) ఇట్లు చేయుము నీకు శుభం బగును.

అ...సఖా! యిట్లుచనిన శ్రీకృష్ణుండాట్లు గుఱుతించును.

మై...చ॥ ఒకకడనుండునంచు మఱియొండొక తావున నుండఁడంచు నెం
చకుము సమస్త విప్లవరసాతతులందున నిండియే యుపా

సకనిక రేస్పితార్థముఁగఁ జక్కఁగఁ గూర్చుచునుండుఁ గేశవుం
డకుటిలమైనభక్తి దహఁ రాంతరమందునఁ గొల్పుమాతని॥

దీనసీకుఁగల్యాణముచేకూరు

అ...మిత్రమా ! మేలుగఁ జెప్పితివి. ఇప్పుడే యద్దేవుని భజించెద.
(భక్తితో నంజలి ఘటించి)

పృథ్వీ॥ నిరంతరమహంభ జే మనసిక ప్రష్టకల్పద్రుమం
రమారుచిరవల్లరీ లలితబాహుశౌఖ్యోజ్జ్వలం
ఉదాత్త ఫలతుష్టశిష్టశుకభారతీ విభ్రమం
సమస్త జగదుత్సవాస్పదగరిష్ఠమూలాశ్రయం

చెలికాఁడా ! ఇంక నీ యుపదేశంబు నల్పదను. నీ వింక విశారదుని
తో నింద్ర ప్రస్థంబుఁజేరి సోదరులకు నా సేమంబుఁ దెల్పుము.

మైత్రయాత్రలో లంకణములు మాపాలు. ద్వారకలో లడ్డుకములు నీ
పాలు ఇంతతోమాకు సెలనిచ్చితివి. ధన్యులము. కాని నీవిప్పుడే నా
యుపదేశంబు నల్పవలయును.

అ—అట్లే చేసెదను. కనుము.

[నిష్క్రమించి యతియై ప్రవేశించును]

మై॥ వి—(తలయూచి సంతసముతో నిష్క్రమింతురు)

యతి—[పరిక్రమించి పాఠజూచి] అదియే ద్వారకానగరభూషణంబు
గు యాదవుల రాచనగరు.

(వినుట నటించి)

అప్పుడే రామకృష్ణలొసానిఁ జేరినట్లు మాగధులుదోషింపుచున్నారే!
నేనును విరానవారలఁజేరెదను. (పరిక్రమించును)

(రామకృష్ణులు సింహాసనములందుఁ గూర్చుండి ప్రవేశించి యుందురు)

బ—[అహా ! నేఁ డెంత సుదినము]

శా॥ కౌరవ్యాస్వయసింధురత్నము లనఁ ద్కంభీర్యవారాశి పృ
థ్వీరాజన్యకైకశేఖరము నాఁ పేరైన శిష్యుండు గాం

ధారేయప్రభముండు మద్రచిత సం ధానంబు నెంతో ప్రియం
బారంగాఁగొనియిష్టముఁ దెలిపె భ వ్యంబబ్బె నేడాత్మకుఁ॥

ఇంకను

చ॥ కనకపుమేడలందుఁ జెలి ధ కత్తెలువేవురు గొల్వ విల్వమీ
తీనయవరంజివల్వల మ ధ తీక్షణులలేని విభూషణంబులఁ
దనియుచుఁ బూవుసెజ్జల స ధ తమ్ము వసింపుచుఁ దోడిరాణులం
దున దొరసానియై ముదము ధ తోఁ దనరారెడు ముద్దుచెల్లెదాఁ॥

వేయియేల.

చ॥ కుదిరెఁబ్రళస్తమా మనువు ధ గోమలికబ్బె విశేషభాగ్యమీ
యదనున నే వివాహము ర ధ యంబుగఁజేయఁ బ్రియంబుగూర్చునా
హృదయము నిల్కడం గనునిఁ ధ కీహరినిఁ దలిదండ్రులఁ వశం
వదులనొనర్చు వాఁడఁ గురు ధ వల్లభు నల్లునిగాఁగఁ జేకొనఁ॥

(ప్రకాశముగా) తమ్ముడా! చక్కదనముల కిక్కయగు మన సుభ
ద్రకుఁ దగినవరుండు కురుకుల భూషణుండగు సుయోధనుండని నే నిశ్చ
యించితిని. ఆతనికన్న మిన్న లేకున్నను సాటికేని దీటుగురామేటి యొ
కఁడు గాన్పింపఁడు గదా.

చ॥ కురుకులమందుఁబుట్టుక య ధ కుంతితమారయ శౌర్యమాహవో
ధురులగు కర్ణశాంతనవ ధ ద్రోణులు దోడ్పడు వారలెల్ల భూ
వరులెపుడెల్ల రుక్మరథ ధ వారణ రత్నములిచ్చి భక్తిఁగొ
ల్తురు కురురాజుతోడ సరి ధ దూగునె వేటొకరాఁచ వాఁడిలఁ॥

ఆతఁడును మన సుభద్రయందు వలపు కలిగి యున్నాడనియును మన
మిచ్చెదమన్నఁగ న్నెఁబ్రియంబుగఁ బరిగ్రహించువాఁడనియును బ్రణీ
ధులచే వింటి, ఇందులకు నీ యిష్టంబేమి.

కృ—(తనలో విషాదముతో) అక్కటా ఈతఁడు తన చెడ్డతలంపును నే
డు నాకుఁగూడఁ బ్రకట పఱచి నాఁడు గదా. ఏవిధంబున దీనిఁ

బోకడఁచెద, (కొంచమాలోచించి) ఇప్పుడిట్లు సెప్పెద, (ప) (సా
భ్యసూయముగా) అన్నా! నీ వెన్నిన దుర్యోధనుని వన్నెలన్నియు
నేవిన్నవే క్రొత్తవికావు, నీవు నుడువని కల్యాణగుణంబులింకను
గొన్నికలవు వినుము.

తే॥ గీ॥ తనకు విలుఁబట్ట నేరాదు ♦ తండ్రిగొడ్డి
తేరుగడపరి కొడుకుతోఁ ♦ దెగనిచెల్లి
దుడుకు సేతలలో మేటి ♦ పిడుగుపేరు
చెల్లు దుర్యోధనుఁడు మన ♦ చెల్లియలకు॥

వెండియు వినుమిఁక నతఁడెట్టివాఁడైన మనకేల యాతనిగోల, మన
బంధువులగు పాండవులకుఁ బగతుఁడు కావున మనకుఁ బగతుఁడేకాని
బంధువు కానేరఁడు. ఇఁకనరచేతనున్న వెన్నముద్దఁ గానక తిరుగు
వానివలె మన చెల్లెలికిం దగిన వరుఁడెవఁడందు వేని వినుము.

చ॥ పసితనమందని, ద్రుపదుఁ ♦ బట్టె నెవండు గురుప్రతిజ్ఞకై
కసిమసఁగె మహాస్త్రమునఁ ♦ గాన నెవండరరేయి ఖేచరుఁ
వెనర్పుషయంత్రముఁ విఱుగఁ ♦ వేసిన్యపాత్ర్యజఁగాంచె నెవ్వఁడా
లసదసమానవిక్రమవిలాసభ ♦ రాలసుఁ డర్జునుండగుఁ॥

మఱియును,

ఉ॥ కాంతులకాకరఁబతఁడు ♦ కాపురుషాళికిమిత్తి పావన
స్వాంతులఁదన్నదాత నయ ♦ వార్ధి దురంతవిపత్కదంబక
శ్రాంతుల యూతతోల రణ ♦ చాతురిలో రఘురాముఁడారయఁ
గుంతి తృప్తియనందనుఁడే ♦ కోమలికి దగుజోడు చూడుమా!

ఉత్ప॥ వినుము! దేవ! మన సుభద్ర ♦ విజయుఁగూడి రాజిలు
మన సుభద్రఁగూడి విజయ ♦ మనుజభర్త భాసిలు
కనఁగ వీరి యోగమలరు ♦ కనకరత్నయోగమై
కనకయక్తరీతి నన్య ♦ గతిఁ దలంపఁ జెల్లునే
చెల్లెలి వలపులు క్రీడియందునను గ్రీడివేడుకలు చెల్లెలియందును వఱ

లుచుండుట విన్నవైతివా! విజయకాంక్షిణియగు మన చెల్లెలి
దుర్యోధనునకుఁగట్టుట కాకిముక్కున దొండపండుఁ గట్టుటకాదా!
ఇక మన మందులకు సాహసించినను జగద్విజయుఁడగు నవ్వజ
యుఁగుపేక్షించి మిన్నకున్నఁగాక చలమూనిన శక్తలమా?

బ—(తలపంకించి) చలమూని యేమి సేయును.

కృ—మనలను జయించి తన మేనమఱదలిఁ గొనిపోవఁగలఁడు.

బ—(రోషక్రోధములతో) అహంకారమిట్లు ప్రేరేపించుచున్నది. [కృ
ష్ణుని నిరూపించి] ఓయిపాండవపక్షపాతీ! వృధావచనహేతీ! కలలో
నైననట్లు దలఁపకుము. పాండవులు చుట్టాలైనయెడల రారాజు
నాకు నెయ్యుండు ఎందునేనిఁ జుట్టలకన్న నెయ్యురే మొదలఁబేర్పొనఁ
దగినవారు. మఱియు నీ వెనువెంటడిదిరుగుచు నీ కూడిగఁబుఁజేయు
కవ్వడిగుణంబులనింత పొగడవలయునా! నేనెఱుంగనిది యేమున్నది.

తే॥ గీ॥ పట్టణంబుల బిచ్చముఁ † బట్టి పొట్ట

నింపికొనినట్టివారు వ † నీతలముల

కందమూలాశనముల నా † నందపడిన

వారునుం గారొ యీ పాండ † వప్రముఖులు॥

నాఁడీ కవ్వడికి మగతనము లేకుండెనా! ఉండియే కారడవులలోని
కందమూలంబుల రుచులెఱుంగఁగోరి యట్లుండెనా! తల్లిపుట్టింటికత
మేనమామ కువన్యసించినట్లు నాకా? నీవీ నీతులు చెప్పట. ఇకఁ
జదువులజాణయైనను జేటుపాఁటెఱుంగని ముద్దియ సుధద్ర తలఁపు
పాటిసేయఁ గూడునా! వెండియు నీవన్నయట్లా కిరీటి సమరంబునకే
పాలఁబడునేని యపుడే మదీయాభీలపాల కాశలంబు విశదంబు
గాఁగలదు.

ఉ॥ ఎన్నఁడుకాని సంతమన † మేగి దివాకరు ముంచివేసినన్

బన్నుగ నెన్నఁడేనియును † బర్వతముల్ భిదురంబు నొంచినన్

జిన్నతనంబుఁగేసరికిఁ జేసిన † నేనిక యెన్నఁడేనియున్

నన్ను జయించు చందము క † నంబడుఁగ్రీడికి నాఁడు పోడిగన్॥

కృ—(చిటనవ్వుతో) అన్నా ! ఆ పాండవుల యుల్లము తెఱఁగు నీ కె
ఱింగించితిని కాని నా తలంపది కాదు.

బ—నీ తలఁపు నాకుఁ దెలియునులే.

ఉ॥ అక్కసుదీఱఁగా తనదు ♦ నన్నలఁదమ్ముల నక్కిరీటి దా
నెక్కిని ద్వారకాపురిని ♦ నెట్టనముట్టడి సేయఁగల్గినన్
జక్కఁగ నీవు చెల్లెన ధ ♦ నంజయు పాలొనరింపఁ బూనినన్
నిక్కము నిల్వరించి కురు ♦ నేత కొసంగెద ముద్దుచెల్లెలిన్॥

కృ—అన్నా ! ఇంకను నా మనసు గుఱుతింపవా ! అన్నదమ్ములమగు
మన కొండొరులకు భేదము కలుగునా ! నీ సంకల్పమే నామనో
హితము.

గ—అట్లయిన మంచిదే !

యతి—(సమీపించి)

కంచుకీ !

క... (ప్ర)వేశించి) దివ్యసుందర విగుహుండగు తపసి యొకఁడిటకు వ
చ్చుచు నన్ను బిలుచుచున్నాఁడు వలికెద. (సమీపించి) అయ్యా !
యేమి సెలవు.

య—యతి యొకఁడు విచ్చేసెనని మీదొరలకుఁ జెప్పము.

క—చిత్తము. (రామకృష్ణుల సమీపించి) భర్తలకుజయము, తపసి యొ
కఁడు ద్వారంబున నున్నాఁడు.

బ—ప్ర)వేశపెట్టుము పొమ్ము. (కృష్ణునితో) శ్రీకృష్ణా ! మనమా పరి
వ్రాజకు నెదుర్కొందము పద.

కం—(నిష్క్రమించును)

యతి...త్రాంచపదవృత్తము.

నీరజ నేత్రా, వారిదగాత్రా, ♦ నిఖిలసుకవినుత ♦ నిపుణచరిత్రా,
మారనిదానా, సూరినిధానా, ♦ మహితదక్షజగణ, ♦ మరణ విధానా
శ్రీరమణీశా, సింధునివేశా, ♦ శ్రీతజననికరదు ♦ రిత తతినాశా
సారవివేశా, పాలితలోకా ♦ శమదమఘనముని ♦ జనహృదయాశా॥

బ॥ కృ... (యతిని సమీపించి) యశీంద్రా! వందనము.

యతి... నారాయణ నారాయణ,

బ... (భక్తితో) మునికులతిలకా! ఈపీఠము నలంకరింపుడు.

యతి... (కూర్చుండి) మీరును గూర్చుండుడు.

బ॥ కృ... (కూర్చుందురు)

బ... ఉ॥ ఎందుననుండి యీనగరి † కిప్పుడు వచ్చితి? రిందునుండి ముం
దెందున కేగుదెంచమది † నెతురు! మీతిరునామమెద్ది? యె
ద్దెందు వసించువారలు? య † తీర్థర? మాకెఱిగింపుఁడయ్య మీ
చందము నందముగ నగ † సంతస మొందుచుచుండ మామదుల్

య... యాదవచంద్రమా! నేనరుండను ఋషిని. నాయాశ్రమము హి
మాచల ప్రాంతము. శక్రప్రస్థము. భూప్రదక్షిణ నియమంబునఁ
దీరముల ననేకంబులను సేవించి మార్గవశమున మిమ్ముఁగాంచ
నిటకు వచ్చితిని.

బ... (సంతోషముతో)

క॥ ధన్యుఁడనైతిని కులమది
మాన్యతఁగాంచెను యశంబు † మఱియితరసా
మాన్యంబై వెలసెను నా
జన్మనిధీ! మీరలిటకుఁ జను † దెంచుటచే॥

య... యాదవమూర్ధన్యా! ఇట్లు పరస్పరమనుకొనఁదగినదే. మీరస
మాన తేజోనిధులు. దేవతాత్ములు.

తే॥ గీ॥ కుమతులనుగూల్చి ధర్మంబుఁ † గుఠలనుందు
దిట్ట మొనరింపఁ గాఁగాదే † పుట్టివార
లీర లీయనఘుఁడు విష్ణు † వీవొ యాది
శేషమూర్తివిగాదే? ని † శ్చేషితారి!

బ... [పట్టరానిసంతోషముతో] మునికులతిలకా! మీవాక్కులమృతల

హరులు. ఇకఁ దాముసేవించిన తిరుభాములను గొన్ని సెలవిచ్చి యీవీనుల పుతుకంబుఁ దీర్చెదరా?

య...చ॥ మలయగిరిఁ గుమారగిరి * మాల్యవద్రుని గంధమాదనా చలమును శ్రీగిరిఁ దుహిన * శైలము వింధ్యనగంబువెంకటా చలమును గాశిమాయను విశాలనయోధ్యను నింక మేదినిఁ గలసుకృతస్థలంబులను * గాంచితి నన్నిటిఁ దాళకేతనా!

బ...(తనలో) ఏను నాయదృష్టము. కల్పభూజముగదలివచ్చి పెరటిఁ జేరినపగిది నవ్రయత్నంబున నీయగణ్యపుణ్యండు సేవరె. ఇక వీరిఁ కన్నుల కర్వుఁడీటునిటఁ గొంత కాలంబుంచి వీరివలనఁ దత్వసంకేతంబుల నారసినఁగదా. నాజన్మసాఫల్యము. (వ్ర)కాశముగ) తపాధనమంజూషా! ఒక మనవి.

య...నిస్సందేహముగా నడుగుము.

బ...మాయెడఁ గరుణించి యీరాఁబోవు చాతుర్మాస్యవ్రతంబు. నిటఁ గడిపి మమ్మింకను గృతార్థులను గావింపఁ గోరువాఁడ.

య...బలదేవా! తపసులు ప్రతిక్షణసంచారులని యెఱింగియు నీవిట్లు గోరుట తగవా?

బ...తపసిమానికమా! దాసులకోర్కెఁ దీర్పనుండెడుకాలముసయితము గణనీయమా? తొల్లివస్థిష్ఠాదులు నెలలకొలఁది రాజమందిరంబులఁ గాపురంబుండరా?

య...ఆ మునులు వేఱు మేము వేఱు.

బ...(నిర్వేదముతో) అయినచో మాయభీష్టంబంతరింపవలసినదియేనా?

క॥ “పెరుమాళ్ల సేవకన్నను

వరవైష్ణవమణులసేవ * వాసిఁ గొను”నం

చెఱిగియిటు దేవురించితిఁ

బఱపుము మామీఁద నెనరు * భవ్యవిచారా!

య...కామపాలా! ఇంక నిరోధింపజాల నీయభీష్టము తీరగుఁగాక.

బ...ప్రియము. ప్రియము. (కృష్ణునితో) తమ్ముడా! ఇమ్మహనీయునకు సేవజేయ నెవ్వరి నియోగింతము.

కృ...దానజనమ్మునకుఁ గోడవా?

బ...నవుకరులు కొలువునకై కాక భక్తినిష్ఠులై ఏరిచిత్తానుసారంబుగ సేవల నొనర్పదురా? మఱచితి. దేవబ్రాహ్మణగురుపూజాలోలయగు సుభద్రను నియమించి యామెగృహరామంబున సామిక్రబ్రవేశముఁ గావించెదను.

య...(తనలో) బలరాముని పన్నుగడను జూడఁగా నాభాగ్యరేఖ ఫలించెడునట్లున్నది. దేవబ్రాహ్మణగురుపూజాలోలయను విశేషణము వెండియు నావరవణిని జాత్యుత్తమత నెఱింగింపుచున్నది.

కృ...(జనాంతికముగా) అన్నా! ఏల? యిట్లు విచారింపక మాటాడెదవు

తే॥ గీ॥ కొమరుప్రాయము సొబగులఁ ♦ గుల్కుతీవి

మెఱయు కన్నియచెంగట ♦ మేరమీటి

కొమరుప్రాయము సొబగులఁ ♦ గుల్కుతీవి

మెఱయు నీనరఋషి నుంచ ♦ మెలఁకువగునె॥

బ...(కోపముతో) ఏమీ నేనే విచారింపకమాటాడితినా?

వీరునిర్జితేంద్రియులు వి ♦ వేకమతులు సద్గుణా

ఉత్సాహ } ధారులిట్లు వీరిననఁగఁ ♦ దగవె యఘముగమ్మదే

వృత్తము, } ధారుణీశసుతలు తొల్లి ♦ తాపనులభజించి చె

న్నారు కోరికలనుబడసి ♦ యవనిఁ గొనరై కీర్తులఁ

“మున్నుమనమేనయత్త కుంతీదేవికడ దూర్వాసుం డెన్నియో

దినంబులు వసించె” నని వసుదేవాదులు సెప్పఁగా వినకుంటివా?

కృ...అన్నియును వింటిని నాటికాలంబిదికాదు కాన నీవేమనినను నా మనంబందుల కొప్పదు.

ఉ॥ వేలకొలందిగామన ని ♦ వేశనమందుఁగలారు బొనిసెల్
వైశమయందు నేర్పరులఁ ♦ బంచి యతీర్ధునిఁ గొల్వఁజేయఁగాఁ
బోలునుగాని చెల్లియలి ♦ పొంతవసింపఁగఁ జేయఁ జెల్లునే
యాలరచెయ్యుగాదె “నిజ ♦ మాడిసన్నిపూర”మంచు జంకినఁ॥

బ... (తనలో)దుడుకుతనము మీఱుచున్నదే, (ప్ర)కాశముగా)పూనికతో

ఉ॥ ఆలరినొదుగాక పర ♦ మార్థ మెఱుంగనివాడనొదుగా
కాలలనానికేతనవనాం ♦ తరమందున నుంచవాడనే
నీ లలితప్రభాకరుని ♦ నీ గుణమండను నీయతీశ్వరుఁ
బోలదటంచు నీవు ♦ పొరపొచ్చెములాడినఁ జెల్లదో హరీ॥

కృ...(కపటసోపముతో) అన్నింటికిని నిట్లు పెడకయ్యముగావించుచు
న్నావు. అయిన నట్లేయుంపుము. విపరితంబుగఁ బరిణమించినఁగదా
నాపలుకులఁ దలంతువు.

బ... తలఁచినఁదలఁతునులే (కంచుకితో) కంచుకీ! నీవిప్పరమపురుషుఁ
జెలియ సుభద్రకడకుఁ గొనిచని వీరుతపోధనులనియును గొలఁదిది
నంబులు నీమందిరవనంబున నుందురుకావున వీరిమనంబరసి కైంకర్య
ముఁజేసిన నీయభీష్టంబులీడేఱుననియును నేప్రొద్దును వారికి సహచా
రిణివై యుండుమనియును నిట్లు మీయన్నలనతిచ్చిరనియును జె
ప్పి వీరినటనుంచెరమ్ము. (యతితో) స్వామీ! తామటకు విచ్చే
యుడు.

య...నారాయణ.

(కంచుకితో నిష్క్రమించును)

బ....కృష్ణా! మనమిఁకఁగొల్కు జాలింపుదము. (నిష్క్రమింతురు)

ఇది తృతీయాంకము,

క॥ కుందనము మేను ముత్యము
 లందగఁగొను పలువరుస త † శ త్రువులు పొగ
 డ్దందనరు తమ్ములేని బ
 నందగు సుందరి పదముల సరి † రావచ్చు॥

కొలది యెఱుంగక నేనీ సుందరి సింగారంపు తేకల లెక్కిడఁ
 బూనఁగా నదియెట్లు సాధ్యమగును, ఇక నేనీ లావణ్యనిధి గాంచుట
 తీర్థయాత్రా ఫలమే, కాంచిన నేమి కామబాణానలంబేచి మనసైర్య
 స్తంభము గాల్పుచున్నది.

తే॥ గీ॥ చారుముఖపద్మ కుంతలఁచంచరీక
 భుజనవమ్మణాశ లోచనాంధజవతంస
 వళితరంగాభిరంగ లా † వణ్యసరసి
 హళిఁదేలిన మారశ † రాగ్ని యడఁగు

అది సులభమా ?

ఉ॥ అందనిమ్రాని పండ్లయెడ † నానవహించి కరంబుసాచి తా
 నొందుఁ బరాభవంబు నరుఁ † డొయ్యన నేనటులా, లతాంగిపై
 డెందమునిల్చి మాటికిఁ గ † డిందిగ “గొంతెమకోర్కె” లొందనా
 చందనగంధి సేకురునె † చాలఁగనే నపహాస మొంద నే॥

దుర్లభంబైన నేజీవించుటెట్లు? నానాటికి వలపగ్గలమై యేను నీవను
 ప్పావించిక జ్ఞానంబుఁ బోనాడుచున్నది. ఇట్లు విశేషకాలముగడుపుట
 దుర్భరము: ఇక నన్నిటికిని నాశిత రక్షకుఁడు కృష్ణుఁడు కలఁడు,
 లేదా, కృష్ణకుమారుఁడు మన్మథుఁడు కలఁడు. భగవత్, కామదేవ!

చ॥ కనికరమింతయైన మదిఁ † గానక మాటికి వాడితూపుల
 గొనియిటు గుప్పటేమిగుల † గొప్పగ నెంచెదెమించుబోడి నె
 మ్మనముఁగరంచి కూరిచిన † మాటయు నుండదె? పట్టుబట్టిన
 జెనకఁగలేనె? నీరిపు న † జేయుని రుద్రుని నేని వీకమైఁ

మోసము దేవకీకుమారి యిటకు వచ్చువేళయైనది. నా యీ తల
పోత యక్కోనులి వినకుండుఁగాక ఇక యథాపూర్వంబుగ నీ యశోక
వృక్షంబునీడ జేరెదను. నారాయణ, నారాయణ (దృష్టినుంచి తనలో)
అహా వచ్చుచు నేయున్నది.

(సంతోషముతో)

సీ॥ గిల్కుగిల్కునుపల్కు ♦ బెక్కుగుల్కెడుకల్కి
తక్కుందియలహాసు ♦ దారిఁజిల్క
రంగారు మేలిమి ♦ బంగారుకొంగుల
చెంగావీచీర మే ♦ ల్పిరి చెలంగ
చిన్నారి వన్నెల ♦ గొన్న ముత్యాలపే
ర్వన్నెలు వెన్నెల ♦ చెన్నుఁబన్న
గుప్పగుప్పనఁ దాపు ♦ లొప్పకప్పరపుగం
దము చందమారామ ♦ తలముఁ గప్ప
తే॥ గీ॥ గొప్పకప్ప నెఱుల కొప్ప ♦ నొప్ప జాజి
పుప్పములదండ మేటి తా ♦ పులను గుప్ప
వలపు కస్తూరి చుక్క బ ♦ ల్వలపుఁ గొలువఁ
జిలుక చేజేరి రాఁదారఁసించె నారి॥

(యథోక్తముగా సుభద్ర) ప్రవేశించి యిండుక విచారముతో
తనలో)

సీ॥ కఱవాయె నీరాక ♦ భరమాయె మరువీక.
దరమా యబలనోర్వ ♦ ధారుణీంద్ర
నీలీలను వీణ ♦ నేలీలఁ గొనిరాణ
నేవేళఁ గడపుదు ♦ భావజాంగ
రారాజునకు రేవ ♦ తీరాజు ననుబల్కి
నేరోజుననొ యాయ ♦ నెంచు దేవ
నినునమ్మి యాజీవ ♦ మును నెమ్మిగాఁ బ్రోచు
దును జుమ్మి రాజన్య ♦ తుహినధామ

తే॥ గీ॥ మారునకు మాటుగాఁగ వేమాటు నృపకు
 మార! పూజింతు నిను బూర్ణిమారజనుల
 సారతరమేదురకృపాను ✱ సార! వికచ
 సారసాంబక! రమ్మ వే ✱ సారక వెన॥

(సందేహముతో నెడమకన్నదరుట నటించి)

తే॥ గీ॥ వామలోచన మదరెను ✱ బాటయందుఁ
 బక్తితీర్చెను కనఁబడె ✱ బాండువృషము
 రుక్మిణీ సత్యభామలు ✱ రుచిరవచన
 ములఁ బఱికిరింట నిందలిఁ ఫలమి దేమొ॥

[దైర్యముతో) కానున్న ఫలమగును. ఇంచుకఁ బరిక్రమించియతినిఁ
 గాంచి సందేహముతో)

ఉ॥ కాంతునిరూపరేఖల వె ✱ కన్నడు నీయతి యందదేమొ నా
 స్వాంతములోనఁ గూరిమియుఁ ✱ జాలఁగ నీతనియందుఁ గ్రాలు శు
 ధ్ధాంతమునందు నావదిన ✱ లాడిన మేలములే నిజంబా నా
 పంతముఁదీర్పఁగాఁ గడఁగి ✱ వచ్చెనొ మచ్చికకాఁడు మెచ్చఁగఁ॥

అట్లు గాకున్న

ఉ॥ ఈ నగుమోము సోయగము ✱ లీ వగఁడాఁగునిగారి చూపు బా
 గీనునుమేని మేల్మెఱుఁగు ✱ లీసుధఁ జిల్కెడు పల్కు బెళ్ళు తీ
 రీనయగారివర్తనము ✱ లీయెలప్రాయపు రామణీయకం
 బాసరునందుఁగాక నిఁక ✱ నన్యల నొందుట యెందు పిందుమే॥

ఉల్లమా! ఏల యీలీల బేలవయ్యెదవు. తపసియే నీ జీవితేశ్వరుడేని
 నీయన్న లెఱుంగకుందురా? ఎఱిగిన యెడ వీరి నొంటిగ నీ యొద్ద
 నుంతురా? ఇంతయేల ఆర్య పుత్రున కీ సన్యాసివేషంబేమి లాభకారి?
 నిక్కంబుగ నితఁడు జడదారియే వెగ్గలంబగు వలపిట్లుపన్నించు చున్నది.
 తారసించెదను. [సమీపించి భక్తితో) తపసిమానికమా! జోహారు
 సేయదాన.

యతి—కల్యాణమగుఁగాక.

సు...సామీ! ఈనాటి ప్రదోషపూజకుఁ గావలసినవస్తువులెవ్వి?
యతి—కావలసినవస్తువులా. (మందహాసముతో)

క॥ దండలను గడుసోయగ

పుండాలు మెఱుంగును వల † పునుగలచెండ్ల

దండిగ మధురిమకిర వా

పండును నిడుమావెసె ను † భద్రా! మాకు॥

సు...[యతిఁగాంచి మోమువంచి సాలోచనయై తనలో] ఏమిది యతి
యని మాయన్న లానతియిడినట్లు సేవలఁ గావింప నితఁడు దృష్టి
వార్జ్యైఖరులఁ దనవికారంబుఁ గనఁబఱచుచున్నాఁడు. నిద్దంబగు
నాడెందంబునందునను నీతనియందీసుకలుగక ప్రేమయే పెరుగు
చున్నది. ఇతఁడు నాజీవితేశ్వరుఁడుకానిచో జొరవగా నిట్లుమాటా
డ నాయుల్లంబునకు శాంతిపొడమదు.[ఇంచుకయోజించి] చిత్తమా?
ఏల నీకీత త్తము ఇదియెల్ల సహజ మన్మథబాధితంబవగు నీవికారమే
కావున సామియెడ నేరము నల్పకుము. (పుష్పాదులనిడును.)

యతి—[తనలో] సొంతముగా నీకాంతమంతనంబు నెఱింగినయెడల
భవితవ్యతనుగుఱించి యోజింపవగును. కావున ప్రియవచనంబుల
నద్దాని నారయుదును. (ప్రకాశముగా) దేవకీకుమారీ! అనుదినము
నీవు సేయుచున్న యుపచారంబులకు నాడెందమానందంబునొందినది.
నీకుఁగలకోర్కెలేవేనిఁ దెల్పినచో వాని సిద్ధింపఁ జేసెదను.

సు—(సిగ్గుగల సంతోషముతో) దేవరకరుణయే.

యతి—మేలుమేలు.

వసుంధరావృత్తము. కలాపూర్ణ! యిటులన్నఁ † గనఁజాలనా
కులాలంకృతివటంచు † గుఱుతించితిక
లలత్పద్మహిమపాండ్య † లఘుకీర్తిపే
శలుక భర్తఁగొనెదీపు † సరగక దగక॥

సు—[సిగ్గుతో సంతోషముతో తనలో] పాండుకీర్తిపేశలుండనిన

సమాసపదంబు తత్పురుషవచనమో లేక కర్మధారయమో తత్పురుషవచనంబై నఁ దత్పురుష వచనంబగును, మఱచితిని, తపోధనులు త్రికాలజ్ఞానులు నావలపులకాని సేమంబీసామిచే నరయుదాన, (ఏ)కాశముగా) సామి! యొకవిన్నపము.

యతి—సందియమునువీడి యడుగుము.

సు—తా మొనరించిన తీర్థయాత్రలో నేయేపుణ్యభూముల నేయే పట్టణంబులఁ గాంచితిరో?

యతి—కాంతా! కాశీ రామేశ్వరాది పుణ్యక్షేత్రంబుల గంగాసరయూ కావేర్యాది మహానదుల, బదరీ నైమిశాది పుణ్యవనంబుల నతిభక్తి భజించితిని. శ్రీశైల, వెంకటాచల, హిమాచలాదుల సేవించితిని రాజధానులఁ జాలఁజూచితి. లెక్కడ నేల? పుణ్యతీర్థస్థలంబుల నన్నింటినిఁ గాంచితిని. సువర్ణముఖి సేవనంబిందు రమణీయముగాఁ గన్పట్టినది.

సు...[తనలో) కడపటివల్కు లొకభంగిగా వినఁబడినవి. అరయుదును గాక. [ప్ర) సామి?

శా॥ ఏదేశంబున వృష్టిదోషములు లే ♦ తెందున్ బ్రచారిష్టమున్
లేదేదేశమునందు శ్రీరమణి దా ♦ లీలామతిన్ వాసమున్
బాదున్ గొల్పెనెటన్ బరాక్రమకళల్ ♦ ప్రాముఖ్యముంజెందునో
యాదేశంబును బాండురాజతనుజ ♦ న్మావాసమున్ గంటిరే॥

య—అపు నింద్రప్రస్థదేశంబును గాంచితిని. కాంచినసేమి?

సు— క॥ ధీరులు బలశౌర్యమహా

దారులు లోక ప్రసిద్ధ ♦ ధవళ సమజ్ఞా

ధారులు పాండు ♦ మహేంద్రకు

మారులు సిరకుళలులే! స ♦ మంచితచరితా॥

యతి—కుళలులే, అయినఁ బాండవులకుళలవార్త నీకేల? బాలా!

సు...దేవర! పాండవులు నాకు మేనత్తకొమరులగుట విచారించితిని, ఆపాండవులలోను

సీ॥ మగతాలఁ బగడాల † జగడాల నగజాలు,
 జిగిఁగ్రాలుమైనగ † నిగలవాడు
 తొగవిందుసొగసంది † తగవిందునిగబొంది,
 పొగడొందు నెమ్మొము † జిగులవాడు
 అలతుమ్మెదలదిమ్ము † నలుపమ్మ వెలిఁజిమ్ము
 బలితమ్ముకురులచె † ల్వమ్మువాడు
 లలిదేనియలనీని † వెలలేనివలపూని
 సొలపీనుపలుకు మే † ల్కులుకువాడు
 తే॥ గీ॥ పైఁడితామరతూడుల † పోఁడిమార్పఁ
 జాలువాలిక కేల్గవ † మేలువాడు
 వలపులకు నాటపట్టయి † వఱలువాడు
 కుంతికొండికకొమరుడు † కూర్మికాడు,

యతి—(తనలో)

క॥ మైగగురుపాటు నొందెను
 లేగులుకు మొగంబు ఘర్మ † లిప్తంబయ్యె
 నాగొనబు లెన్నుచెలికిక
 లోఁగూరిమియుండుటరుడె † లోలేక్షణకుఁ.

మున్నీ ద్వారకనుండి వచ్చెడు సర్వజనమును విశేషించి యగ్ని
 మిత్రుఁడును సుభద్రవిజయానురక్తయని పలుమాఱు నొక్కిచెప్పినను
 నేను నమ్మకుంటిని. ఇపుడీ కాంతామణియే తేటపఱచినది. ఇఁకను
 దెల్లంబుగ నెఱింగెద (ప్రకాశముగా) (చిటునవ్వుతో) కొండిక
 కొమరుడన విజయ సహదేవుల కివ్వరకు సర్థమువచ్చును. అందు
 నీ నెవ్వనిఁగుఱించి చెప్పితివి.

సు—దేవా! మాద్రీకుమారుఁడుసహదేవుఁడు నాకు మఱిది మొదటివారిని
 గుఱించియె మనవి చేసితిని.

య...మొదటివాఁడగు యధిష్ఠునిఁగూర్చియూ,

సు...కాదు వారు నాకు బావగారు.

య...మఱియింక నెవ్వనిఁగూర్చి.
సు...కుంతీతనూజలలోఁ గనివ్వుడు,

య...అతఁడా! తెలిసెనులే. (సుభద్రతో) నీలాలకా! నీవాకవ్వడిని
వలచితివా యేమి? కూడదుసుమీ.

సు...(ఉలుకుతో) ఏల.

య...శృంగారరేఖావిభవంబుల నీకాతఁడు తగినవరుఁడుకాఁడు.

సు...సామీ! తమ పలుకువ్యాజనిందయందన్వయించు సర్వధా సుందరీ
మనోవిజయుండగు విజయనకు నేనీడు కాను గాని చుట్టటికమునైన
దలఁచి చేపట్టఁడా యని యెంచెద.

క॥ రూపరియని లేఁబ్రా)యపు

చూపరియని హోయలఁ జిల్కు ♦ సోబగులకుఁ గడున్

దాపరియని నా బోంట్లకుఁ

గాపరియని విందు నతనిఁ ♦ గరుణా నిలయా!

య...[సంతోషముతో బౌరా! పలుకుల తీయందనము నారయ సత్క
వుల కావ్యంబులందరతి పొడుముచున్నది. డెందమా! ఇంక వందురకు.
ఏయమృతాధరకుఁ గరుణకలిగిన నీవీ విరహతాపంబుసంతరింపఁజేసి
హాయి నొందెదవో యాసౌందర్యవారాళి కూరిమితో నీసోయగం
బుల నిపుడు గైవారముచేసినది. (ప్రకాశముగా) ముగ్ధా! నీ వన్న
టులే యొప్పుకొనినను బహుభామినీవరుఁడతఁడు నిన్ను వరించుటె
ట్లు? ఎట్లకేలకు నీ యరుతఁదాళిఁగట్టిన నీయందనురక్తుఁడగుట యెట్లు?

సు—మునిమందారా! నన్ను విజయుఁడు వరింపఁడందురా?

క॥ కనికరము డాసి కవ్వడి

నను జేయంగలఁడు సుమి ధ ♦ నంజయగతఁగా

య—కాడేని?

సు— కనికరముఁ బాసి కవ్వడి

నను జేయంగలఁడు సుమి ధ † నంజయగతఁగా॥

కావున ధనంజయ సాంగత్యము మాత్రము నాకుఁ దప్పదు. ఇతను వరించిన నాదక్షిణుఁడు నాయందుఁ బ్రియుఁడు గాఁడను సందియము నాకు లేదు.

సీ॥ వసుమతీముఖసతీః వ్యాసప్తః దుష్ట్యంతః గూర్జితః బెండ్లాడేశః కుంతలార్య
దేవయానాప్రపమః దావహు నాయయాశినిఁగొనె శర్మిష్టః దివ్యచరిత
కోసలకేకయ † వాసూత్కదశరథుః, రక్తిః జేకొనె సుమి † తా సుల
రోహిణీప్రముఖావః రోధుని వసుదేవుఁ, బడసెనాతల్లిదేవకి గుణాధ్య
తే॥ గీ॥ ఆవరారోహలెల్ల నా † యంతమేధ

లేనివారలె? విభవము † లేనివారె?

గాసిఁజెందిరె? సుఖయశో † గతులఁగనరె?

బహుకళతులఁ జేపట్టి † భవ్యశీల?

(తనలో)

య...మనమా! నిర్మలంబగు నీ గుణోత్తమ చిత్తంబిపు డెఱింగితివి క
దాసుదినమిది. [ప్రకాశముగా] చక్కెర బొమ్మా! ఇంతటిపూనికయు
న్న నీ వింతదనుక నా సరులనేల చేపట్టవు!

సు...అర్యచరితా! గురుజనాంగీకారమునకై వేచి యిట్లున్నదాన.

య...ఇతను మాత్రము నీ గురువులు ప్రతికూలించిన నీ వేమి చేసెనవు?

సు...గురువులెల్లఁ బ్రతికూలించెదరా? ఒక బలభద్రుఁడు ప్రతికూలింతును

య...బలభద్రుఁడేల ప్రతికూలింతును?

సు...అతఁడు నన్ను దుర్యోధనున కీయ వలెనని పట్టుబట్టియున్నాఁడు

య...(మందహాసముతో) ఓహో! మంచిమనువు నాఁచించి నాఁడు

అందులకు నీ వొప్పవలసినదియే! దుర్యోధనుఁడనఁగ నేమని కొంటి

వి. రారాజు ఐశ్వర్యశాలి అర్జునుంగట్టికొనిన నీ వేమి పాపుకొని

యెదవు!

సు...సామీ! ఆతని గొడవ నాకు వలదు. అతఁడు నాకు దాడు. నా

కర్జునుఁడే పెరిమిటి.

య...నిక్కముఁగాఁజెప్పము.

సు...నిక్కముగా, ముమ్మాటికిని.

య...వెట్టిదానవులాగున్నావు.

సు...ఏల ?

య...బంగారు పాత్రవేసి బ్రతుకి రాతిని మూటఁ గట్టుకొనుచున్నావు.

సు...లేదు. చిల్లపెంతును పాత్రవేసి విలువగల వజ్రమును మూటఁగట్టుకొనుచున్నాను.

య...ఎట్లు ?

సు... తే॥ గీ॥ వజ్రములచాలు మెయిడాలు † వజ్రములె న
ఖమ్ములగు, వజ్రములె రద † నమ్ములునగు
వజ్రములె, మేలిగొనములు † వంద్యచరిత
వజ్రగొమరుఁగు విను రాచ † వజ్రమతఁడు॥

య...నీవన్ని యతిశయోక్తులు.

సు...స్వభావోక్తులకుఁ గూడఁ దీసిపోవునేమో

యతి...విలువగలనగలు పట్టుపుట్టములు ముత్యాలహారములనేకములు
రారాజును వరించినఁ బడయఁగలవు. మఱియు నీయిలాతలంబునఁగ
లరాణులలో నగ్రీరము నెక్కఁగలవు,

సు...సామీ ! నే నగలు మొదలగువాని నాసించుదానఁగాను. అట్లే
దొరసానులలో నెక్కుడుగద్దె నెక్కవలెనని యూహకూడనాకులేదు
రాజవంశ్యులకురువైనతొడవు విక్రమము అందసామాన్యుండ నెడు
కీర్తికిఁ దావలంబైన యగ్రీరాణరాజనందనుం బెండ్లాడెదను.

యతి...ఈలోపల మీ పెద్దయన్న రారాజునకిచ్చి పెండ్లిచేసిన నీ వేమి
చేసెదవు ?

సు...(విచారముతో) అందులకే లోలోపల మిడుకుచున్నదానను. ఆ
మిడిమేళపుదొరనన్నెచుటకై పుట్టెనుగాబోలు. కానిండు, అట్టితరు
ణము సంభవించినయెడల నప్పటి నాగోడు దేవరకుఁ జెప్పికొంటిని
గదా? ధనంజయాశ్రయమే. అట్లుకాక యిలాలోపల (ధైర్యముతో)

క॥ విజయుఁడు సముపాత్తజగ

ద్విజయుఁడు కృపఁదారసించి † వే నన్నగదా

గృజమతమునఁగొనిచనఁడా ?

నిజనిర్మలచరణగతుల † నే విడఁగలఁడా ?

య...అట్లయిన నాతఁడిప్పటివఱకు నిన్నేల చేపట్టకుండె?

సు...ప్రస్తుతము నాదయితుఁడు వత్సరమునుండి స్వదేశమునువీడి తీర్థ
యాత్రఁ గావింపుచున్నాఁడు.

మత్తకోకిల. ఓమహాశ్మక ! పుణ్యభాజక † యోజనీయచరిత్ర! సు
త్రామతేజ! భవాదృశుల్ సుకృతప్రభూతసమాగముల్
తాముగాంచిన పుణ్యభూముల † దర్శకాధికసుందరుఁ
నా మనోహరు నానరుఁగనినారె? † నాకిఁకఁదెల్పరే!

యతి...[తనలో] ఇప్పుడేమనువాఁడ. నిజముదెల్పిన నిక్కుశల నన్ను గు
ఱిఱించి యాదరించునో వేఱుగాఁదలంచునో. (ప్ర)కాశముగా)

ధృవకోకిలవృత్తము.

మలయభూధరమందుఁ గాంచితి † మందయానరో! నీమనః
కలితు, నేనతఁడన్నికారముఁ † గానకుంటిమిచెల్చిమై॥

సు...(తనలో) రెండవపాదంబు తెఱంగు వేఱొకభంగిగాఁ బొడకట్టుచు
న్నది. అగుఁగాక. (ప్ర)కాశముగా)

మలయభూధర మెంతదవ్వు? సుమారు మాదగువీటికా
లలితుఁడీయెడకిప్పురాకఁద † లంచెనో మది నెఁచఁడో॥

యతి... మత్తకోకిలలు.

చానరో! యనుమానమేమిఁక † సత్యమున్ వివరించెదన్
మాని సందియమున్ నిజంబని † మమ్ము నెమ్మదిసమ్మిసన్

సు... మానిచంద్రు! దాసురాలను † మానమొందు నె మీయెడన్
పూనిప్రేమమతిన్ మదీయవి † భూతిబీజముఁ దెల్పినన్

యతి--సుందరీ! యిటనున్న వాఁడిఁకఁ ♦ జూడు నీహృదయేశ్వరుఁ
ముందఁజేగలవానిఁగానక ♦ మోసపోవుదు రేయిటల్.

సు— మందె మేలములాడఁ బాడయే? ♦ మాటికిఁ మునిచంద్రమా!
సందియంబడఁగఁగ దేవర ♦ సత్యముఁ వివరింపుమా!

య—[తనలో] నాయందీ సుందరికిఁగల యనురాగ వేగము నన్నిఁకఁ
గాలవిలంబముఁ జేయనీయదు. (ప్ర)కాశముగా)

శా॥ కాంతా! సందియమేల నిన్నుఁ దఱియం ♦ గాఁజేటి నీతోడ నే
కాంతంబందున నీ మనోగతము లా ♦ కర్ణించి గాంధర్వమం
దంతస్తాపముదీట నిస్సలయ జ ♦ ట్నాకారముఁ బూని శ్రీ
కాంతుఁ వేడునరుండితండు సుమిరా♦కాపూణఁ చంద్రాననా!

సు—[భయహర్ష లజ్జాకాంతయు నాకంపస్వేదరోమాంచితయునై తన
లో] ఏమి! నాజీవితేశ్వరుఁడా? ఐనచో నా భాగ్యరేఖ ఫలించెను
గదా. లేక కుటిలదానవుఁ డెవఁడని నన్ను వలచివచ్చి యర్జునుఁడ
ననుచున్నాఁడా? అటులేని వీనియంద్రజాలంబున నాయన్నలు మో
సపోయి యుందురు. ఇందున నితని బెడరించి నిజం బరసెదను (ప్ర
కాశముగా) ఓ మాయపుజడదారి! గారడిమాయల మాయన్నల
వంచించి నా యంతిపురముఁ జేరి నాచే నూడిగంబులఁ గాంచి కడ
కివుడు గవ్వడిన నెదవా శూరసోదరిననియును వీరభర్తృకాంక్షిణి
ననియును గుఱుతెఱుంగవా?

చ॥ ఎఱుంగవె? రామకృష్ణుల న ♦ హీనపరాక్రమశౌర్య జిష్ణులఁ
దురమున మేటిగా వినవె ♦ దూరిత శాత్రవధాటి సాత్యకిఁ
బిరుదపుధూర్తులఁ గనవె ♦ భీకరయాదవశూరమూర్తులఁ
దిరమగు కీర్తినొప్పు వసు ♦ దేవుని నార్యునిగాఁ దలంపవే? ॥

మఱియును.

క॥ ఇట నెవ్వరు లేరని కద

కుటిల! తలంచితివి! చేరఁ ♦ గూడుదు రిపుడే

చటులారిమకుటఖండన

పటులాడుటలు వేసవేలు ♦ పాలకభృత్యుల్ ||

య—(తనలో) అహా ముద్దయ నన్న గుఱుతింపకున్నది వేగ నీ యుంగ
రంబున సందియంబుఁ బాపెద (ప్ర) యాదవకుమారీ !

తే॥ గీ॥ కాను గారడివాడను ♦ గాను దవసి

కాను రక్కసి నినుఁగోరి ♦ కారణాంత

రమున యతివేషి నైన భా ♦ రతవిజయుండఁ

బాయుమీ సందియం బంగు ♦ భీయకమున॥

(కక్షపాలనుండి తీసి యుంగరమీయఁగా సుభద్ర యుంగరమందలి
యర్జున నామము నుంగరమున కనువగు వేలిఁజూచి పులకించి తనలో)
అహా ! ఎంతసుదినము ఎంత నా యవివేకము కట్టెదురనున్న ప్రాణ
పతిఁ దన్నుఁ దాఁ దెలుపుకొనినంతవఱకుఁ దెలియలేకుంటి.

తే॥ గీ॥ ఆరగించెడుతటి మాట ♦ లాడుతటిని

నిదురబోయెడుతటి ♦ నొంటినిష్ఠనున్న

తటినిఁగని యార్యపుత్రుడే ♦ తప్పకీతఁడ

టంచు నెంచుదు మతి సంత ♦ యించుచుందు॥

ఆ సందియమునేఁ డార్యపుత్రుడే తీర్చి తన్నుఁ దాఁ దెలిపికొనియె

మ॥ ఆవధానంబునునొందుమా మనమ! సూ॥నాస్తా! క్షణంబూరకుం

డు వనంబోవిజనంబు నాదుసఖులుకా ♦ జూడంగరాతే లొకొ

భవనంబారయ దూఁ మార్పుఁడను శుం ♦ భక్త్యద్భుతానార్యుడై

కవయకగోరుటఁదోచుఁజిత్తము నెటుల్ ♦ గాపాడిరాపాడుదుకా

నా యంతరంగమందు నాసర్వస్వం బీయన యధీనము చేసినను
గురుజనమున కెఱుకలేక గాంధర్వంబున కొడంబడుట రాచకన్నీయల
కెక్కుదు వరువు కాదు, కలఁడుగదా కల్పతరువునకెనయైన చిన్నయన్న

అతఁడె మేలుగూర్చు నేనికఁ నంతిపురమును జేరెద, [వరిక]మించు చుండగా)

అ...(చే యెడిసి పట్టి)

ఉ॥ ఏటికిముక్కు జేరుటది * యేటికి జాలము? బాలయేలుమా

రాటము నొంది యుంటిమి వి * రాలికరంబు భరంబు సైచ మీ
నాటికిఁబూర్తిసేయుము! ఘ * నంబగు మారునియగ్రధాటి నా
మాటను విశ్వసించి కను * మా! యనుమానము మాని మానినీ!

మురిపములమూటా! నిను నారాణిగ వరించి నీ సాహాయ్యంబున
నిమ్మూరుని జయింప నెంచు నాకు నీకేలూఁత నొసంగవా? నినుగోరియే
కదా! నేనీ మాటువేసముఁదాల్చి నీకడ నిట్లు రహస్యంబుగ వేచియుం
డుట. విక్రమము తక్కియుంటిననుకొందువేమో! యాదపుల నందటి
నోహటింపఁజేసి నిన్నుఁ గొనిపోయి రాక్షస వివాహం బాడఁగలను.
గాని త్రివిక్రముని యందలి చెలిమికి భంగము రాఁగూడదను తలఁపున
నిట్లున్నవాడ. ఇక ననంగుండును. దృష్టిపథంబునఁ బడకుండుటఁ
జిక్కక నన్నిట్లు గారించుచున్నాడు. ఇప్పుడు జగన్మోహనాస్త్రంబవగు
నీయనలంబనంబున వానిఁ బాఱఁదోలెదను, మాటాడవేల? కోపమా!
నిన్నే జీవధనంబుగ నమ్మి నాచరిత్రంబంతయు నీతోడఁ గడవనెంచెడు
నాయందిదితగునా? సిగ్గుపడెదవేమో దానితోఁ బ్రయోజనమేమి?
లాఁతివాడనా? చిన్నతనంబున మన మాడుకొనిన దాఁగిలిమూఁతలేనిఁ
దలంపునకురావా? అక్కటా త్రిపయెంతగొప్పదినిండుకూరిమి నాయందు
నుంచి నన్నువరించిన నిన్ను నిముసములోఁ దనకై వసంబు చేసికొని
మాటాడనీయకున్నది, దీనిఁ బాఱఁదోలుట కేమి యుపాయము! (నిలు
కను గని] రామచిలుకా! పనికిమాలిన సిగ్గునఁదోఁగు మీరాణికి బుద్ధు
లఁగఱపి నీవైనఁబల్కరింపఁజేయవా? మీ పూర్వులేకదా! తొల్లి రాకన్ని
యలఁ గఱచి కాంతులకుఁ గూర్చినది. నేడు నీచాతుర్యం బగుపఱచి
యీ నాపల్కుల కుత్తరం బిప్పింపుము!

ఉ॥ కావలుడైన మన్నుఁగుని ♦ కాటియఁగోరువలేక నీకడఁ
నేవగమిఁజేయుంటి నను ♦ నీవిఁక శూరసహోదరి! కృపఁ
నావలవంత దీఱుమను, ♦ నమ్మినవారల నెమ్మిఁగాచుటెం
తో విధిరాజకాంతలకుఁ ♦ ద్రోయకుమంచు వచింపు మింపుగఁ॥

సు....(తనలో) ఇందుల కు త్తరంబీయకున్న సీతరుణుం డీతరుణంబున నన్ను
విడువఁడు. (ప్ర)కాశముగాఁ జిలుకతో, చిన్ని చిలుకా!

ఉ॥ జోతలఁజెప్పుమా యిటకుఁ ♦ జూడఁగవచ్చిన ప్రేమకెంతయుఁ
జేతులమోడ్చులంచనుమ ! చెన్నఁటి మారునిచేతఁ జాలనే
గోతలనొందుచుండినను ♦ గూడు నె చేకొనఁగా స్వతంత్రితఁ
బ్రాతిగ నార్యులే మన వి ♦ వాహము సేయుదురంచుఁబల్కుమా॥

అ...ఓ నా రాణీ!

క॥ ఎప్పుడు గురుజను లెఱుఁగుదు?

రెప్పుడు సేయుదురు పెండ్లి? ♦ యేటికి మనకా

తిప్పలు గాంధర్వంబున

కొప్పుము దప్పింపు మంగ ♦ జోధతి నిపుడే॥

మఱియును.

తే॥ గీ॥ వేళమీఱిన ఓమ్ముట ♦ విందు భోజ

నమును రుచియింపదొక్క శా ♦ కముననైన

వేళకిడు భుక్తితనివి గా, ♦ వించునెల్ల

జనము “లాలస్య మమృతం వి ♦ షం”బనుదురు

సు...చ॥ తగవిదికాదు శూర! పర ♦ తంత్రను

అ... ముద్దియ! సెప్పు మెద్దియో!

సు...తగవసుదేవకృష్ణుల మ ♦ తంబునఁ గ్రహింపుమార్వ!

అ... వే
ఱుగ నను నెంచి బ్రాహ్మవిధి ♦ రూపణ జేసెదవేల! బాల!

ను...

భూ

జీగసతులక సరేందులు వ ధరింపరే? బ్రాహ్మవివాహపద్ధతి
అ...ఓనానిక్షేపమా! ఈ గాంధర్వంబునను బలువురు రాజర్షులు మున్ను
రాచకన్నియలఁ బెండ్లాడి యున్నారు. అందఱుమాన విక్రముని
నొక్కనివినుము.

శా॥ శాంతి దాంతి మహాకులీనతఁ గళా ధ చాతుర్యసంపత్తి వి
క్రాంతి మీటి సమస్తభూవలయర ధ ట్నాదస్యఁడై నట్టియా
శాంతప్రస్ఫురితాతివేలనిజవిఖ్యాతి ధ ప్రకాశుండు దు
ష్ట్యంతుండీగతి నేవరించె నల విశ్వామిత్రపుత్రిక జెలీ॥

కావుననిక జాగుమాటలఁ జాలించి చాలఁగ విరులరాలించి మనకై
సెజ్జఁగూరిచిన యిమ్మాటతీనికుంజంబుఁ గాంచుము.

ను...[తనలో] ఇక నిపు డార్యపుత్రుఁడుసామమ్మన సన్నవిడువఁడు.

(కాలందెలమోగించి తెరవంకఁగాంచి)

కర్పూరికా! వచ్చితి. వచ్చితి. [అర్జునునితో]

పుడమితేడా! చెలులరుదెంచిరి విడుము, విడుము.

(అర్జునుఁడు చేయివిడువఁగా సుభద్ర వేగముగాఁబోయి యాప్రదే
శంబునకుఁ గొంతదూరముగానున్న పూవుల గురివెండల పందిటఁ
గూర్చుండును.)

అ...[నలుగడలఁజూచి విస్మయముతో] హామోసము రాచకొమరిత,
సఖివ్యాజంబునస్థలాంతరంబున కేగినది. ఇక నేనీదుస్తరంబగు విర
హార్ణవమందు మునుంగవలయును గాబోలు. లేక నాయాకులపాటుఁ
జూడ వేడుకకై యిందుఁ బూబొదలమాటునఁ జాగియున్న దేమో
కొంచెద,

(వనమువంకఁ గాంచి అనుత్సాహమును జూపుడు) ఓహో ఇది
యెట్లు సాధ్యము.

తే॥ గీ॥ తరుణసుమగుచ్ఛరుచిరల ♦ తావితాన
మండితము కీరకలహంసఃమంజు ఘోష
సంగతమునగు వనసీమఃసతి లతాంగి
జారుకాదంబవచనఁగాం ♦ చఁగఁ దరంబె?

ఈ మాఁకుల నడిగిచూచెద.

మ॥ కనినారా? వనశౌఖిలారా! యదురా ♦ ట్కన్య నుభద్రాసతిఁ
ఘనలీలాలకజాలకఁ గలితరా ♦ కాపూర్ణచంద్రాననఁ
గనదిందీవరలోచనఁ సుచిరరే ♦ ఖఁ బక్వబింబాధరఁ
దనుమధ్యఁ ద్రివళిఁ బ్రవాళచరణఁ దం ♦ తీంద్రసంచారిణి॥

(పరికించి) లేదిట శుద్ధాంతమునకేగ నేమో! అక్కటా, ఇక నేరీతి
నిమ్మారశరాధిసీరధిఁ దరింతు ఏవిధమ్మున జీవితమ్ము నుద్ధరింతు
కార్ముకముఁ గేలనూని శుద్ధాంతంబునకుఁ జని రాతనయఁగొని యెదు
రగువారలనెల్ల జాపంబునకు బలిఁగావించి యింద్రప్రస్థంబును జేరు
దునా! అటులైన వాసుదేవుని మదికి దూరమగుదునుగదా! అక్కటా
నిక్కంబుగ వలచిన చక్కెరబొమ్మగదాయని నానిక్కంబును దెలిపి
వేడ దయార్ద్రమతిఁగాంచక యక్కఠినహృదయ నన్నిట్లు పెతలపాలంబ
ఱచించ నెడలంతయుఁ బాపాణమయంబుగాన నార్ద్రమతి యాగరితకెల్లు
గల్గు! విధి నీవు శిల్పివికావా?

చ॥ మునుకొని పద్మరాగమణి ♦ మోవిని, వజ్రములఁ రదంబులఁ
గనదురుసీలరత్నతతిఁ ♦ శైశ్యము నద్వైతాలఁ జెక్కులఁ
ఘనగిరులఁ జనుంగవ, ర ♦ కంపు ప్రవాళములఁ బదాబులఁ
బాసరిచి డెందముఁ నలుప ♦ మోసముఁగాంచెదవన్న నవ్వరే!

(తెరలో)

తే॥ గీ॥ పుష్పలిడాజొకఁడు మరుల్ ♦ బూనిడాసి
వలపులఁ గాంచి హరుసించి ♦ వరుసమీటి

మధురసాస్వాదనంబు సం ♦ బరముఁ జెందఁ
బద్ధిని మొగిడ్చెఁ గాలవి ♦ భంజితయయి.

అ...(విని) ఏమీ! ఎవఁడో నన్నుఁబోలిన మందభాగ్యుఁ డొకఁడు
వలపులుగల పద్మినిఁడాయ నది మొగిడ్చెనట మఱుగుననుండి
యెవఁడేని నాయుదంతంబంతయుఁ గని విని నన్ను హాస్యముసేయుట
లేదుకదా! ఇకను వినియెద.

[తెరలో]

ఉ॥ ఓ చతురాళి! యేల? యిటు ♦ లూరక వాకొన నిష్ఠ కాలలీ
లాచరణార్థమై బిసిని ♦ హర్షము సంతయుఁ దాచియిట్లు సం
కోచమునొందె నింక హరి ♦ గూర్చెడు మోదముఁగాంచి వేగవ్యా
కోచమునొంగ నొందుదువు ♦ కూర్మలఁ గొందలమొందఁబోకుమీ॥

హాస్యముసేయుటకాదు, శ్రీకృష్ణప్రేరితులై కాఁబోలు వైతాళి
కులు నన్నుఁబడింప సరోజినీభృంగవ్యాజంబునఁ గాంత యనుకూల
యనియును గాలవశయై సంకోచమునొందినను హరిమోదితయై తిరుగ
విశాసమునొందఁగా సౌఖ్యంబుల నొందుదువఁయును జెప్పించున్నారు.
అయిన నీప్రహేలికకనువుగ నిదిసాయమా? (ఆకసమునుజూచి) అగును
సందియమేమి?

క॥ రక్తఁడయి యినుఁడు పశ్చిమ
దిక్తన్వినిఁ జేరనతనిఁ ♦ దృఢపరిచయసం
సక్తయయి వేగముగ నను
రక్తయగుచుఁదనరె నది విశరాజద్గతులఁ.

(తూర్పుదిశఁగాంచి) ఆహా.

సీ॥ పౌర్వదిగంగ నా ♦ భాసురధమ్మిల్ల,
కలితచామికర ♦ కమలమనఁగ
గాలగోపాంగనా ♦ కాశఘటక్షిప్త,
నిర్మలతర నవ ♦ నీతమనఁగ

దరుణమనోదార్థ్య ♦ తర్జనాగతకామ
దేవార్ధవిహిత ప) ♦ దీపమనఁగ
విష్ణుపదాపగా ♦ వీచీవిహారసం
చరణాఘ్రరాజహం ♦ సంబనంగ

తే. గీ॥ గగనచరదమరాంగనా ♦ కరవిగళిత
కాంతసంతానసుమకందు ♦ కంబనంగ
కైరవిణిపుణ్యఫలభర ♦ కల్పమనఁగఁ
బ్రాగ్దిశ నలంకరించె జై ♦ వాత్సకుండు॥

నేనీ రాగవశంబున, సంధ్యావర్ణనంబుఁ జేయుచునే సంధ్యావందనంబును మఱచితిని. వేగ ననుష్ఠానమునకై చనియెద [నిష్క్రమించును.] సు...(తనలో)

ఉ॥ రాఁడుగదా మనోహరుఁడు ♦ రాయడిమానఁడు పుష్పబాణుఁడా
“వేడుకకానిఁదే నరుగ♦వే శుకమా” యని తొందరించునే
నేఁడు ప్రియుండు డాసి “తగునే యిటుజాలము బాలయేలు”మం
చాడిన వీడివచ్చితిని ♦ హా యిక నేమి యొనర్తు ని త్తటికా॥

మందమతీ! నీ కాంతుండు నీకడ కిరుదెంచి ప్రియవచనంబుల నూరడించి నిన్నుగల యఁగోరఁగా వెగ్గలంబగు సిగ్గుతో నాసుందరు డెందంబలరఁ బ్రియముగ నేని మాటాటక మాయఁగడఁగి వీడి వచ్చితివిగదా!
“బాలా! దెప్పరంబగు విరాళినోర్వశ క్తులము కామ”నిన యవనీజాని యెట్లువేఁగు చుండెనో, నీగతిమాత్ర) మేమైనది. రేతేఁడు ముందట నడిచి దివిటీ పట్ట శుకపికాశులు చెలఁగి సింహనాదంబులఁజేయ సంపన్న దక్షిణమరుత్సహాయుండై శంబరాంతకుండు విప్రయోగులను దండింప వచ్చుచున్నాఁడు.

సీ॥ మదిసుంతయును గొంతుమాని డాసియెయారి !

యేలుమాయనఁగనే ♦ ర్పెలుఁగనై తి
“నినుఁగోరియే ద్వార ♦ కను జేరినిజుమీ

సుందరి"యనఁ బాటఁ డ జూడనైతి
 మాటాడకున్న "కొ ఁ మ్మా! పెటవానిఁగాఁ
 దలఁతువా" యనఁ జెల్పిఁ డ దలఁపనైతి
 "జాగేల సకియ యీ డ జాజిపూఁ బొదల ర
 మింపుమా" యన సమ్మ డ తింపనైతి
 తే॥ గీ॥ బాహుమూలంబు సోఁకఁ జే డ పట్టి "పట్టి
 మాటలిఁకఁ జాలు రమ్మరా డ మా!" యటన్న
 నింపులీడేఱ బిగికాఁగి డ లీయనైతి
 గోలనైతి మనోనాథుఁ డ గోలు పడితి॥

చిలుకా! నాచేతనున్న నీవైన బుద్ధిఁగఱపి కాంతునకుఁ దార్పనైతివి
 గదా! మరువారువంబవగు నీవింతటి యుపకారంబున కొడిఁగట్టుదువా?
 అంతరంగంబగు నా యంతరంగంబే యిట్లు మేరమీఱ.

సీ॥ కలుగునో కలుగదో డ తఱుకు చెక్కులసామి
 కపురంపువిడెపుఁ జొక్కమగుముద్దు
 కలుగునో కలుగదో డ కలికిచన్దవఁగాంతు
 చే రాణమీఱు క డ స్తూరిపూఁత
 కలుగునో కలుగదో డ కర్ణంబులకా బ్రియు
 కండ చక్కెరలీను డ కల్కిపల్కు
 కలుగునో లేదా నా డ లక్ష్మణుచ్యమగు తేని
 తావిచెంగావిలే డ మోవితేనె

తే॥ గీ॥ కలుగునో కల్గదో చెలి డ కానిమేని
 గాటమా నల్లి బిల్లిక డ కాఁగిలింత
 లకట తఱిఁబాసి యీరీతి డ నానడాసి
 భీతినార్వంగ గనమ పా డ పిప్పమనమ॥

ఈ నాకీ విరహదుఃఖమే తోడు ప్రాణసఖులేనిఁ దారసింపరైరి.
 (సుభద్ర పూలపానువునఁ బవ్వళించును.)

(మాలతికయు, మధుకరికయుఁ బ్రవేశింపుదురు.)

మా—[చూచి] చెలీ! మధుకరికా! మనరాకక్షై గుమ్మమునుఁ జూచు
చుండు నెచ్చెలి కన్నట్టదేమే?

మ—అభ్యంతరగృహంబున నున్న దేమో! (మాలతికతో బరిక్రమించు
చుఁదనలో) ఇందునను సఖలేమి వీడెయ్యఁ బలుకయు వన్నెతటిగి
యున్నవి. ఎందేగియుండునో! నేటివెన్నెలలో “జదరంగమాడుద
మని” నేఁబలాత్కరింపఁగా ననుమతించియు నిటకు రాకుండుటకుఁ
గతంబేమైయుండును? “తపసియొద్దయున్న దేమో!” యనుకొందమ
న్న నిపుడు జామురాతిరియైనది, ఇంతదనుకనటనుండదు ఇఁకనీ
సామియాకారముఁ బరికింపుచున్నకొలఁది నామది కొండొకవిధము
గాఁ బొడకట్టుచున్నది, ఇతఁడొక వేళ సభీకయతియగు కిరీటికాఁడు
గదా? నిశ్చయింపఁజాల, తెలియకపోవునా? (మాలతికతో) చెలీ!
ఇఁక సమ్మాధవీలతాశాలకుఁజని యచటనేని సఖి గాంచుదము.
రమ్ము! (ఇంచుక పరిక్రమించి) కాంచితివా! చెలీ! మంచునఁగొట్ట
బడియున్న తామరతీవెఁబోలి యీబాలిక యలరుపానువున మైమ
ఱచి పవ్వళించి యున్నది. [సమీపించి కూర్చుండి] సఖ! సుభద్రా!
లెమ్ము సఖులము,

మా—నిదురింపుచున్నదే. (మీఁద చెయివేసి) అబ్బ! దీనికెంతజ్వరము
వచ్చినదే!

మ—జ్వరమా! (చేయిఁజూచి) విషమజ్వరమువలె నున్నదే! అరయు
దునుగాక. (వేటొక చెయిచూచి ముందు చూచినచేయి మఱల
చూచి) (ప్ర)

తే॥ గీ॥ సందియంబేల వినుమిఁక † సకియ కిపుడు
నెగ్గలంబయ్యె మరుచింత † వేగిరంత
విరిఁగంబుల గురిసెడు † వేడిఁ బొరయు
మన్నఁగ జ్వరమిది సుమ్మి † మాలతికరొ॥

ఇది నిద్రావస్థయుఁ గాదు, మూర్ఛయే యగును.

మా—చెలీ! నీవు బాల్యంబున వైద్యశాస్త్రంబునుగూడఁ జదివితివి
గదా. ఈ జ్వరమునకుఁ దగిన యౌషధంబుఁగూర్చి నెచ్చెలి కారో
గ్యము సేయుము.

మ—సఖి! బెదరక వినుము.

తే॥ గీ॥ మఱియు వినుమమ్మ! యీవిష † మజ్వరమున
శీతకరదోషమును బాల † వాతదోష
మునుసమావేశమొంది బా † ధనునిగుడ్డు
సన్నిపాతంబనఁడగు ని † స్సంశయముగ॥

మా—మధుకరికా! చెలి కెంతటికష్టము దాపరించెనే నేనేమి సేయుదు.
నాయొడలు కంపము నొందె. ఎటుల రక్షించెదవే సఖిని.

మ—నెచ్చెలీ! సుభద్రా బోలి నీవును విరహావస్థ నొందనే సుభద్ర
కుపచారము సేయుదునా నిన్నుఁ దేలుచుదునా?

మా—పరిహాసమేటికే! నేభయంపడితిని సుభద్రకారోగ్యమైన నన్నొ
కరు తేల్చువలయునా?

మ—అయిన విను మావిషమజ్వరంబు నాయకసమాగమంబునఁడక్క
నౌషధంబులఁ జక్కపడదు.

మా...మధుకరికా! విజయునిరాక కటవుగదా! నేనేమిసేయుదును? ప్ర
స్తుత మీయమతైత్యోపచారంబున నారోగ్యముఁ జెందదా?

మ...అత్యసంగాగ్నితప్తయగు నీమెకిపుడు తైత్యోపచారం బెక్కుడుమీ
తముకాకున్నను దాత్కాలికశమంబుసేసి నించుకరచింపదా? అట్లైన

మ॥ కనులక దామరతేకులక గపురముక † గండంబులక వాతెఱక
ననతేనెక జనుదోయియందలరుచె † డ్లక జేతులక దమ్ములక
బొనదుం బాదములందుఁగొంజిగురులక † బొందించిమేనంతఁజం
దనగంధంబునలందుమమ్మ సఖిశై † త్యంబంద బింబాధరా!

మా...అట్లానరించెద.

మ...(చూచి వేగముగా)

భుజంగప్రయాతవృత్తము.

సఖి! లెమ్ములెమ్మా ♦ సఖుల్ వచ్చిరమ్మా

సుఖంబేగదమ్మా ♦ శుభంబందుకొమ్మా

ముఖంబేటికమ్మా ♦ ముదంబొందదమ్మా

సఖా! యర్జునా! మా ♦ సఖై గావరావా!

ను...(కనులు తెరిచి సఖులు గన్పట్టగా సంభ్రమముతో) సఖులారా!
నిదురించితి. వచ్చితిరా?

మ...సఖి! సంభ్రాంతపుకాకుము. వచ్చిన నేమాయలే.

మా...నెచ్చెలీ! ఇంకను నేలదాచెదవు? నీ వేసము మిఁమీఱుచున్నది
మేమా ప్రాణసఖులము. కలరితి దాచక మాకెఱిగించినగాని నీకీ
ముప్పతప్పదు.

ను...(సంభ్రాంతముగా) ఏమెఱిగించమందువే?

మ...చెలీ! అనుమానింపకు. సఖులయెడ ననుమానించినచో ఫలంబు
లేదు. ఇకనీవిటు మాటుపఱచినను బ్రయోజనములేదు.

చ॥ కమలెను మోవికన్నుగవఁ ♦ గారెడు నీరము పాటుగంచెల
జెమరునదోగె నెమ్మొగము ♦ చెక్కులనిగ్గులడంగె మేనియం
దమరెవణంకుకాక బలు ♦ వాయెను గంతరవంబుమాత్ర మై
కమునపుడల్లురాచదొడగెఁ ♦ గాంతరో! యెంతనిదాఁతు వింతయు॥

ను....సఖి! ఇదియంతయు నేడాకస్మికముగఁ గలిగిన జ్వరవైపరీత్యము.

మ...అది కామజ్వరమే.

మా... అలసగతివృత్తము.

వెలది! యిక సందియము ♦ వీడి కలరితి

దెలుపుము విరానదగు ♦ తీరెఱిగిమేమి

యలయికనుబోకడఁతు ♦ మమ్మ మమువంతె

గలఁపఁదగునే పరులు ♦ గాఁగ నెదె మమ్మఁ.

సు...(తనలో) నిక్కములే వీరిపల్కులు. ఈ నావిధంబిఁక దాఁపవలను కాదు. ఇప్పుడు ప్రాణసఖులగు వీరలకు నాయవస్థ నెఱిగించినఁ దీనికి బ్రతివిధాన మాలోచింపఁగలరు. [[ప్ర] సఖులారా! ఏమిచెప్పుదును? నాఁడుగోతె నాయుపచారంబులనొందిన కైతవయతి నాహృదయచోరుడగునరుడే.

మ—(తనలో) హృదయమా! నీ యూహ చక్కనిదే [[ప్ర] అయిన నీ వెల్లు తెలిసికొంటివే?

సు—ఈనాటిపగటనే నటకుఁజని ప్రదోషపూజకు వలసినవస్తువులనిచ్చుచుండ మధురాలాపంబులఁ గొన్నిఁబలికి యంగుళయకాదులఁ దన నిజంబుఁదెలిపి చేరువనున్నలతాకుంజంబుఁ జూపి (సిగ్గుతోనూరకుండును)

మ...అటుమీదఁ దెలియునులే. అప్పుడు నీవెల్లు విడిచిరాఁగలిగితివి?

సు—గురుజనమును మీఱి గాంధర్వంబున కయ్యకొనుట మేరకాదని యొక నెపముఁబన్నియరుదెంచితిని. అదిమొదలుగ నిమ్మరుండు తన బలగముతోఁగూడిసేయుగాఁతయ నేనుడువలేను. (మరలఁబరుండును)

మ...(తనలో) అక్కటా తాపము దుస్సహమైయున్నది. నేనిప్పుడుచని రహస్యంబుగ నజ్ఞానునిఁ దెచ్చినను గురుజనమునుమీఱి యీరాతన యగాంధర్వంబు నపేక్షింపదు. కావున నాయత్నమున లాభములేదు ఇఁక వేఱొండు ప్రయత్నము తెల్లవారినఁగదా చేయదగినది. ఇప్పుడించువిలుకానిఁ బూజించినఁ గొంతతాపంబు శిమించునేమోకాంచెద. [[ప్ర] మాలతికా! మనచెలికీబాము వాయుటకై చెఱుకువిలుకాని నారాధించుదము. నీవుపోయి యవిరళపరిమళమిళితములగు నవకుసుమకిసలయాదులఁ జదిమితిమ్ము? నేనందాఁకసిపొందామరాకులో నక్కందర్పాదుల లిఖించెదను.

(మాలతికనిష్క్రమించి, పుష్పాదులతోఁ బ్రవేశించును. మధు కరిక చిత్రమును వ్రాయును.)

మ... (సుభద్ర)నుగాంచి) సఖ! సుభద్రా! కొంచమోపిక్షగొని కూర్చుండి యిమ్మారునిఁబూజింపుము. సీతాపము చల్లాలును.

సు... (సోఁచుచున్నప్పుడు గూర్చుండును)

మ... శా॥ నాళికాయతనామనః ప్రమద సం ధానాయ పద్మావళీ
ధూళీవేష్టిత గంధవాహశిశుసం ధోహేష్ట సైన్యాయ తే,
నాళీకీకృతపుష్కరాయ ధిమధునానందప్రదానాయ మ
త్తాళీపుంజగుణేక్షుకార్మకధరా యాధ్యాయ నిత్యంనమః॥
అమ్మా! యీ వన్నీటినిఁజిగురు విరులనుగొని యీ యసమశరున క
ర్పించి కేల్గవఁ జోడింపుము.

క॥ మారా! మంజులతనుసుకు

మారా! లేజవ్వనంపు ధి మారాకొమిరె

మారాముసేయ శౌరికు

మారా! మేరా! లతాంత ధి మార్గణశూరా॥

(చంద్రును ద్వేషించి) చంద్రా! సత్కలాసాంద్ర! నీకు నండము పెట్టె
దము, మాబాలికజోలికి రాకుము. చలువలతోడను మాట బొంకు
సేయకుము. (సుభద్ర)యందు సుముఖభావమును గాంచకవిసువుతో
కటకటా! ఏమి సేయుదుము. ఓ వెడఁగువేలుపులారా! మీకు మంచి
తనము పూజించిన నెట్లు కల్లు? చెనఁటులకు సెపించుటయే తగినవని.
మా... అవును జెలి! యట్లు చేయదము. (చంద్రును ద్వేషించి) ఓరీ!

శా॥ వైరంబుగొని సత్కదంబవసువుల ధి వాంఛించి చేకొందు వె
వ్వారు నాసరిలేరటంచు మినుపై ధి పైబోదు చక్కరి నెం
తోంకి బానరితు క్రూరుడ! గురు ధి ద్రోహీ! కళంకి! నిశా
టా! రాజాధమ! కాలసర్పమది గీటంబున్నను జెచ్చెరె॥

మ... (మన్మథును ద్వేషించి) మీనధ్వజా! ఇంతులతోడఁ బంతములాడు
పోటుబంటవని మే మెంతదనుక నిన్ను దోసిల్లాగి యడుగు కొనినను
జాలి దలఁపవుగా.

శా॥ ఆనాళీకభవుండు సర్వభువ ♦ నాహ్లాదంబుఁ గావింపనిఁ
 సూనాస్త్రిఁ సుమనోరధుఁ హృదయలఁఘ్నఁ జేసియుఁ జాలదం
 చానీయమ్ముల భిన్నకాలికములఁ ♦ స్వల్పంబులఁ గూర్చె నిం
 కేనిఁ గాంచగరాదె సిగ్గునిసిరో ♦ హేయక్రియాలాలసా!

బాలసమీరా! నీకింత పొగరేమిరా! నక్కను జూచినవాఁడెల్ల వేట
 కాఁడేనా! శుకశారికలారా! యిదియేమి పాప మిట్లు మిట్టి పడె
 దరు? మీకుఁగూడ నదరిపాటు చెల్లునా? మారాణి యిడిన మధుర
 ఫల భోజనము విసమై నెత్తికెక్కినదా? తిన్న యింటివాసాల నెంచ
 రాదు సుఁడీ. [సుభద్రవంకఁ జూచి]

తే॥ గీ॥ సకియ! జాబిల్లి ♦ సన్మార్గచారి మరుఁడు
 మన మనోగామి లోబడు ♦ మారుతంబు
 చిలుక లేకోక్తి నీతోడఁ ♦ బలుకుచుండు
 విడుము! వెడవిల్లుబలగంబు ♦ వెట్టి జడువు॥

సు... నెచ్చలీ! దినమొక యుగముగా నిట్లొత కాలంబుఁ గడుపుదును
 మ... సుభద్రా! ఏల యిట్లు బెడరెదవు? ఇంక నొక్కదినములో నీకుఁ
 బెండ్లిసేయించెద. [మాలతికతో] మాలతికా! చెలి నిటనుండి లోఁగితి
 లోనికిఁ దీసికొని పొమ్ము. నే నింటికిఁ బోయెద. (సుభద్రతో) చెలీ!
 నే భావికార్య సంఘటనమ్మునకై యింటికిఁ బోయెద. నీ వింక లో
 పలికిఁ బొమ్ము!

సు... చెలీ! నా యదంతంబు వెలిపుచ్చెదవా?
 మ... నెచ్చలీ! నీవా విచారము నాకుఁ జెప్పనక్కఱలేదులే అట్లుకాదు
 మా... సఖి! పోవుదము రమ్ము. (సుభద్రతో) నిష్క్రమించును)
 మ... తే॥ గీ॥ సత్యభామకు మఱదలి ♦ చంద మెఱుక

చేసి పెండ్లియొనర్పఁగా ♦ వాసుదేవు
 వేగిరింపుమనుచు వేగ ♦ విన్నవింతు
 నావలఁతిగూర్చు నీ సఖి ♦ భావికమును॥

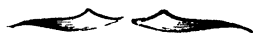
(నిష్క్రమించును.)

ఇది చతుర్థాంకము.

సు భ ద్రా క ల్యాణ ము

పంచమాంకము.

[సత్యభామ, లక్ష్మణయుఁ గూర్చుండి యుందురు.]

స...చెల్లెలా! లక్ష్మణా!

చ॥ “మఱుదలు ముద్దరాలు సుకు ధ మారశరీర సుభద్రగాటమా
మరువలవంతఁజిక్కి మితి ధ మాలిన కాటియఁ జెందుచుండె” నం
చెఱుంగఁగఁ జెప్పిపోయె సఖి ధ యేమియొనర్తు “వెనక సుభద్ర కా
నరవరుఁజెండ్లి సేయు” మని ధ నాధుఁతోఁ బతిమాలి చెప్పితిన్ ॥

ల...అక్కా! నీవట్లు బతిమాలిన నార్యపుత్రు లేమనిరి.

స...ఉ॥ “ఎల్లి యొన్తుపెండ్లి కమఁలేక్షణ! యెవ్విధి నైనఁ జాలనా
చెల్లెలికై యిటుల్ నుడువఁజెల్లు నె లాఁతినె యుల్లమందిఁకన్
దల్లడమందఁబోకుమ ధనంజయు నారయుమా సుభద్రకున్
దెల్లముగాఁగ నానుడినిఁదెల్పుమ” యంచనె శౌరి లక్ష్మణా!

ల—(తనలో) మంతనంబునఁ గాంతుఁ డొకనాఁడు సుభద్రచెంతనున్న
యతినిఁ గాంతేయ మధ్యమునిఁగా నెఱిగించి “యీ యుదంతము
నీస్వాంతమందే యుంపు”మని సెలవిచ్చె. ఈమెకుఁగూడ నట్లే
తెలిసి యుండును. (ప్ర) అక్కా! వారన్నమాట నిర్వహితురు,

స...నీవుగూడ నట్లే యంటివా!

ఆ॥ వె॥ అన్నగారు కన్నె ♦ నా సుయోధనునకు
 నీయఁ బ్రతినసేయ ♦ నిమ్మహాత్ముఁ
 డేమిసేయఁబూన ♦ కే యిట్లు పేక్షించె
 నింతపుట్టె దాన ♦ నింతి! కంటె॥

ల... (తనలో) అన్నమాట యనగా నన్నగారిమాటయని యర్థము చేసు
 కొన్నది. (ప్ర) అక్కా! ఆమాట నిక్కమే కాని ప్రియుఁడు తానన్న
 మాట చెల్లించునని యంటిని.

స... ఆమాట మఱపు రాకున్నయెడల (జ్ఞాపకమునటించి) మఱచితి.
 చెల్లెలా ఆర్యపుత్రుఁడు సెలవిచ్చిన విధమున సుభద్రను వినోదింపఁ
 జేయుటకై యామె మందిరంబునకుఁబోదముపద, విజయుని భుజింపఁ
 జేయుటకై మన యక్క రుక్మిణి చనెనట.

ల... ప్రబలవిరహవ్యాకులయగు మఱఁదలి నూరడించి వినోదంబుల
 నామెకుఁ గాలయాపనము చేయుట మనకు మిక్కిలి యావశ్యకమే.
 పోవుదముపద. [పరిక్రమించుదురు.]

క॥ సొమ్ములను వీడి పుష్పని
 భమ్మగు మొయినలరు సెట్ట ♦ పయిఁ జేర్చి విచా
 రమ్మునఁ జెక్కిటఁ జేయిడి
 యమ్మెయిఁ బవళించియుండె ♦ నరయు మఱదలి॥
 (యథానిర్దిష్టముగా సుభద్ర ప్రవేశించి యుండును)

స... సుభద్రా! నేఁడేమి యిట్లార్చిఁజెంది యున్నావు?

చ॥ చెలియరొ! నీదుమేనఁ దగుఁ జెన్నులుమాసె విలాసహాసముల్
 చెలువఁపు మోముఁ బాసె నిటుఁచిత్తజవంతఁ గృశింపఁబాడియే
 చెలులు హసింపరే? వగలఁజెందరే? నీగురులమ్మ చెల్ల నీ
 తలఁపులు దీటుఁ దేటుమలఁదైవమె నీయెడ సున్నవాఁడొగి॥

సు... శరీరము కొంచెమస్వస్థముగా నున్నదమ్మా! (లక్షణను జూచి)
 చిన్నవదినకూడ వచ్చినదే,

ల...[మందహాసముతో] బౌరా! మాటకారి. (సుభద్రతో) నేడు మీ స్వామి నేమి చేసితివమ్మా?

సు...(తనలో) వీరందఱితమమున్నె యెఱిగి యుండుటచేఁ బలుమఱు నన్నిట్లు పరియాచక మాడుచున్నారు, నేనే బేలతనంబున నింతదను కఁ దెలియకుంటిని. (ప్రకాశముగా) మాస్వామి యేమమ్మా! స్వాము లందఱికిఁ బూజ్యులుకారా?

ల...నిక్కమే. ఎవరిస్వాములు వారికిఁ బూజ్యులు నీస్వామి కావుననీకుఁ బూజ్యుడు మాకో మన్నింపఁ దగినవాఁడు.

సు...వదినా! అట్లయిన వారు నాకు స్వాము లెట్లగుదురమ్మా!

స...[చిఱునవ్వుతో] నిరతము నీ సేవలఁగాంచి యానందించు వారు నీ సాములుకారా? వారికెట్లు పచరించితివో వారు నిన్ను వదలరట. నీవు సహాచారిణివై వారికడ నుండవలయునట.

సు...(తనలో) చతురయు, జాణయునగు నీమెను నేను మెప్పింపఁగలనా? [ప్రకాశముగా] వదలకుండుటకు నేను వారికి సాధ్యమగుట యెట్లు?

స...వారి దగ్గఱకుఁ బోయినపుడు నీ పాణిగ్రహణంబుఁ జేయుదురు.

సు...(లేనికోపముతో) పెద్దవారెట్లన్నను జెల్లును. వదినగారిని కెప్పుడును వేళ్ళాళములే.

స...సుభద్రా! నీమనోగతము నాకుఁగూడ దాఁచెదవా!

సు...ఏమిదాఁచితివమ్మా మీ సొమ్ము?

స...నా సొమ్ము నాయొద్దనే యున్నది. నీ సొమ్ము మాత్రమంతయుఁ దీసి నీ సామికిచ్చివేసి నట్లున్నావు.

సు...మిమాటలెల్ల బూటకములు నేనిచ్చితివన్నను యతులకు సొమ్మేటి కమ్మా!

స...యతియో యతిపతియో నాకుఁదెలియదు. నీ నగలన్ని యిపుడే మిచేసితివి? నామాటలు బూటకములైన వారికడకుఁ బోవుదమురా!

ల...(చిఱునవ్వుతో) నిక్కము సుభద్రా! ఆయతిరాజుచేతి విభూతిఁ

దాల్చితివేని నీ యీ యతను తాపంబడఁగు. కల్యాణంబగును పోవు
దము రా!

సు...నేను రాను,

ల....హేతువేమి?

సు...ఏమియులేదు.

ల...ఏమోయున్నది రహస్యము. రాకున్న నీగోప్యము తెల్లడియగును
సుమీ!

సు...చిన్నవదిన యాగడమునకు బొత్తిగా వేళపాళలుగూడ నుండవమ్మా
స—(లక్షణను సైగతోవారించును).

చ॥ అగడొనరింపఁ బాడియగు ♦ నా? తగునా? మరుతూపులగడు
నగఁగొనియున్నదీమగువ ♦ వాదముమానుము లక్షణా! లలిక
దగునలయాటపాటలను దద్దయుఁబొద్దులు పుచ్చఁజెల్లు ని
మ్ముగ మనజీవితేశ్వరుఁడు ముద్దియ పెండిలిసేయునంతకు॥

(సుభద్రతో)

మ॥ విరిబంతుల్ గనుమీవె యాడుదము నీ ♦ వేగెల్లువో! మేమె నే
ర్పరి వీవచ్యుతసోదరీ! సుకవితక్ ♦ వ్రాయంపుమీ! యింపుపై
కరమాసించితి నేడు నిన్ను జదరం ♦ గంబందుఁగెల్వంగఁ జా
తురిఁ జూపింపుము లెమ్ము రమ్ము! పుడమి ♦ దోఁగాడబాగే
యిటుల్॥

సు—అష్టావధానముఁ జేయమ నెదవా యేమి?

స—అవును.

తే॥ గీ॥ చెలువ! యష్టావధానంబుఁ ♦ జేయఁజాలి
నట్టిదానవటంచు మా ♦ యందఱకును
నిన్నుఁగూర్చి వచింత్రునీ ♦ యన్నగారు
సేయుమియిపుడద్దానిఁ ♦ జిత్రగతిని,

సు—మీకుసరదాకలిగిన నాకుఁగలుగవలదా?

స—నీకేల సరదాలేదు? నీకుఁగలచింత నేడితెచ్చదనంటిఁగదా.

(తెరలో)

క॥ అంతర్ద్వీపంబందున

సంతతమంగళులకఁది ♦ జాశివులకుఁగం

సాంతకుఁడు పరిణయోత్సవ

మెంతోవిభముగ నల్పు ♦ నెల్లితిఱియామఁ

ను, న, లలు—(విని) ప్రియము ప్రియము.

(తెరలో)

క॥ కావునఁ బౌరులు తమతమ

శ్రీవిభవము మెఱయ నటకు ♦ సేవింపంగఁ

బోవలయు వేగనిదివను

దేవకుమారాజ్ఞయనుచుఁ ♦ దెలియఁగవలయుఁ॥

స...సుభద్రా! పురాణదంపతులగు శివులకల్యాణవార్త మనకు మిక్కిలి
శుభసూచకము, సుముఖము.

(సుముఖుఁడు పటాక్షేపముగాఁ బ్రవేశించి)

అమ్మగారూ! శ్రీకృష్ణప్రభువుగారు తమకొకసందేశమంపియున్నారు.

స—ఏమి చెప్పుము!

సు—“అంతర్ద్వీపంబున నుత్సవంబునకు బలరామప్రభువుగారు రేవతీ
దేవిగారితోఁ జనిరనియును తేవు సుభద్రాదేవి నర్జునప్రభువుగారి
కిచ్చి పెండ్లిచేసి యింద్రద్రోణమున కని పెదరనియును నందులకుగా
నిపుడొమె నలంకరించి పెండ్లికొమరితను జేయుఁడనియును” జెప్పిరి.

స—ప్రియము ప్రియము, సుముఖుడా! మేమిట్లెకావించెదము, నీవిఁకఁ
బొమ్ము. సుభద్రా! మనమిఁక లోపలికిఁబోదమురమ్ము.

[అందఱు నిష్క్రమింతురు]

ఇది పంచమాంకము.

సు భ ద్రా క ల్యా ణ ము

ష ష్ఠాం క ము.

—X—

(అడవిలోఁ జెట్టుకొంద సుభద్రాస్థనులుందు)

అ—[ఆనందముతో]

తే॥ గీ॥ శిరముబాహువునందిడి † కరముగళము

నందునిడి మదిఁగూరిమి † నందితెరువు

పయసపుం బడలికదీఱఁ † బవ్వళించె

నాదుకలుములప్రోవు పు † ణ్యములతావు॥

పగలంతయుఁ దేరుపయసంబునను సారధ్యంబునను బడలిన నీవ
 రేవ్వందుముఖ వేడి నిట్టూర్పులు నిగుడింపుచు నెంతలో నిదురించినది.
 మొదలరథంబుఁ దోలుకొనుచు జోదులకాగవిసి యుద్ధంబు సేయున
 న్నాంచి 'సమరసారధ్యంబులలో నొక్కపని తనకొనఁగూ'మనికోరి సార
 ధ్యంబు ననుమతిఁబడసె. అప్రతిములగు శూరశిఖామణుల చెలియలగు
 టకదా! యీసంగ్రామధీరతయాయబలకబ్బినది. ఓకృపానుభావ! వాసు
 దేవ! నీయవ్యాజకరుణకాగదా. నేనీపీరనారికా గైకొని పుట్టువునకు భా
 గ్యంబుఁగూర్చితిని. [సుభద్రాముఖమును జూచి]

ఉ॥ ఈమధురాస్య యర్జునజ † నీందిర కన్దవకిందుమూర్తి యీ

కోమలిమేనితాకు మెయి † కో హరిచందనసారసేకమీ

లేమభుజంబుగంతమువ ధీల నెసంగెడు రత్నహారమీ
రామశిరంబు బాహువున ధీ రాజలు జాతలతాంతగుచ్చమై

ఏమిది నిదురమానియుండుట నీరాత్రి పెరుగున్నట్లు తోచుచున్నది.
(తూర్పువంకఁజూచి) అల్లదిగో శుక్రోదయంబగుచున్నది.

ఉ॥ ఆరయనస్యలోకగతుఁ ధైవ విభావసుఁడాత్మదేశమున్
జేరుచునై జరాష్ట్రమునుఁ ధీ జేకొని రాచటికంబు సల్పుదో
మారతుఁజక్రదుఃఖకరుఁ ధీ జందురునొంపఁగఁ బంపినట్టి స
ర్దారుఁడనంగ భార్గవుఁడు ధీ ప్రియదర్శి శశిజాతెఁ జయ్యనన్॥

ఆహా శకుంతనికరకలకలంబుగర్జరసాయనంబగుచున్నది.

తే॥ గీ॥ పూర్వదిక్పీఠమనొంది ప్ర ధీ భుతఁడనర్చు
సత్కలానిధి ద్విజపతి ధీ సమయగతిని
వారుణీసంగమంబునఁ ధీ బలితుఁడయ్యె
ననుచు నాకొందనమొనరెచ్చ ధీ నాద్విజపతి॥

(సుభద్రమేల్కనఁగాఁగాంచి)

క॥ వెలవెలఁబాతెన్ గుముదిని
మెలమెల్లనె నళిని ప్రజ్ఞ ధీ మీతెన్ జగమున్
తెలివిన్ దేతెన్ దూర్పునఁ
దెలవాతెన్ మానినులకు ధీ ధీరతదీతెన్॥

సు—ఆర్యపుత్రు లిట్లు వేగించియుండఁగా గాఢముగా నిదురించిన యీ
సుభద్ర లజ్జింపుచున్నది.

ల-ఉ॥ దేవి! యిటుల్ దలంపకుము ధీ దీర్ఘగజారితరక్షుగండకా
రావపరీతమీవనము ధీ రాత్రి తమోఘన శాంతివీపు ని
ద్రావశ్యవైపరుండితివి ధీ రక్షణకైకద కాచియుండితిన్
సేవకులప్రమత్తులయి ధీ సేవలఁగొల్వరె యాత్మదేవులన్

సు—పేమగలతావున నపచారంబును బ్రయమగుఁగదా.

అ—దేవీ! ఈ నీ ప్రియాలాపంబు లమృత పేయంబులు,

క॥ పేయంబులమృతబిందు

ప్రియంబులు పరపరార్థంబుల వలననూర్జితములు

నేయంబులు తాపార్థక

హయంబులు దేవీ! నీలంబుల సద్వచనంబుల్॥

(ఉదయించినసూర్యునిగాంచి)

క॥ ఇనునిఁ గాంచి తగ్గె బ

ద్రివివ్యాకోచంబునొంది ధృష్టిం దనిపె

సెనిమిటితోడుత వేడుక

గొనియుంటయె కరముప్రియముం కొమలకు నెందున్॥

భగవతే! భాస్కరాయనమః. [సూర్యునకు నమస్కరించి సుభద్రా
తో] దేవీ! సకలలోక విభోధకారణుడగు నీ యుదయభానునకు
వందనం బిడుము.

సు—వందనము కర్మసాక్షికి.

అ—దేవీ! ఇకఁ దే రెక్కుము. పోవుదము.

సు—(అర్జునునితోడ రథంబెక్కి రథవేగమునుగాంచి)

చ॥ అరదము పోవఁగా గుఱుతుండు సందఁగరాదు పథంబునందు ద

గ్గఱఁగనరాక వస్తుతతి ధృష్టిం దనిపె దూరవర్తియౌ

హరులుగతి ప్రభేదములం నారసి పోవు హుటాహుటిన్ మనో

హరుడితఁడింక నశ్వహృదంబు యాత్మిక విద్య నెఱుంగుటబ్రహ్మ॥

అ—గుఱుముల వగ్గములను బిగించి సుభద్రతో చెలీ! ఇపు డింద్రప్రస్థ
రాష్ట్రమును జేరితిమి, అల్లదిగో దూరముగాఁ గన్పట్టు వనంబులో
మజ్జనాదికంబులఁ గడిసి సాయమువఱకు సుఖమ్ముగ నిలుచేరుదము.

సు—ఆతోట యిదియే కాఁబోలు చూడుడు.

అ—(రథమాపి) అవు నిదియే కాంతా! చూచితివా?

సీ॥ మధురఫలాహారమానితవరకీర, ఘనరామనామ పావనమువనము
నానాసుమనుగంధ ధ వనరసభోజన. పరచంచరీకజీ వనము వనము
సముపాత్తమాధవీ జాతీరసామోద, వర్ధితబాలపావనము వనము
కలహంసదంపతీ కలరవముఖరిత, పద్మకాసారభు వనము వనము

తే॥ గీ॥ మార్గసంపాతశోపిత ధ మనుజతాప
వారణాక్షమవల్లీ భ వనము వనము
చారుకరిణీసముచ్చయ సహితమహిత
ఘనమదసుగంధకరిదుశ్చయ వనము వనము॥

సు—సిక్కమే వనవాటిక ప్రహ్లాదులఁ గుప్పెడు వాతపోతములచే సాల
పడఁచుచున్నది.

అ—జీవితేశ్వరీ! కలహంసారవవ్యాజంబున నా సరసి మనల నాహ్వ
నము సేయుచున్నది. డాయఁ బోవుదమా?

[తెరలో]

అరే దురాత్మా! భారతయశో విహీనా! అర్జునా!

ఉ॥ పోషమురోరి! నీ బిరుదు ధ పాంకమణంచెద నేడు కుంతికి
శోకముఁగూర్తు పాండవుల ధ శోభలనేలఁ దొలంగఁ దోత్రు నీ
వాకనకోదరుంగదియ ధ సంతక శత్రువుడాయఁ బోయిన
వీరకుబ్జిచంపెదను ధ వేగిరమేల ప్రయాణమందిక॥

సు—[భయముతో చెవులు మూసికొని] పాపము శాంతమగుఁగాక! ఆ
ర్యపుత్రా! వింటివా! యీ యశ్వీలవచనంబులను ఇప్పరుషవచనం
బు భటవృత్తం బెఱింగి మనపై కడరి వచ్చెడు బలభద్రుండు
కాడుగదా?

అ—(అలక్ష్మభావముతో)

చ॥ తలఁకఁగ నేల బాల! కొను ♦ ధైర్యము నెవ్వఁడు వచ్చెనేని నా
 విలుచవఁగాంచి పాటు భట ♦ వృత్తమెఱింగి బలుండువచ్చినన్
 బలుమటు సాయకంబుల ను ♦ పాయనమిచ్చెద మెచ్చునట్లు నా
 యలపుఁ జలంబుఁగాంచెదుక ♦ దా యిక నేలవచింపఁబెంపుగా॥

మన మంతదనుకఁ బిలుచుచున్న నాసరసిన్ జేరుదము రమ్ము.

(తెరలో)

క॥ సరసి నినుఁజేరఁ బిలుచు నె
 దురితగతీ! పాపజాతి! ♦ దుర్మదమతి! కం
 ధరమున్ జేరఁగ నీహల
 సరమిపుడే పిలుచు నిదియె ♦ శమనేరితమై

బ...[కోపావేశముతోఁ బ్రవేశించి 'పోకుమురోరి'యను పద్యమును వి
 గ్గఱగామరలఁ జదివి] ఓరీ! స్వామిద్రోహపరాయణ! యర్జునా!
 ఎందు దాఁగఁ బోయెదవు! నిలుము నిలుము.

ఉ॥ దాఁగినదప్పదెందయిన ♦ దాఁకొని వీఁకను వీడి గోతులన్
 లోఁగినదప్ప దాహవము ♦ నున్ గొనఁదప్పదుచావు నేఁడు నీ
 కీగతిగా లిఖించె పర ♦ మేష్టి హలంబిదె దాసెఁ గన్నికన్
 సాగునె హీనయత్నములు♦ సల్పిన యల్పుఁడ! నాదు చెంగటన్॥

సు...హా యగ్రజుఁడే వచ్చుచున్నాఁడు.

ల...(బింకముతో) దేవీ! నీకీ యడలేల !

మ॥ బలరామున్ గిలరాము యాదవుల శుం ♦ భద్విక్ర)మోపేతులన్
 గలలోనైనను లెక్కనేయ నిది ని ♦ క్కంబేపునన్ వారలన్
 గెలువంజాలుదు జంకుగొంకుఁగొన కొక్కిం తేనిస్వాంతమ్ములోఁ
 దెలియంగాఁగలవీ వె! మాటికిటునేఁ ♦ దెల్పంగ నింకేటికిన్॥

ఇంక నేనీవిల్లెక్కుపెట్టి యాతని నెదిరి కొనియెద.

ను...(పరితాపమును సూచింపుచు వినయముతో)

వనమయూరవృత్తము.

నామనవిఁ జేకొనుము † నాహృదయధామా!
తామసముమీఱు బలు † దర్పమునఁ దాఁకఁ
నామతముకాదు బుధ † నంద్యవినయోక్తిఁ
సామమునుగూరిచి ప్రి † శస్త్రము చనంగఁ

మఱియు నీ విక్రమం బెఱుంగకయును నన్నలయందుఁగల ప్రిమ
వశంబునను నిట్లాడితినిని తలఁచెదవేమో ? అటులకాదు. సహనము
గల శూరున కెప్పు డవమానము కలుగదు.

చ॥ వితతయశోనిధాన! నయ † విజ్ఞులు డెల్బుదురాత్మవృద్ధికిఁ
వితరణి భూరికర్మఫల † వృష్టిపయోదము ఘోరవైరిసం
హృతికనపాయశస్త్రైక స † మిథ్యపరాక్రమభూషణంబు హృ
ద్రతఘనతాపభంజకను † ధారసమాక్షమయంచు నెంచుమా!

అ...(మెచ్చతో) వివేకినీమణి! ఈనీ నీతివచనంబులు విద్వన్నోదకంబు
లై యుండ నేనేల వానిఁ జేకొనకుండుదును? ఇతను నీవిల్లుపడేశింప
కున్న మాత్రము నీ యన్న పగిది యుక్తంబరయక కయ్యంబున కే
గెద ననుకొంటివా? శాంతవచనంబులఁ గినుక నాఱుజూచెద. ప్రి
సన్నుడు గాకున్నఁ జివరకుఁ జావమ్మున వివణ్ణునిఁ జేసెద.

ను...గురుజన భక్తియును నీతియును జలింపకుండుఁగాక!

బ...ఓరీ! యెక్కడ

ఆ...[బలరాముని సమీపించి] నావా! బలదేవ! నమస్కరించెద. నా
ప్రార్థన వినుము.

మ॥ అలుకఁ బోవిడుమయ్య! యోర్పుఁగొనుమయ్యా! ఇట్టికయ్యంబు లీ
పలనఁజూపఁగఁజెల్లునయ్య! పరులఁ † బాటించి చెండాడఁ బో

వలెనయ్యా ! ననభర్తగాఁగొనిన లా • వణ్యాబ్ధి నీచెల్లెలిఁ
దలఁకుందక్కి సరించినాఁడ కనరా • దా! పూర్వబాంధవ్యముఁ

బ... (గర్వముతో)

మహాస్యగ్రాపృత్తము.

ఛీదుష్టా ! క్రూరచేష్టా ! • చిరతరహితగో • స్త్రీ పరిత్యాగనిషా!
భేదచారప్రవిష్టా ! • పృథుదురితచర • ద్భీరుచిత్తానువేష్టా!
నీదీనారాజవాక్కుల్ • నిరతముమము బం • ధించు నేరజ్జుభంగిఁ
వాదంబేలాయెఁక నీ • వధయెనిధిసుమీ • వాఁడిదప్పించుకొమ్మి!

ఓరీ! జల్పక ! దుర్మదాంధీభూతభారతకుల కలంక ! నే నూరలేని య
వుడు నాచెల్లెలిఁ దొంగలెఱిగొని పాటివచ్చితివి కాని నేటిగతి నారయ
నైతివి.

శా॥ గర్వోదేకఘనప్రతాపచణవో • గ్రాంభీర్యవీర్యస్ఫుటా
ఖర్వారాతిపరాక్రమాక్రమణ జాగ్రత్కర్మకస్థూతిఁయుఁ
దుర్వారస్వరుభూరిఘాతవితతా • స్తోకప్రధానంచల
త్సర్వోర్వీతల సీరలోహముఖముల్ • శౌసించిభాసించుతఁ

అ—(కోపమును నగవుగామార్చుకొని) బావా! మాటికి నీవు ఎవరంబు
నకుఁ బిలుచుచున్నను నామనం బందులకు సాహసింపకున్నది.

చ॥ బలుఁడనిపేరె ఘోరపరి • పంధివిదారణసాధనంబు లాం
గలము సిడెంబు తాళము ని • కామరణప్రతిభాపుల
య్యలఘులు యాదవుల్ ముసలి • వక్కట నన్ననిఁదాఁకనోర్తునే
కొలఁదియెఱుంగఁగిటు తల • కుం దగనట్టి తలంపులూప్పునే?

ఆ॥ వె॥ బావగారు! వినుఁడు • పరువుపోయెడువ్యవ
హారమునకుదిగఁగ • మేరగాదు
భావ్యమెంచికొనుఁడు • “బాలాదపి సుభాషి
తం”బటనఁగ వినరె • ధాత్రిలోన॥

బ... (తనలో ఏమి వీని పరుషవాక్చాతుర్యము! కోపముతో) ఓరీ! “గ్రుడ్డువచ్చి పిల్లను వెక్కిరించినట్లు” నీవు నన్నధిక్షేపించుటయును, “తాతకు దగ్గునేర్పుదట్లు” నీవు నాకు బుద్ధులుజెప్పుటయునా. ఇంతకును “చెట్టుచెడునాటికి కుక్కమూతిపిందె”లన్నట్లు చంద్రవంశమును నలుపుగావింపఁ బుట్టిన నిన్ననవలసిన దేమున్నది.

సీ॥ అలవ్రలంబాసురు ✱ హతముచేసిననాఁడు
బలుకౌశలంబాశ ✱ లలమలేదొ
దిట్టయాముష్టికుఁ ✱ బట్టిగిట్టిననాఁడు
ముసలితనంబుసాం ✱ పెసగలేదొ
కాళిందికానదీ ✱ గర్వమార్చిననాఁడు,
లాంగలస్ఫూర్తిచె ✱ లంగలేదొ
ద్వివిదవానరునిఁ ద్రి ✱ దివముఁజేర్చిననాఁడు
తాళధ్వజముకీర్తి ✱ దనరలేదొ

తే॥ గీ॥ బౌర నీవెంతవాఁడవో ✱ వీరమూర్తిఁ
విట్టులవతారమొంది గ ✱ నృప్తినాఁడ
వెపుడుగన నిట్టివాక్కురూ ✱ నిభ్యదూరు
రమ్ము సర్వంబరయ సంగ ✱ రమ్మునకును ॥

అ... (ఎకసక్కెముగా నవ్వి) బావా! నీవు చెప్పిన యీ నీవిజయములే నీశౌర్యమును వేనోళ్ళ శ్లాఘింపుచున్నవి.

ఉ॥ కోఁతినిఁజంపుటారసినఁ ✱ గొంచెముకాదు ధరిత్రిఁబాటున
న్నాతినినేచుటెంతయు ఘ ✱ సంబు, ధరావిభునాజ్ఞనెట్టెటో
చేతముదిట్టసేసి యని ✱ సేయఁగవచ్చిన బంటుఁగూల్చుటే
ఖ్యాతికిసాక్షి కాన నన ✱ హాయిఁ బ్రలంబు వధించుటెక్కుడే॥

బ... (వట్టరాని కోపముతో) ఓరీ! దొంగా! పాటుఁబోతా! ఏలయిట్లు పొంగిపడెదవురా?

ఉ॥ పుండెనుదక్షశాపమున ♦ గోత్రకరుండుడురాజునాడు ము
ప్యాదెను శుక్రకోపమున ♦ నుగ్రజరావయుడై యయాతి తా
మ్రుందె మునీడ్విలాపమున ♦ మత్తుడు నీజనకుండు నేడటూ
డించెదునాదుచాపమున ♦ లేకి! వివేకివిధంబెఱుంగుదే॥

అ....(కోపావేశముతో) ఓయీ! హలారసప్రేరితారాశివచనవాదీ!
గురుజననిందాపాదీ!

మ॥ గురువంచాలమునందు నిక్షేపనకడే ♦ కురుక్షేత్ర భవంబంచు నే
గరముక్షాంతమునొందివేడిన ఓటూ ♦ గగోష్ఠులక్షబాడదే?
బిరుదమ్ముగనుగొందురమ్మికను నీ ♦ బీరంబులక్షదాచి వే
గిరమే నిన్ననిగెల్చియొంచెద ధనుః ♦ కీర్తుల్లిశల్నిండగళ॥

ఓయీ! దొంగయనియుఁ బాటుబోతనియుఁ బలుమాఱుగ్గడింపుచు
న్నావు. వలచి వావిడిదగిన కన్నియను జేకొనుట దొంగతనమా?

క॥ రథినై యుక్తవధూసా
రథినై నీద్యారకాపు ♦ రమునుండిమహా
రథులదరనేగుడెంచితిఁ
బ్రధమునగెలిచివృధు శ్రీ ♦ వస్వాదిములక్ష॥

అ॥ వే॥ దొంగదొంగయనుచు ♦ దోర్విక్రమముడక్కి
చేతఁజక్కి శరణుఁ ♦ జెందినీదు
భటులుపోయిరిప్పు ♦ డటులె యాయాజిలో
లొంగు నెవడతండె ♦ దొంగనిజము॥

ఇంకను పాటుబోతు తనమునుగుఱించి

క॥ పాటితినంటివినన్ననిఁ
బాటుడు మావంగడమునఁ ♦ బసిబాలకుడుకొ
సీరి! జరాసంధాజిని
బాటిపురముఁ గడలినడుమఁ ♦ బన్నుటమఱపో॥

చిటుతనాటనుండియుఁ బరస్పరానురక్తులమగు మమ్మువేటుచేసి

సౌందర్యఖనియగు నీ చెల్లెలిగఁ దుర్యోధనునిపాలుఁగావింపఁ గడంగిన
నీప్రయత్నము ముక్కుగావించినను సహంకారంబును విడకున్నావు.
ఇక నాబాణంబుల చవి యొక్కమాటు చూచెదవేని నక్కజంపడి
యొకక్కను మానుదువు.

బ—ఓరీ! కంటితెప్పవలె నిజభుజాబలంబునఁ గంసగాష్ట్రంబునెల్లఁ గా
పాడుచున్న ముష్టికాసురు నొక సైనిమాత్రునిగాఁదెగడి వానిఁబరి
మార్చుట యొకపాటిగాదని నన్ను వెక్కిరించిన నీవేమరలఁ బదాతి
జయంబుగ్గడించుచున్నావా?

ఉ॥ లెంకలగెల్చి మాటికి బ * తేయని జంకుకళంకులేక యు
ట్టంకముఁజేసెదే మొలుకుఁడా! పరువా! తెరువా! యింకఁనిరా
తంకుండవై కడంగుమనిఁ * దార్కొని మార్కొని ముట్టి గిట్టి నీ
పంకమణుంతు భూప్రజలు * బాపురె వాహ్వారెయంచు మెచ్చగఁ

కావున రమ్మిసమరప్రదేశంబున సమరంబుఁజేయుదము,

అ...ఇదిగో వచ్చుచున్నాడను. [బలాష్టునులు నిష్క్రమింతురు]

సు...(తనలో) హా కష్టము కష్టము.

చ॥ తలపడె నాధుఁడాజికి ను * దాత్తగతిగఁ గినుకఁజలింపకీ
యలఘుఁడు కామపాలుఁడెద * నాదరముంచక పెంచెనల్క నే
సులుకక పోయివేడినను * నుద్ధతి నాతలఁద్రుంచుఁగాని చె
ల్ములఁగనఁడాజిమానఁడు బ * లుండతికర్కశుఁడేమిసేయుదుఁ

కానిమ్ము పేక్షింతమన్నచో

ఉ॥ ఇద్దఱు యుద్ధరంగఘను * లిద్దఱు బాహుబలంబుగల్గవా
రిద్దఱు దివ్యచాపధరు * లిద్దఱు వెనక్కుఁద్రొక్కనట్టివా
రిద్దఱు నాకుఁబ్రాణసము * లిద్దఱిసేనుముగాంక్షితంబ! యీ
యిద్దఱిలో నొకండయిన * నింకిన నాకింక జీవముండునే॥

(తెరవంకఁజూచి) ఆ, బలాష్టనులు ద్వంద్వయుద్ధంబునకుఁ దొడంగిరి
 ఉ॥ పూనిక సింహనాదములఁ బూని బలాష్టను లొండొరుల్ బృహ
 ద్భానుశిఖిల్ దృగాళిఁగను ధి పట్ట భయానకులై విదర్చిరే
 నేను బదింబది బదియు ధి నేను పదేనుల నారసంబులఁ
 మేనులు చిందు నెత్తురుల ధి మేకొని మోదుగుపూలఁబోలెడున్॥
 హ పోరుభరంబయ్యె.

తే॥ గీ॥ అకట వదలిరి దుర్దారు ధి ణాశుగముల
 నూలు నిన్నూలు మున్నూలు ధి నూలునూలు
 లను నవియు నగ్గిమంటలఁ ధి దనరుచున్న
 విపుడుకనరావు కనులిక ధి నేమిదిక్కు ॥

[పరికించి]

ఉ॥ అగ్రజుఁడేయుబాణముల ధి నార్యుఁడుద్రుంపఁగ నార్యకీలితో
 దగ్రశరంబులఁ బెలుచ ధి నగ్రజుఁగుంబొడిసేయఁగాఁ బ్రభూ
 తాగ్రహమూర్తులై యవనినంతయుఁగాండమయంబుఁజేయఁగా
 నుగ్రతఁబూని రీరణమ ధి హేమాద్భతి నాఁగెడు వాఁడు గల్గునే॥

(తెరలో)

ఉ॥ దొంగతనంపు వేసమునఁ ధి దుందుడుకొప్పఁగ నాదుచెల్లెలిన్
 దొంగిలివాలుచున్న నెఱ ధి తుంటరిఁ బెద్దలయందు బంధులం
 దుంగపటంబుఁ గూరిచిన ధి దుర్జను నర్జను జీవితంబులన్
 భంగమునొందఁజేయుమ నె ధి బాసని మెచ్చెదఁబావకాస్త్రమా॥

సు...అమంగళము శాంతమగుఁ గాక, నాథుఁడేమో యనుచున్నాఁడు
 వినియెద.

(తెరలో)

తే॥ గీ॥ అచ్యుతాగ్రజునకు నాకు ధి నఖిలభువన
 వలయమున కార్తిరాకుండ ధి వలయుఁగాఁత

పావకాస్త్రము ! బలరాము ! పావకాస్త్ర
శాంతిఁగూర్చుము ! నా నుతిశతముఁ గొనుము !

సు... ఆర్యపుత్రుని యాగ్నేయాస్త్రంబున నా యస్త్రంబు శాంతిఁబొందె
ఇంక నగ్రజుఁ డేమిసేయునో.

(తెరలో)

మ॥ విజయుఁ దుర్జయు నంతకాతిధినిఁ గా వింతుఁ గనుండంశుమ
ద్రజనీపాలకులార ! కాననచర ! ద్రుహ్యర్షులారా ! సుధీ
నజమార్గ పతిగామి ! డెందమున సం భావింపు మీక్ష్మణు బే
రజముల్యాయఁగలాంగలాహతి యిదేరక్తంబుఁ గ్రక్కించెడుక

సు... హృదయమా ! ఇంకను ధైర్యమవలంబించెదవా ? ఇంక దరవాయి
యేమున్నది.

(తెరలో)

అ... ఓయీ ! నీపూన్నియంతయు నీ బ్రహ్మాస్త్రంబునఁదీర్చెద.

సు... దైవమా ! యిప్పుడేమి సేయుదును, విఫలితాస్త్రుండగు బలుండు
పిడుగులఁబోలు నార్యపు తుని బాణంబుల నొచ్చి రిచ్చపడి పేరలు
కఁ గోదండంబు నరదంబునఁ దిగవిడచి హల, ముసల, గదా, ఖడ్గం
బులఁ, గరచతుష్టయంబునఁ బూచి కాలయమునిపగిది “ విజయుఁ
జంపెద ” ననుచు నార్యపుత్రునిపై కుఱుకుచున్నాఁడు. ఆర్యపుత్రుండు
ను దనపై కుఱుకుచు వచ్చుచున్న బలరామునిఁ గఱకుటమ్ములఁ జే
రనీయకయే బ్రహ్మాస్త్రమునకై ధ్యానముసేయుచున్నాఁడు. [విచార
ముతో దైవమునుగూర్చి.]

పంచచామరవృత్తము॥

హలంబుదాఁకి యార్యపుత్రుఁ ధ డంతరించునేమొ యీ
ప్రలంబవైరి తావకాస్త్ర ! పాతుఁడొనాలో విధి !

తలంపరాని యిట్టిచెట్ట ♦ దారుణక్రియల్ నినున్
గలంపవే! కనన్బిరానఁ ♦ గాంచవే! ప్రితిక్రియన్॥

హా యార్త్రతాణవరాయణ! నారాయణ! నీవేదిక్కు.

దండకము॥ శ్రీ చిత్తరాజీవమిత్రా! ఘనానీలగాత్రా! సరోజాతనే
త్రా! కృపాశీలవక్త్రా! సులీలావిచిత్రా! సురారాతిజైత్రా! మహాస
చ్చరిత్రా! పవిత్రా! గుణాధార! నీరేజజన్మాదిబృందారకాత్మాంబు
జాళివిహారా! యకూపారమగ్నశ్రుతిగ్రామగంగాహ! మంథానశైలో
రుభారోద్వహ! భూపతిష్ఠావహ! దైత్యపుత్రార్తిహరీ! త్రిపాదాను
సారీ! ధాపాలమారీ! దశాస్యాంతకారీ! హలాంచత్సుపాణీ! లసద్బు
ద్ధవాణీ! సుధీగమ్యశ్రీకల్కిదేవా! మముగ్రావరావా! విపన్నాత్మ
తగోరితిన్ నీవ దైవంబవంచున్ శరణ్యంబవంచున్ సురేశా! ధరేశా!
పరేశా! మహేశా! నమస్తే నమస్తేనమః॥

(తెరలో)

చ॥ ఉడుగుము పాండునందనుడఁ ♦ యుద్ధతిభోవిడుమగ్రజా! యిటున్
దొడరుటయుక్తమా? నరుడుఁదూఱ్యుడె? చూడుము! మేనయత్తకున్
గొడుకు పటుప్రతాపనిధి ♦ కూర్మలనుంచిన నీదు చెల్లెలిన్
బడసె గరిష్ఠలైతగు భ ♦ వాద్యశులెల్లరు మెచ్చునట్లుగన్॥

అగ్రజా! నేనొకహితవచనముఁ జెప్పెద. నాలకింపుము.

సు... ఏమి నాభాగ్యము. చిన్నన్నవచ్చి సంగరమునుడిపి యగ్రజుని
శాంతున్ జేసి యార్ద్రపుత్రినితో నీటకుఁ దోడ్కొని వచ్చుచున్నాఁ
డు. ఇంక నాయలమట తీత, బ్రదికితి.

(అంతఃగృష్టఁడు బలరామాష్టమలతోఁ బ్రవేశించును).

కృ... (అర్జునునితో) అర్జునా! గురువులకడనే నీవికృమంబుఁ జూపవల
యునా?

అ...దేవా! గురుజనమర్యాద నెఱుంగక నే దురమునకుఁ దొడంగితిని
నికొంటివా? బవరంబువలదని పౌధిఁచితిని. నుంతైన నీయనఘుం
డంతరంగంబున శాంతిఁగొనక నన్నాలంబునకీడ్చె.

కృ...అద్భుతా? నీవిక్రమంబుఁ బరీక్షింపఁగోరి మాయగ్రజుండిటు నీతో
కయ్యంబుఁ గావించెనుగాని నీయందలి యీసునఁగాదు.

[బలరామునితో]

శా॥ అన్నా? చెల్లెలియుల్లమైనఁగనలే? దా? దానినీతోడనే
మున్నే చెప్పఁగలేద? నీవుకినుక? బూనంగలేదా? యె
ట్లున్న? చెల్లెలిముద్దుఁదీర్ప మనకే? యుక్తంబుగాదా? యింకే
తెన్న? గాంచెడు చెల్లెలివెయిటులెంతే? నల్కనొల్కించిన?

ఇక నుత్తరకాలంబున లోకములోఁ బలువురు పలు తెఱంగుల వ
ధూవరుల సేమంబుఁ బాటింపక తమయిచ్చకొలఁది పెండ్లిండ్లు నెఱ
పుదురు. వారిని వేఱు వేఱుగా నెఱింగించెద వినుము.

ఉ॥ కొందఱుకన్నెలఁ ధనుల? కుఁ దగఁబెండిలిసేయఁగోరి యే
/ మందునకై నను వయసు? మాలినవానికినైన రోగికై
నం దురితైక బుద్ధికయిన? గడువేడ్క నొసంగువారలే
మందము వారిచందమర? యన్ విపదాకరమెల్లభంగులన్॥

మఱియొక కొందఱు

మ॥ వరశుల్కంబెదఁగోరి కన్నియలలో? వంశంబుఁబ్రాయంబు నుం
/ దర రేఖావిభవంబు శీలమును వి? ద్వాసంపదఁగాంచకే
గరితఁగాని నిజాత్మజాతులకు రూ? కల్ జెంది కల్యాణమా
తురులై సేయుదు రట్టిదంపతులకెం? దు? మోద మింపొందునే?

వేటొకకొందరు

క॥ బామ్మలపెండ్లిండ్లనియే

/ వమ్మొక్కింతేనిఁగనక? వైభవముగ న్న

స్వమ్ముడ్రావెడుకూనల

కిమ్ముగఁ బెండ్లిండ్లుగూర్తు ♦ రికలోకమునన్

జెండియుఁ గొందలు

తే॥ గీ॥ విధవలకు మేటిమేలుఁగా ♦ వింతుమనుచు

గొందఱిమ్ముగఁ బెండ్లిండ్లు ♦ గూర్పఁగందు

రొకఁడు చుట్టినపూదండ ♦ రకముసెడక

యున్న నన్యఁడు చుట్టఁగా ♦ నుబ్బుఁగొనునె?

ఇంకను బాపభీతిలేని కొందలు

ఉ॥ బోయఁడు పాపురమ్ములను ♦ బోవణచేసి యొకపులిండికై

/ కోయవిధమ్ముగా ననుఁగుకూఁతులఁ దిండికటంచు నెంతయున్

రోయక వృద్ధమూర్తులకు ♦ రూకలకమ్మెడువారు కొల్లగా

నీయగ మెల్లమాట నద ♦ యింతురు పెంతురు పాపసంతినిన్

ఇట్లే మఱికొందరు

ఉ॥ కూఁతులనమ్మువారిఁ జెడు ♦ కూశలఁటంచని తిట్టిపోయుచున్

కూఁతులలోలిగాఁ బరుల ♦ కూఁతులనుగొని వారిఁ బేర్చిమై

భ్రాతకొ పట్టికో తనకొ ♦ భార్యగఁజేసిఘటింతు పెండిలిన్

భ్రాతరిగ రూకకమ్ము నల ♦ వారికి వీరికి వారయున్నదే॥

వానిని మనము చూడముకదా! మనకేల యాగోల. అన్నా! కుల

శీలవిక్రమకలాకౌశలంబుల నారసి వసుసయైన యీవిజయుచి వరిం

చిన మనచెలియలు మిక్కిలి గణనీయ. విజయుఁడు మనకాపుఁడు.

లోఁగడ నీవుపన్నిన ప్రతివయందునను జెల్లెలిని సుయోధనునకిచ్చెద

ననక, కురునేతకొసంగెద ననుటచే నదియును సాధకంబయ్యె.

ఇక నల్కదొలఁగి యీదంపతుల నాదరింపుము,

సు—(సమీపించి) అన్నలకు వందనము.

బ—చిరంజీవ.

కృ—వీరపత్నివైతివి. ఇక వీరమాతవగుము.

(తెరలో) తథాస్తు. (సుభద్రతో) అమ్మా! యగ్రజుడు నీయందనుగ్రహించె. నీయభీష్టం బీడతెగదా.

సు—(సంతోసంపు సిగ్గునుగాంచును)

బ...[సుభద్రతో, ప్రసన్నభావముతో]

తే॥ గీ॥ తల్లిరో! నీదుబాగుకే ♦ తథ్యమింత
వలకుఁబూనితి నిపుడీవు ♦ నరునిఁజెట్ట
వట్టు తెంతయుఁ బ్రయమయ్యె ♦ వలఁతి యీతఁ
డభిమతమనోరథార్థంబు ♦ లఁదుమిఁకను॥

కృ...చెల్లెలా! (నిష్క్రమించును)

చ॥ గరువమునొందకమ్మ చెడు ♦ కాంతలచెల్మినిఁజెందకమ్మ నీ
పురుషుఁడొకప్పుడేనలుకఁ ♦ బొందిన వందురకమ్మ యర్థిమై
గురులనుగొల్వమమ్మ యనుగొంజెలియంచు సవత్సు లెంచఁగాఁ
జరముగ సర్వసౌఖ్యములఁజెంది యశంబునుదెమ్మ యమ్మరో॥

[అర్జునునితో] విజయా! మాయన్నగారికి నీయెడ ససూయలేమికా
గాంచితివికదా?

అ...(అంజలిఘటించి) దేవా! నిరతము నీయుపకారముచేతనేకదా!
నేనిట్లు కల్యాణంబుఁగాంచి మనుట. ఇప్పుడు గురునితో నాలము
సేయునన్నుడిపి శాంతిఁబొసఁగించితివి అయిన జగద్రక్షుకుడవగునీకు
నేమరలఁ బ్రత్యుపకారముఁజేయలేమికిఁ జింతింపక నీయడుగులనే
పూజించెద.

సీ॥ సకలజగత్పుణ్యసంధాయనోదక | గంగామహాసరితాగ్రణములు
ప్రహ్లాదనారదప్రభృతి భాగవతప్ర | శస్త్రచిత్తాబ్జ సంస్థానకములు
మణిపుంజరంజితమహితకాశీయథ | నిఘణాగ్రతాండవనిష్ఠరములు
గణనీయదాతృసంఖ్యాముఖ్య బలిదాన | కాలవిప్లవపూర్తికల్పములు

తే॥ గీ॥ బహులదుష్కృతతిమిరౌఘు ♦ భాస్కరములు

సకలకల్యాణకారణ ♦ జనకములు పు

రఃదరాదిసురార్చనా ♦ రంజితములు

తావకాంక్షులకిదియె వం ♦ దనము దేవ!

(సుభద్ర మల్లెవిరులను దోసిలికీయ వానిఁ గృష్ణపాదంబులందుంఁ
నమస్కరించును)

కృ...చ॥ హరువుగనల్పినట్టిసమయంబు ప్రియంబుగఁదీరె బావయున్
గురుఁడును నైతనర్చుయదుఁకుంజరుతోనొనఁగూడెబొందుబ
ధురసుగుణాలవాలయు యదుఁప్రవరాత్మజయైన మానహో
దరిసతియయ్యె నీకొకఁడు ♦ దక్కువలేనయినన్ జయమ్మగున్
(తెరలో) తథాస్తు.

అర్జునా! నీకింతకన్న నేమిప్రియముగావలెను? ఇంక నిల్లుగుఁగాక.
(భరతవాక్యము.)

కవిరాజవిరాజితము॥

గొనకొనిక న్నెలు ♦ కోరిన కాంతులఁ ♦ గూర్తురుగావుతఁ ♦ గూర్చిగురు
గొనబుగనొండొరుఁలున్సతులున్బతుఁలుంజెలువొందుతఁలోలుపు
అనువుగ భూతదయఁబుజుమార్గమునందుదుర్నిప్రజలందొఱునున్
మనుదురుగాత తుమాపతులెంతయుమచ్చిక నేలుచుమానవులక
(నిష్క్రమింతురు.)

గద్య॥ ఇది శ్రీమదుమామహేశ్వరప్రసాదాసాదితకవితాభాసు
రాపస్తంబసూత్ర భారద్వాజసగోత్ర మంత్రారాధ్య
పాత్ర లక్ష్మ్యంబావీరభద్రదారాధ్యపుత్రనాగవీరే
శ్వర విరచితంబైన సుభద్రాకల్యాణం
బున షష్ఠాంకము సర్వంబును
సమాప్తము.

శ్రీపరమేశ్వరార్పణమస్తు.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ

